

Martha Soukup

Co oči nevidí

Obraz byl rozladěný mírně do zelena. Červené barvy byly potlačeny, takže tvář doktora Herrery vypadala, jako by ji někdo natřel čokoládovým sirupem. Ginnie Ericksonová se podívala na bezpečnostního robota, který se jí krčil u boku. "Okamžik, prosím." Obrázek se zastavil. Zmáčkla několik kláves a krev dostala jasně rudou barvu. "Poloviční rychlost." Herreroova hlava se pohnula trochu kupředu, jako kdyby se něco snažila zahlédnout svýma vypíchnutýma očima. Pak se celé tělo začalo propadat do křesla. "Rychlost na čtvrtinu."

Obrázek se chaoticky mihnul a Ralph Herrera teď zabíral celou obrazovku. Pod záznamem umírajícího vědce běžel jeho tlak, puls a další diagnostické údaje. Robot, který je naměřil, se dočasně napojil na Herreroův oběhový systém a okysličoval jeho krev.

Pozdě. Mozek byl rozporcován zásahy sekáčku na led do obou očí. Kdyby měl bezpečnostní robot ve své výbavě EEG, mohl zaznamenat mozkovou smrt a ušetřit si zbytečnou práci.

"Stop," řekla Ginnie. Šéf ochranky Drobisch přijde až za dalších deset minut, během nichž robot nezaznamenal nic zvláštního. Tuhle část mohla přeskočit, protože ji už viděla, ale Drobisch jí stál za zády. Digitální záznam ukáže jeho spěšný příchod s nezastrčenou košilí a s pistolí v ruce. Sehne se nad mrtvolou a řekne: "K sakru. Jestli kvůli tobě přijdu o místo..." Nebylo příliš rozumné pokračovat dál.

"Tak co je s tím pitomým strojem?" zeptal se Drobisch.

"Nevím. Dopřejte mi víc času."

"Času? Času?" Drobisch musí mít nějakého vysoce postaveného příbuzného. Jak jinak by si mohlo takové dřevo udržet svou pozici, napadlo Ginnii.

"Je to velmi složitý pitomý stroj." Obrátila se na robota. "Že jsi složitý stroj?"

"Ano," prohlásil robot příjemným hlasem, který vycházel z reproduktoru na jeho hrudi. Ginnie znala toho, kdo nahrál robotův elementární slovník. Říkal, že to zabralo týden, ale výsledky stály za to. Hlas jí zněl příjemně už jen proto, že s jeho majitelem dva měsíce chodila. Jenom jí trochu vadilo, že za těch šest let, které strávila prací s roboty, nikoho nenapadlo vybrat pro modelové nahrávky její hlas.

"Tak to zjednodušte," řekl Drobisch. "Ta pitomá věc říká, že Herrera vešel dovnitř, posadil se a najednou byl celý od krve a vyteklých očí. Hloupě vyhozené peníze. Pro společnost nemá ten krám žádnou cenu, dokud nezjistíme, co se s ním stalo."

"Děkuji, ale opravdu mi není za krkem zima," řekla. Drobisch na ni zíral. "Mohl byste mi tam přestat funět? Začíná mě svědit."

"Budu se dívat."

"Tak mi prozradte, proč to vyšetřuje společnost a ne policie?"

"To patří do kompetence společnosti."

"Na čem vlastně pracoval? Nač potřeboval ochranného robota?"

"Na takové otázky zapomeň, slečno. Odpovědi jsou tajné."

"Třeba by mi to pomohlo zjistit, kdo po něm šel."

"Do toho vám nic není. Vy máte zjistit, co se stalo s tím pitomým robotem. Tečka. Tak se do toho pusťte."

Nakonec přehrála celou robotovu paměť s jeho marným pokusem o Herreroovu záchranu. Drobisch se otřásl a odešel ještě před svým vlastním výstupem. Ginnie měla malou kancelář opět jen pro sebe.

S povzdechem se protáhla a řekla robotovi: "Takže znovu od začátku. Pátek, jedenáct hodin večer."

O čtyři hodiny později nebyla ani o píd' dál. Výslech robota a zkoumání jeho videopaměti měly jeden a tentýž výsledek: migrénu. Opřela se o stůl a protáhla si unavená zápěstí.

"V kolik hodin opustila laboratoř, s výjimkou Herrery, poslední osoba?"

"Ve dvacet hodin, čtyřicet šest minut a sedmáct sekund," řekl robot.

"Jane Yonamurová?"

"Ano."

"A do Drobischova příchodu ve dvacet tři hodin a dvacet šest minut v laboratoři nikdo jiný nebyl?"

"Souhlasí."

"Byl Herrera nervózní?"

"Určete prosím kontextový význam slova nervózní."

"Dělal v té době něco neobvyklého?"

"Zemřel."

Ginnie se usmála. Skutečně pedantský program. Někdo by se možná robota, navzdory jeho podobnosti s velkou popelnicí, ježící se mechanickými končetinami a výčnělkou, snažil polidštit. Ginnie věděla, že v jeho kolečkovém mechanismu je dokonalý počítačový program. Opravdová umělá inteligence byla však ještě daleko.

"Dělal před svou smrtí, když už byl sám, něco neobvyklého?"

"Osmdesát sedm procent tohoto času strávil v koupelně. Od té doby, kdy jsem byl přidělen k jeho ochraně, byl tento poměr pro noční práci doktora Herrery normální."

"Proč jsi byl přidělen k jeho ochraně?"

"Tato informace je tajná."

"Na čem pracoval?"

"Tato informace je tajná."

Ginnie zavrtěla hlavou a podívala se do svých poznámek. 20:46:17 *Yonamurová odchází*. 23:08:51 *Herrerajde na záchod*. 23:15:02 *H. zpět*. 23:15:43 *H. mrtev*. 23:26:25 *přichází Drobisch*.

Zvláštní bylo, že Herrera byl zavražděn krátce po svém návratu z koupelny. Co to však mohlo znamenat? Vplížil se někdo do laboratoře během těch šesti minut, co byli vědec a robot pryč? Možná, ale nevysvětlovalo to, proč robot neviděl onu osobu zavraždit Herreru.

Také jí nebylo jasné, jak mohl Herrera klidně sedět, zatímco mu někdo vypichoval oči sekáčkem na led. Při samotném pomyšlení na to jí přeběhl mráz po zádech. Mohl být pod drogami, ale krevní testy nic takového neprokázaly.

Robot byl naprogramován tak, aby jí o Herrerově práci nic neřekl. Během devadesáti minut od odchodu své asistentky však Herrera nic zvláštního nedělal, takže v robotové verzi nebyla žádná prázdná místa. Programátor se do paměti robota mohl dostat, ale každý takový zásah by byl zaznamenán ve složité kódovaném programu. Prověřila si to. S robotovými paměťmi nikdo nemanipuloval už více než dva měsíce.

Začaly jí pálit oči. Buď to byly nervy, anebo byla přepracovaná.

"Vypnout," řekla robotovi. Nechala ho připojeného k počítači, aby mohla ráno rovnou začít.

Když Ginnie vstoupila do místnosti, zvedla George hlavu od své knihy. "Dnes jsi měla dlouhý den," prohlásila. Ginnie odpověděla svému dvojčeti zamručením. George pojmenovali podle rodného státu jejich matky. Jejich otec byl z Virginie. K rodinným vtipům patřilo rčení, že Ginnie - Virginia - je tátova holka, zatímco Georgia je oblíbenkyně jejich matky. Tento žert šel tak daleko, že Ginnie pracovala po vzoru otce s počítači a George, podobně jako její matka, v lékařském výzkumu.

Podle dalšího rodinného vtipu byli rádi, že nikdo nepochází z New Jersey.

"Ty mi o tom povídej." Ginnie si pověsila sako na svou stranu skříně. "Tohle je přece tvůj deštník. Dávej si ho k sobě!"

"Taková drobnost. Ty máš ale dneska náladu." George byla její dvojnicí: široké boky, úzký pas a víc kadeřavých vlasů, než bylo možné udržet pod kontrolou. Pokaždé, když se na ni Ginnie podívala, dostala chuť se sama učesat.

"Až tě někdy bude nějaký pitomec nutit dělat holou nemožnost, pak mi něco povídej."

George se zakřenila. Pracovala v laboratoři jejich matky a byla zvyklá přetahovat pracovní dobu. Nedávno tam ale dokončili velký projekt a teď si vybírali volno. "Oč běží?"

"Slyšela jsi o tom chlápku, co ho nedávno zabili? Bezpečnostní robot kompletně selhal, vůbec nezaznamenal vraždu. Já mám přijít na to, co se s ním stalo."

"To zní zajímavě. Myslíš, že zjistíš, kdo ho zabil?"

Ginnie prošla kolem své sestry do kuchyňky. "Do toho mi přece nic není. Mám jen zjistit, proč to bezpeč-

nostní robot zpackal." Vyndala misku a krabici rozinkových cereálií.

"Roboti a počítače: nuda. Vražda Ralpa Herrery, to je něco. Studoval také na technice. Měla bys chytit jeho vraha a napravit poskvrněnou pověst naší alma mater. A tohle není normální večere."

Ginnie vrátila mléko zpět do ledničky. "Dobrá. Ty uvaříš normální večeri. Ráda si na ní pochutnám."

"Objednáváš si normální večeri? S radostí ti ji ohřeji v mikrovlnce. Tak vražda. Kdo na něj měl spadeno?"

"Nevím. Všechno se moc tutlá. Drobischovi, tomu idiotovi z ochranky, na tom strašně záleží, ale třeba o tom také nic neví. Nevím nic o Herrerově práci, nic o jeho životě a zvycích, nevím jestli měl negativy Drobische v posteli s jeho německým ovčákem. Mám jen přijít na ten zádrhel s robotem." Nabrala si velkou lžici ovesných vloček. "Možná, že vysoké investice do robota, který ani nezaregistroval vraha, jsou dostatečným důvodem. Ale oni ho skrývají i před policií."

"Nesnáším, když mluvíš s plnou pusou. Takhle bych mluvila já, kdybych neměla slušné vychování. Ošklivé pomyšlení."

Ginnie polykala vločky.

"Prostředky, motiv, příležitost," řekla George. Ginnie si opožděně všimla, že George četla Nero Wolfa. "Musíš vědět něco, z čeho bychom mohli začít dedukovat."

"Příležitost? Nerozumím. Motiv? Nemám ponětí. Prostředky? Sekáčkem na led do mozku a trochu zakroutit."

"Fuj. Ví se, odkud ten sekáček pochází?"

"To je práce pro policii, ale pochybuji. Viděla jsem ha dobře v robotové videopaměti. Byl to obyčejný sekáček na led od Searse."

"Otisky prstů?"

"Podle toho, co jsem zaslechla, mají rozmazané otisky dlaní."

"Mohl je udělat sám, jestli se snažil sekáček vytáhnout. A proč by to nemohl udělat ten robot? Nebojíš se být sama s tou věcí?"

Ginnie zavrtěla hlavou. "To víš, že jsem se na to zeptala. Na sekačku byla mozková tkáň a musela být i na vrahových rukou. Ale na robotových končetinách, kterými by mohl držet zbraň, nebyla žádná. Jen krev a oční tekutina. Ani úhel, pod kterým byl veden zásah, neodpovídal nízké výšce robota. Vrahem musel být člověk."

George si založila Nero Wolfa a odsunula ho stranou. "Nemáš na to, abys zjistila, kdo měl příležitost. Prostředky jsou sice odpudivé, ale banální, takže nám zbývá pracovat na motivu." Ginnie si do misky přisypala další vločky. "Proč si musím pro takové utrpení ještě chodit domů? Stačí přece, když zůstanu v práci s Drobischem."

"Jsem lepší než ty."

"Jen proto, že máš lepší trénink a dokonalé geny."

"Motiv, motiv. Potkala jsi toho chlápka vůbec někdy v práci?"

"Ne. Patřil k těm, kteří přijdou, bez přestávky pracují a jdou zase domů. Nebyl z těch, co vysedávají v kantýně. Říká se, že pracoval na něčem tajném."

"Takže to mohla i být průmyslová sabotáž." George se zamračila. "Ale proč by ho sabotér zabil tím

odporným způsobem? Vypíchnuté oči. Vypadá to tak osobně, možná symbolicky. Třeba..., ano, žárlivost! Už nikdy se nepodíváš na jinou ženu!"

"Nepřipadá mi, že by to byl nějaký Casanova," řekla Ginnie.

"To nic neznamena. Mohlo to být obráceně."

"Byl to typ, který tráví veškerý svůj čas v laboratoři."

"Tak si začne s někým z laboratoře. Byl ženatý?" Ginnie zavrtěla hlavou. "Takže se schází s někým v laboratoři a ona začíná žárlit. A třeba spolu ani nic nemají. Možná je to jedna z těch pomatených výzkumnic, které zcvoknou nedostatkem spánku."

"To bude zřejmě tvůj problém," řekla Ginnie.

"Kdo ho naposledy viděl živého?"

"Jeho asistentka, Jane Yonamurová."

"Vidíš!"

"Ale ta na to nevypadá."

"Nikdy na to nevypadají," prohlásila George zkušene. "Čím se zabývá?"

"Tak tohle náhodou vím. Než byla přidělena k Herrerovi, vedla klonovou laboratoř, kterou teď používáme." Ginnie pomáhala navrhovat robotizované diagnostické stanice. Převáděla expertizu lékařů z BioInnovation do programů, které byly schopny zjistit minimální poruchy zdravotního rázu. Při testování přístrojů pracovali s množstvím identických králíků, myši i opic. Než ji pověřili případem porouchaného robota, bylo zpravidla nejnáročnější částí její práce několikaměsíční čekání, než se u myši s genetickým předpokladem k srdeční poruše projeví symptomy, které mohl její program zjistit.

"Poslyš," prohlásila George. "Herrera studoval na Technice léta před námi, ale vsadím se, že znám pár lidí, kteří se s ním setkali. Zkusím je obvolat a podívat se mu na zoubek. Ty bys měla promluvit s Yonamurovou. Buď je vrahem ona, nebo zná tu druhou ženu, která ho zabila. A pokud ho zabilo něco, co souvisí a jejich projektem, může o tom také něco vědět."

"Drobisch jí nikdy nedovolí promluvit. A kromě toho, vyšetřování vražd není mé povolání."

"Ty musíš všechno zkazit. Já je ale stejně obvolám." Ginnie si šla nalít další mléko.

"Pche!" Ginnie odhodila na stranu výpis z tiskárny.

"Prosím?" ozval se robot.

"To byla jen taková, ehm, vložka," řekla Ginnie. "Nepatřila tobě, ale téhle zatracené dokumentaci."

Robot mlčel. Asi věděl, že na poznámku určenou zatracené dokumentaci nemusí odpovídat, napadlo ji. Nebo spíše absenci zatracené dokumentace. BioInnovation totiž získala od tvůrců robota jen část podkladů k jeho softwaru. Nechtěli zřejmě příliš roztrubovat, že robot nedokázal zabránit vraždě. Ginnie si vzpomněla na svého přítele, který nahrával robotův hlas. Zavolala mu, ale nebylo to nic platné, protože pracoval jen na robotově řečovém softwaru.

Dokumentace, kterou firma dodala, byla strašná. Ginnie si nemyslela, že s ní někdo manipuloval v zájmu zachování obchodního tajemství, ale

podobných dokumentací na poslední chvíli napsala dost sama, aby věděla, oč se jedná.

Soustředila se na hledání programové záplaty, která mohla být napsaná k překrytí chyby, již předchozí programátoři nedokázali najít. Sama tomu říkala Programovací Metoda Většího Kladiiva. Používala ji sice také, ale nikdy ne tak primitivním způsobem jako programátor, který do programu, jenž občas sečte dvě a dvě jako pět, přidá řádku *If 2+2=5 then 5=4*.

Něco tak očividného by ji praštilo do očí, ale tohle patrně tak očividné nebude.

Musela si všímat i příznaků sabotáže. Doposud však robot pracoval podle očekávání, bez jakýchkoli známek vnější manipulace.

Kdyby místo hledání neviditelné chyby v komplikovaném robotovi řešila vraždu, mohlo to být podstatně zajímavější.

Protáhla se, až pod ní zapraskala židle. "Nesmím tolik poslouchat George." Robot se k ní otočil. "Jdu si něco prověřit," řekla mu. "Nikam neodcházej."

"Rozumím," řekl robot.

"To nepůjde," řekl Drobisch. Jeho psací stůl připomínal velkou příšeru ze skvrnitého dřeva s železným kovááním.

"Byla poslední, kdo viděl robota pracovat. Možná si všimla něčeho, co by mi pomohlo."

"Nevšimla."

"Nejste odborník na počítače. Dovolte mi s ní promluvit."

"Musíme dbát na její bezpečnost."

Takže si přece myslíte, že Herrera byl zabit kvůli své práci, napadlo ji. "Chtěla bych jí položit jen pár otázek o fungování robota. Pro vás a pro ni to nemusí znamenat nic, ale pro mě to může být stopa, kterou hledám."

Drobisch ji zamračeně sledoval.

Zvedla se k odchodu. "Dobrá. Možná na to přijdu i tak. Asi to nemá význam. Policie zřejmě zjistí, že přenosná stanice, na kterou jste napojili Herreru, nebyla první. A jestli se dozvědí, že tam byl robot, určitě ho zabaví. Můj problém to nebude."

"Počkat," řekl Drobisch, když už sahala po klice. Otočila se. "Můžete s ní mluvit. Zítra při obědě."

Bylo to přesně jak čekala. Pokud objeví defekt dříve, než se policie dozví o robotovi, mohou vymazat jeho paměť a po jeho vrácení ho klidně znovu používat.

"Díky."

"Budu u toho. Třeba vám nějak pomohu." Jeho nasupený tón byl pro ni varováním.

Jane Yonamurová byla hubená a starší než Ginnie, i když podle vzhledu bylo těžké soudit. Bylo jí třicet, možná třicet pět. Seděla v jídelně proti Ginnii a vyhýbala se jejímu pohledu. Ginnie si vzpomněla, že to je charakteristický projev japonské zdvořilosti. Ale jinak vypadala Yonamurová úplně americky.

"Je mi líto toho, co se stalo s doktorem Herrero," řekla Ginnie. "Znala jste ho dlouho?" Drobisch si ve vedlejším křesle poposedl. Tohle snad ještě vydržíš. Na to by se zeptal každý, napadlo Ginnii.

"Pracovali jsme spolu dva roky," řekla Yonamurová. "Zнала jsem ho tak, jako znáte většinu lidí, se kterými pracujete. Je těžké si zvyknout na jeho nepřítomnost."

"To mě opravdu mrzí," řekla Ginnie.

Drobisch si odkašlal. Yonamurová mlčela.

"Všimla jste si té noci na robotovi něčeho zvláštního?"

"Opravdu nevím, slečno Ericksonová. Nejsem odborník na tyhle věci. Doktor Herrera rozuměl počítačům. Byl to chytrý člověk. Já jsem jen obyčejná specialistka na buněčnou biologii. S počítači a roboty pracuji jen natolik, nakolik je potřebuji ke své práci."

"Moje sestra také říká, že nesnáší počítače." Drobisch se vyzývavě podíval na hodinky. "Ale přitom je používá víc, než si sama myslí. Určitě jste si něčeho všimla."

"Nic mě nenapadá."

"Té noci jste pracovali dlouho."

"To bylo normální."

Jen pracovali? Ginnie přemýšlela. S velkou pravděpodobností. Vždyť je několik týdnů sledoval robot. "Pomáhal vám při něčem robot?" O práci Herrery a jeho asistentky jí robot nesměl nic prozradit.

"Ne. Doktor Herrera ho jen občas požádal, aby změřil čas nebo přidržel nástroj. Jen velice jednoduché věci."

"Dobrá. Měl robot té noci nějaké problémy s pochopením jeho příkazů?"

"Ne... Nechtě mě přemýšlet... Určitě ne. Nikdy po něm nevyžadoval nic složitějšího. Možná s ním té noci dokonce ani nemluvil."

Určitě si budeš pamatovat, co Herrera dělal v noci, kdy došlo k vraždě, pomyslela si Ginnie. Je to jen pět dní a na takovou noc se těžko zapomíná. "Nemyslíte si, že to byl přepych mít tak dokonalého robota jen pro okrasu? Co říkali tomuhle projektu na finančním? Museli jste pracovat na něčem důležitém."

"Někdo si to patrně myslel," řekla Yonamurová chladně.

Ginnie slyšela Drobischův dech. Ten člověk dýchal nahlas. Určitě musel cvičit, aby se mohl neustále držet ve středu pozornosti.

"Mluvil někdo z vás s robotem? Říkal něco?"

"Možná. Nevzpomínám si."

"Chtěla jsem se zeptat, jestli měl nějaké problémy s řečí, jestli koktal nebo se opakoval. Nepamatujete se, jestli mluvil?"

"Ne," řekla Yonamurová.

"A co jeho pohyby? Nezdálo se vám, že má nějaké problémy s pohybem?"

"Pokud si vzpomínám, tak ne. Ale nemohu říci, že bych na to dávala právě pozor."

"Tohle nikam nevede, Ericksonová," řekl Drobisch. "Máme důležitější věci na práci."

Opravdu? A já asi ne, napadlo Ginnii. Yonamurová byla zdvořilá, ale neprůstřelná. Ginnie si byla jistá, že to není náhoda. Třeba to souviselo s Drobischovou přítomností. Možná.

"Přesto vám děkuji," řekla. Yonamurová se mírně pousmála a přijala stisk ruky.

"Dohání mě to k šílenství," řekla Ginnie své sestře. "Tři dny a s tím robotem pořád není k hnutí. Má v sobě softwaru určitě nejméně na sto let práce pro jednoho člověka. To bych mohla hledat věčně." Se zívnutím si promnula oči. "Kdyby jen nebyli tak paranoidní a dali dohromady tým, který by se tou záležitostí zabýval. Nejlepší způsob na objevení chyby je jiný úhel pohledu. Ale Drobisch by na tom nejraději neviděl pracovat nikoho."

"Viděla jsi Yonamurovou," zeptala se George.

"Viděla. Mlčí jako ryba. Ta nebude mluvit o ničem."

"Pohřbené vášně?"

"Pohřbené všechno. Není mi jasné, jaká tajemství schovává. Možná má jen větší smysl pro důvěrné záležitosti než já."

"Komu jinému se chceš svěřit, než tomu, kdo má stejný genetický materiál?" řekla George. "Já nic neprozradím. Mohou si myslet, že já jsem ty."

"Neprošla bys testem na sítnici. Dělalí mi ho, když jsem vyplňovala všechny ty dotazníky."

"Tak jim nedovolím, aby se mi dívali upřeně do očí. Určitě je nebudou kontrolovat. I kdyby věděli, že máš dvojče. Svět je totiž plný idiotů, kteří si myslí, že dvojčata mají stejné otisky prstů i vzorky sítnice." George a Ginnie četly v dětství spoustu science-fiction o klonech, které měly nejen stejné otisky prstů, ale i vyměnitelné osobnosti. Nesnášely to. "Tady je tvoje dnešní odměna za to, že máš zvědavou sestru." George hodila na kuchyňský stůl vázanou knihu.

"Co to je?"

"Hledala jsem dnes na Technice někoho, kdo by mi na Herreru něco prozradil. Nic. Měl dívku na City College, ale nevydrželo jim to." Ginnie nikdy neměla valné mínění o spolužácích, kteří si své přítelkyně hledali jinde. "Tak jsem se podívala na jeho doktorskou práci. Jen tak, aby ta cesta do Pasadeny nebyla úplnou ztrátou času."

"Cesta do Pasadeny je vždycky ztrátou času," namítla Ginnie automaticky a zvedla knihu. "*Indukovaná heuristika a učební automatismus u savců?* To vypadá na trKák."

"Pořád si myslím, že ho oddělala Yonamurová, ale jestli mezi nimi nic nebylo a šlo skutečně o sabotáž, tak nám tohle pomůže zjistit, na čem pracovali."

"Je to Aíž dvanáct let," řekla Ginnie. "Nemusí to mít s jeho prací pro firmu nic společného." Prolistovala pár stránek. "Navíc je to mizerně napsané. Takhle se píší disertace? Ještě, že jsem nedělala doktorát."

"Chci se na to podívat," řekla George. "Jsou tam nějaké teorie o tom, jak léčit lidi, kteří ochrnuli následkem mrtvic a jiných mozkových příhod."

"Například sekáčku na led?"

"Fuj. Třeba když má někdo lokální mrtvici a nedokáže si zavázat tkaničky. Herrera si myslí, že do mozku se dá vložit speciální procedura pro zavazování tkaniček."

"Jak?"

"Musím to znovu přečíst. Je to docela složité. Nikdy jsem toho o neurologii moc nečetla. Tahle práce je většinou o bílých krysách a králících. O lidech se zmiňuje až ke konci."

"To bude ta nejzajímavější pasáž," řekla Ginnie.

Množství grafů popisovalo chemické látky, o kterých nikdy neslyšela. "Programování lidských mozků. Jaký zájem by o to asi měla armáda."

"Takže průmyslová sabotáž se nám vrací zpátky na seznam motivů. Společně s mezinárodním spiknutím."

"Skvělé," řekla Ginnie. "Teď bych dala přednost sexem posedlé asistentce, která mu vypíchla oči."

"Tak nebo tak na to chudák doplatil. Myslíš, že něco tužil?"

"To by vysvětlovalo, proč Yonamurová mlčí. O něčem podobném je lepší nevědět."

"Pokud to ovšem souvisí s Herrerovou prací pro BioInnovation," řekla George.

"Ještě se trochu porozhlédnu. Možná někomu prozradil, na čem pracoval."

"Poslyš," řekla George. Bylo jí jasné, že už svou sestru nezastaví. Sama byla zvědavá, jak to dopadne, ale přitom ji svíral nepříjemný pocit. Natáhla se a podala své sestře ruku. "Bud' opatrná."

George se usmála a stiskla její prsty.

Ginnie si přehrávala v robotově paměti posledních deset minut před Herrerovou smrtí. Obrázek poskakoval, jak se robot sunul chodbou v závěsu za vědcem. Herrera vešel do poslední kabiny na pánském záchodě. Robot zaměřil svou pozornost na dveře. Někdo na ně nalepil starý kreslený vtíp od Garyho Larsona. Nakreslená laboratoř byla plná mrtvých koček v laboratorních pláštích. Zabíla je nejspíš zvědavost.

Herrera vyšel z kabiny a rychlým krokem opustil umývárnu. Ani nezastavil, aby si umyl ruce. Ginnie zavrtěla hlavou. Robot si musel pospíšet, aby mu stačil. Před dveřmi do laboratoře se zastavil. Robot vstoupil první a zaujal svou obvyklou polohu v rohu naproti dveřím, odkud měl nejlepší přehled. Herrera vešel dovnitř a posadil se ke svému terminálu. Ginnie si přiblížila klávesnici v detailu. Herrera stiskl tyto klávesy: A, CapsLock, Shift^J, Y, Delete, G, H, 2, Tab. Posloupnost nedávala žádný smysl. Ginnie se zamračila.

V tom okamžiku bouchly dveře. Robot se jen na chvíli odvrátil směrem ke zdroji zvuku.

Když se podíval zpět, vytékala z Herrerových očí krvavá kaše.

Někdo za ní si odkašlal. "Měla jste k dispozici dva dny."

"Dva dny do čeho?"

"Byl jsem, ve vašem oddělení. Váš nadřízený tvrdí, že překročili přidělenou platovou kvótu. Nemůže vás dál udržet na seznamu zaměstnanců."

"Moment."

"Samozřejmě jsem mu řekl, že rádi vypomůžeme, když teď pracujete pro bezpečnostní oddělení. Mohli bychom převést nějaké peníze do jejich rozpočtu. Z vděčnosti. Pokud budeme vděční."

To bylo téměř rafinované. Mělo to na ni udělat dojem. "Podívejte, tohle není program do mzdové účtárny. V tomhle robotovi jsou programy s nepřehlednými kvanty řádků. Nemůžete čekat, že jeden programátor najde chybu za týden!"

"Jsou spousty programátorů. BioInnovation je nemůže zaměstnat všechny." Drobisch vypadal sebevědomě. Otočil se na patě a odešel.

"Zatraceně!"

Chtěl z ní udělat obětního beránka. Nebyla to jeho vina, že robot nefungoval. Firma zaměstnala neschopné programátory, kteří si s ním nedokázali poradit. Vůbec nevádí, že před vraždou robota téměř neviděla. Drobisch byl skoro určitě schopen zfalšovat její pracovní záznamy.

V jedné věci měl ale pravdu. Jižní Kalifornie, která byla před deseti lety nekonečným zdrojem pracovních příležitostí pro dobré programátory, se jimi konečně nasytila. A přestože bydlela společně se svou sestrou, nájemné bylo strašné. Na dvoulůžkový pokoj se musely obě složit. Pokud bude dlouho bez práce, může ji zlikvidovat i účet za vodu.

Možná se bude muset dokonce odstěhovat do New Jersey.

"Zatraceně."

"Nebudeme se bavit o mé nové spolubydlící," řekla George pevným hlasem. "Vyřešíme tuhle záhadu."

Ginnie ležela na pohovce s rukama kolem polštáře a přemýšlela. "Jestli budu muset odejít, bude tě máma chtít zpátky u sebe."

"Ani nápad. Mám ji ráda, ale neříkej mi, že není příjemné s ní pro změnu zase týden nemluvit."

"Neřekla jsi jí to? Dobře, aspoň se nebude trápit. Zjistila jsi na něco o Yonamurové?"

"Ne." George se kousla do rtu. "Mám strach, že jsem dnešek zbytečně promarnila. Kdybych jen věděla, co na tebe Drobisch chystá."

"Nevěděla jsi to."

"Ale jestli přijdeš o místo... Mluvila jsem o Herrovi s několika Lloydáky. Víš, že také bydlel v Lloyd House?"

"Opravdu? Svět je malý." Ginnie měla starého kamaráda z university. Když ho vyhodili z fyziky, založil malou dovozní firmu v Oregonu. Třeba potřebuje programátora, který mu dohlédne na pohyb zboží. Musela by si zvyknout na smrky. Možná jí dají práci na nákladové rampě. Přitiskla si polštář těsněji ke tváři.

"Vyprávěli mi historky o jeho Mazáckém rébusu. Na takový se nezapomíná."

Když přišel Den mazáků, chystaly se ve škole pro mladší studenty rébusy. Kdo takový rébus vyřeší, mohl vstoupit do mazákova pokoje, kde pro něj měla být připravena Odměna. Většinou to byla nějaká pochutina. Pokud tam žádnou nenašel, měl právo uzavřít pokoj pro jeho majitele svým vlastním rébusem.

Ginnie byla tenkrát právě ve zkouškovém, takže vymyslela jen jednoduchý rébus. Parta, která se chtěla dostat do jejího pokoje, musela odpovědět na pár triviálních otázek jejímu počítači a vyřešit jeden, podle ní velice zapeklitý, programovací problém. Počítač jim pak prozradil, kde je klíč od pokoje. Ginnie tam nechala soudek piva a nějaké čokolády. Když se vrátila z výletu do Disneylandu, našla jen zmačkané papírky od bonbonů.

Od té doby litovala, že si přece jen nedala tu práci a nevymyslela skutečně fajnový rébus. Bažanti by si na něm lámali hlavu celý den a řešení by přitom bylo nabíledni.

"Přišli k jeho pokoji a před dveřmi našli monitor s joystickem," řekla George. "Na kusu papíru stálo: Najděte klíč nebo zjistěte, proč to nejde."

"To vypadá dobře," řekla Ginnie. Přestože nebyla ve své kůži, vyprávění ji zaujalo.

"Když zapnuli monitor, objevil se vnitřek jeho pokoje, jako by kamera byla postavená hned za dveřmi. Vypadalo to úplně jednoduše. Na podlaze ležel jen klíč od pokoje a malý vozík s úchopným ramenem a anténou."

"Někdo z nich začal hýbat joystickem a vozík kopíroval jeho pohyby. Jedno tlačítko na joysticku zvedalo a spouštělo rameno, druhé přepínalo mezi jízdou vpřed a dozadu. Na konci ramena byl připevněný magnet a klíč měl na sobě železný kroužek, takže ho magnet mohl přitáhnout."

"To je moc jednoduché. Je v tom háček."

"To si piš. Vypadalo to, že stačí dojet s vozíkem ke dveřím a pokusit se pod nimi klíč podstrčit. Vůbec se jim ale nedařilo vozík uřídit. Zamířil ke dveřím a najednou vybočil do špatného směru. Nebo se přestal hýbat. Nebo upadl klíč."

"To mohly být chyby vložené do programu pro pohyb vozíku."

"To je napadlo. Zmapovali všechny nevysvětlitelné pohyby a snažili se v nich najít systém. Třeba když se otáčíš o sto osmdesát stupňů vlevo, tak naskočí zpátečka. Občas jim to fungovalo a občas ne."

"Tak tam musela být naprogramovaná náhodná chyba. Proto s ním nedokázali pohnout."

"Ale jak to chceš dokázat? Tomu se říká fajnový rébus. Museli by přijít na něco očividného, aby mohli prohlásit, že to Herrera nezvládl. Už je to začíná pořádně rozčilovat, protože vidí pokoj, ale nevidí v něm žádnou Odměnu. Chystají se, že místo svého vlastního rébusu pořádně provětrají Herrerovi pokoj. Vypadá to, jakoby Herrera čekal, že jeho rébus nepůjde vyluštit, a to není fér."

"Jak to nakonec dopadlo?" zeptala se Ginnie.

"Přemýšlej. Rébus má tři viditelné části: vozík s dálkovým ovládáním, joystick a kameru s monitorem. S vozíkem mohou manipulovat jen pomocí joysticku a monitoru."

"Joystick."

"Opatrně ho rozebrali a prohlédli. Nic zvláštního pro pobavení tam nebylo."

"Monitor?"

"Uplynulo už dost času, když jednu chytrou prvačku napadlo, jestli jim monitor ukazuje skutečně všechno. Podařilo se jí přemluvit důležitého třetíka, který měl joystick, aby jí ho půjčil. Odjela s vozíkem až k zadní stěně a začala jím najíždět proti zdi, jak nejrychleji dovedla."

"Co to mělo dokázat?"

"Uprostřed pokoje najednou vozík z monitoru zmizel. Posunula ho zpět a byla vidět jen půlka. Pak byl vidět zase celý."

"To je na mě moc."

"Pamatuješ si, jak jsme se před lety dívali na předpověď počasí a hlasatel měl zelenou kravatu, přes kterou byla viděl celá Indiána?"

"Nastavený barevný klíč!"

Zabušila na dveře a zavolala: "Otevři, Ralphe! . Herrera otevřel zevnitř dveře. Celá zadní stěna pokoje byla potažena zelenou látkou. Nabarvil nazeleno podlahu a na sobě měl zelené šaty s kapucí přes hlavu."

"Jasně. Přišla na to, proč nemohli dostat klíč. Byl to starý trik, který odstranil zelenou. Používal se, když bylo třeba, aby reportér v televizi stál před mapou, před jiným běžícím záběrem nebo před západem slunce."

"Všechno vybavení asi sehnal ve škole," řekla Ginnie.

"Nejspíš se mu podařilo zachránit staré zařízení z laboratoře, kterou modernizovali. Bylo to přesně jako v předpovědi počasí. Kde kamera viděla zelenou, vkládal barevný klíč obrázek normálního pokoje z videozáznamu, který Herrera předtím natočil. Ve svém zeleném maskování byl pro kameru neviditelný. Dokud byl vozík mezi ním a kamerou, mohl s ním jakkoli manipulovat a zůstat přitom neviděn."

"To není špatné."

"V zadní části pokoje je něco pod zeleným přehozem. Herrera ho strhne a máme tu chlazené šampaňské, dorty a všechno kolem. Vypadalo to, že se Herrera snažil, aby jeho rébus byl zdánlivě neřešitelný a porušoval tak nepsaná pravidla Dne mazáků, ale jinak to byl asi správný kluk. Škoda, že je po smrti," povzdychla si George. "Mel pro ně připravené čokoládové rakvičky. Nikdy jsem nevyřešila rébus, za který bych dostala čokoládové rakvičky."

"Aha." Ginnie se posadila a odložila polštář. "Takže v jeho rébusu byl kromě vozíku, joysticku, kamery a monitoru ještě jeden faktor."

"Jaký?"

"On sám. Herrera."

"Dobré ráno, Ericksonová," řekl Drobisch.

"Dobré ráno," odpověděla s úsměvem.

Na to, zeji za osm hodin čeká dlažba, byla pořádně sebevědomá, napadlo ji. Nebyla ošklivá, ale měla špatný vztah k firmě. "Dnes je váš poslední den."

Znovu se usmála a pokračovala chodbou na opačnou stranu. Drobisch ji pustil z hlavy.

"Dobré ráno, pane Drobischi."

"Dobré ráno," zabručel. Byl už skoro ve své kanceláři, když se otočil. Kdo to byl? Červené sako, modré džínsy, hnědé vlasy. Ericksonová? Neviděl ji už jednou?

Drobisch nenáviděl *deja vu* takhle brzy poránu. Rozhodl se, že si dá ještě jednu kávu. Yonamurová nesmí s nikým mluvit. Dá mu zabrat, než jí to pořádně vysvětlí. Není divu, že byl vyvedený z míry.

"Tohle ho vyvede z míry." Ginnie zvedla zvukový generátor. "Má naprogramováno asi dvacet sekund ticha, než spustí poplach. Takže správné načasování je pro tento experiment důležité."

"Rozumím," řekla George. Chceš, abych tudy prošla a posadila se do křesla?"

"Správně. Udělej to co nejplynuleji, stejnoměrnými kroky."

"Dobrá. Řekni, kdy mám začít."

"Ted'," řekla Ginnie. Robot byl v klidovém stavu. Zapnula ho joystickem.

George prošla pokojem. Robot ji sledoval. Posadila se.

Ginnie okamžik počkala. Pak prošla napříč pokojem k George. Když se přiblížila ke svému dvojčeti, ozval se zvukový generátor. "Pomoc! Loupež! Vražda! Stop!" Robot se otočil na druhou stranu. Ginnie ho zase vypnula.

"Tak se na to podíváme," řekla. "Počkej venku. Nechci, aby tě znovu viděl."

Zapojila robota. "Kdy jsi mě naposledy viděl?" zeptala se.

"Dnes ráno v 9:09."

"Co jsem dělala?"

"Vstoupila jste do pokoje. Prošla jste do severovýchodního rohu a posadila se."

"Kolikrát jsem dnes ráno prošla do severovýchodního rohu?"

"Jednou."

"Jednou?"

"Správně."

"Víš, co máš, robote? Pět se rovná čtyřem. Máš záplatu a já vím, kdo jiný o tom ještě věděl. Možná o tom věděli dokonce dva lidé."

"Trváte na odpovědi?"

"Ne, děkuji. Už od tebe mám všechno, co potřebuji." Přepnula robota zpět do klidového stavu a zmáčkla několik kláves, které jí umožní vymazat jeho paměťový záznam o dnešním experimentu. Pravděpodobně najdou stopy po přepisování, ale třeba jim nebudou přikládat význam. S trochou štěstí bude robot zítra na smetišti.

"Už můžeš dovnitř."

"Bylo načase," řekla George. "Všichni tvoji kolegové na mě zírají. Asi se diví, proč trávíš ráno před dveřmi své kanceláře. Máš, co jsi potřebovala?"

"Mám," řekla Ginnie. "Jsem si téměř jistá tím, jak se to odehrálo. Potřebovala bych jen na chvíli odlákat Drobische od Yonamurové, abych s ní mohla mluvit."

"To bude legrace. Pamatuješ, jak jsme ve třetí třídě popletli slečnu Jeffersonovou?" George zvedla telefon.

"Drobische, prosím." Chvilka ticha. "Není ve své kanceláři? Tak ho najděte a vyřídte mu, že s ním teď hned chce mluvit Virginia Ericksonová. Ne, nepočká to. Hned!" Práskla sluchátkem.

"Jak ho chceš zabavit?"

"Pohrozím mu soudem za protiprávní výpověď. Určitě si s ním o tom budu povídat nejméně půl hodiny."

"Máš to u mě."

"Už podevatenácté, já vím. Ale kdo by se s tím počítal?"

Yonamurová ani nezvedla hlavu od mikroskopu. "Nemáme o čem hovořit, pane Drobischi. Řekla jsem vám všechno, co vím."

"Nechci vědět všechno, doktorko Yonamurová."

"Slečna Ericksonová?" Yonamurová si přehodila vlasy dozadu. "Myslím, že teď není ta pravá chvíle."

"Máte tady snad štěnici?"

"Pamatuješ si, jak jsme se před lety dívali na předpověď počasí a hlasatel měl zelenou kravatu, přes kterou byla vidět celá Indiána?"

"Nastavený barevný klíč!"

Zabušila na dveře a zavolala: "Otevři, Ralphe! . Herrera otevřel zevnitř dveře. Celá zadní stěna pokoje byla potažena zelenou látkou. Nabarvil nazeleno podlahu a na sobě měl zelené šaty s kapuci přes hlavu."

"Jasně. Přišla na to, proč nemohli dostat klíč. Byl to starý trik, který odstranil zelenou. Používal se, když bylo třeba, aby reportér v televizi stál před mapou, před jiným běžícím záběrem nebo před západem slunce."

"Všechno vybavení asi sehnal ve škole," řekla Ginnie.

"Nejspíš se mu podařilo zachránit staré zařízení z laboratoře, kterou modernizovali. Bylo to přesně jako v předpovědi počasí. Kde kamera viděla zelenou, vkládal barevný klíč obrázek normálního pokoje z videozáznamu, který Herrera předtím natočil. Ve svém zeleném maskování byl pro kameru neviditelný. Dokud byl vozík mezi ním a kamerou, mohl s ním jakkoli manipulovat a zůstat přitom neviděn."

"To není špatné."

"V zadní části pokoje je něco pod zeleným přehozem. Herrera ho strhne a máme tu chlazené šampaňské, dorty a všechno kolem. Vypadalo to, že se Herrera snažil, aby jeho rébus byl zdánlivě neřešitelný a porušoval tak nepsaná pravidla Dne mazáků, ale jinak to byl asi správný kluk. Škoda, že je po smrti," povzdychla si George. "Mel pro ně připravené čokoládové rakvičky. Nikdy jsem nevyřešila rébus, za který bych dostala čokoládové rakvičky."

"Aha." Ginnie se posadila a odložila polštář. "Takže v jeho rébusu byl kromě vozíku, joysticku, kamery a monitoru ještě jeden faktor."

"Jaký?"

"On sám. Herrera."

"Dobré ráno, Ericksonová," řekl Drobisch.

"Dobré ráno," odpověděla s úsměvem.

Na to, zeji za osm hodin čeká dlažba, byla pořádně sebevědomá, napadlo ji. Nebyla ošklivá, ale měla špatný vztah k firmě. "Dnes je váš poslední den."

Znovu se usmála a pokračovala chodbou na opačnou stranu. Drobisch ji pustil z hlavy.

"Dobré ráno, pane Drobischi."

"Dobré ráno," zabručel. Byl už skoro ve své kanceláři, když se otočil. Kdo to byl? Červené sako, modré džínsy, hnědé vlasy. Ericksonová? Neviděl ji už jednou?

Drobisch nenáviděl *deja vu* takhle brzy poránu. Rozhodl se, že si dá ještě jednu kávu. Yonamurová nesmí s nikým mluvit. Dá mu zabrat, než jí to pořádně vysvětlí. Není divu, že byl vyvedený z míry.

"Tohle ho vyvede z míry." Ginnie zvedla zvukový generátor. "Má naprogramováno asi dvacet sekund ticha, než spustí poplach. Takže správné načasování je pro tento experiment důležité."

"Rozumím," řekla George. Chceš, abych tudy prošla a posadila se do křesla?"

"Správně. Udělej to co nejplynuleji, stejnoměrnými kroky."

"Dobrá. Řekni, kdy mám začít."

"Teď," řekla Ginnie. Robot byl v klidovém stavu. Zapnula ho joystickem.

George prošla pokojem. Robot ji sledoval. Posadila se.

Ginnie okamžik počkala. Pak prošla napříč pokojem k George. Když se přiblížila ke svému dvojčeti, ozval se zvukový generátor. "Pomoc! Loupež! Vražda! Stop!" Robot se otočil na druhou stranu. Ginnie ho zase vypnula.

"Tak se na to podíváme," řekla. "Počkej venku. Nechci, aby tě znovu viděl."

Zapojila robota. "Kdy jsi mě naposledy viděl?" zeptala se.

"Dnes ráno v 9:09."

"Co jsem dělala?"

"Vstoupila jste do pokoje. Prošla jste do severovýchodního rohu a posadila se."

"Kolikrát jsem dnes ráno prošla do severovýchodního rohu?"

"Jednou."

"Jednou?"

"Správně."

"Víš, co máš, robote? Pět se rovná čtyřem. Máš záplatu a já vím, kdo jiný o tom ještě věděl. Možná o tom věděli dokonce dva lidé."

"Trváte na odpovědi?"

"Ne, děkuji. Už od tebe mám všechno, co potřebuji." Přepnula robota zpět do klidového stavu a zmáčkla několik kláves, které jí umožní vymazat jeho paměťový záznam o dnešním experimentu. Pravděpodobně najdou stopy po přepisování, ale třeba jim nebudou přikládat význam. S trochou štěstí bude robot zítra na smetišti.

"Už můžeš dovnitř."

"Bylo načase," řekla George. "Všichni tvoji kolegové na mě zírají. Asi se diví, proč trávíš ráno před dveřmi své kanceláře. Máš, co jsi potřebovala?"

"Mám," řekla Ginnie. "Jsem si téměř jistá tím, jak se to odehrálo. Potřebovala bych jen na chvíli odlákat Drobische od Yonamurové, abych s ní mohla mluvit."

"To bude legrace. Pamatuješ, jak jsme ve třetí třídě popletli slečnu Jeffersonovou?" George zvedla telefon. "Drobische, prosím." Chvilé ticha. "Není ve své kanceláři? Tak ho najděte a vyříd'te mu, že s ním teď hned chce mluvit Virginia Ericksonová. Ne, nepočká to. Hned!" Práskla sluchátkem.

"Jak ho chceš zabavit?"

"Pohrozím mu soudem za protiprávní výpověď. Určitě si s ním o tom budu povídat nejméně půl hodiny."

"Máš to u mě."

"Už podevatenácté, já vím. Ale kdo by se s tím počítal?"

Yonamurová ani nezvedla hlavu od mikroskopu. "Nemáme o čem hovořit, pane Drobischi. Řekla jsem vám všechno, co vím."

"Nechci vědět všechno, doktorko Yonamurová."

"Slečna Ericksonová?" Yonamurová si přehodila vlasy dozadu. "Myslím, že teď není ta pravá chvíle."

"Máte tady snad štěnici?"

"Štěnici? Myslíte mikrofon. Ne, pravděpodobně ne. Našla jsem ho." Vyhýbala se přímému pohledu stejně jako poprvé. "Skutečně vám nemám o robotovi co říci."

"Chtěla bych vám pár věcí připomenout. Chci vědět, jestli jim správně rozumím. Pokud ano, nemusíte se z mé strany ničeho obávat."

Yonamurová ji tiše sledovala.

"Viděla jsem disertační práci doktora Herrery. Pojednávala o tzv. *indukované heuristice*. Nevím, jaký máte na projektu podíl vy, ale předpokládám, že dokážete přivést klony do počátečního stádia zralosti."

"Nevím, co vás k tomu přivádí."

"Mohlo by vás zajímat, že jsem tu závadu robota přece jen objevila. Vlastně jsem objevila programovou změnu, která skutečný defekt zakrývá."

Yonamurová složila ruce do klína a čekala.

"Při navrhování robota muselo dojít k chybě, která způsobovala, že viděl jednu věc dvakrát. Bylo to takové robotické *deja vu*. Když kolem něj hodili míčkem, myslel si, že viděl míček dvakrát. V horším případě se dostal do nekonečné smyčky a viděl jen samé koulející se míčky. To by byl problém."

"Máte nejspíš pravdu, ale tohle není můj obor."

"Doktor Herrera ale rozuměl počítačům. A vnímání i chování. Nepotřeboval tyhle věci pro práci, kterou jste dělali? Vy pěstujete klony, on se zabývá jejich mozky."

"Práce doktora Herrery byla tajná. A obtížná. I kdybych vám ji mohla popsat, nedokázala bych to."

"To nevádí. Zkusím hádat. Herrera hledal způsob, jak naplnit prázdné mozky, například urychlených klonů, novými vzory chování. To jediné může vysvětlit, proč je Herrera stále naživu. Jste s ním ve spojení? Víte, kde je?"

Yonamurová vyskočila. "Slečno Ericksonová! Doktor Herrera je mrtev! Jak můžete říkat..."

"Uklidněte se! Plácám nesmysly, které ani nestojí za řeč. Jen mě to nechť dokončit. Jestli jste pracovali na projektu přeměny nemyslicích klonů v naprogramované zombie a Herrera se rozhodl, že s tím skončí, protože jeho práce může být zneužita, mohli jste vyžít robotovy nezdokumentované speciality a vyhnout se tak pronásledování ze strany BioInnovation a jejích klientů."

Ginnie si navlhčila rty. V ústech jí vyschlo. Snažila se nemyslet na důsledky svého řešení. Na to, aby vycouvala, už bylo ale pozdě. Yonamurová vypadala, jako když se dá každou chvíli na útěk.

"Teď to začne být hodně divoké," řekla Ginnie. "Vy jste vyvinula způsob, jak urychlit růst klonu do stádia zralosti. Udělala jste Herrerův dospělý klon, který měl všechno kromě myšlenek. Pomocí neurochemie, elektroniky a kdovíčeho dalšího do něj Herrera vložil jednoduchý program. Má stát na záchodě, dokud mu někdo nepoklepe na rameno. Odejít z umývárny, projít chodbou, vstoupit do pokoje, posadit se do křesla, zmáčknout několik náhodných kláves a čekat."

Skutečný Herrera ve stejných šatech jde bezprostředně za ním a dává pozor, aby šel i stejným způsobem.

A teď přichází to nejlepší. Možná si toho všiml u malých Honovaných králíků, ale Herrera ví, že robot vymaže ze své paměti dvě identické události následující krátce po sobě. Programátoři tak zalátali díru, která způsobovala *deja vu*."

Yonamurová se pomalu posadila.

"Potřebuje jen na chvíli odvrátit robotovu pozornost, aby mohl zničit prázdný mozek svého klonu a současně i jeho sítnicové vzorky, kdyby náhodou někoho napadlo je kontrolovat. Pokud se skrčí dostatečně rychle, zatímco robot začne poskytovat první pomoc, bude mít dost času nepozorovaně opustit laboratoř. A jeho příchod smazala programová záplata."

"Nic z toho nemůžete dokázat," řekla Yonamurová tiše.

"Robot ho nehlídal před konkurencí. To byla jen dodatečná výhoda. Ve skutečnosti měl zabránit tomu, aby Herrera dělal nějaké hlouposti, a o všem podávat hlášení."

"Tohle jsme si mysleli." Hlas Yonamurové zněl vyrovnaně.

Ginnie se musela snažit, aby nedala najevo své vzrušení. "Naší výhodou je, že se Drobisch snaží smést ze stolu všechno, co by naznačovalo jeho vinu na Herrerově smrti. Když budete mlčet, dobře to dopadne."

"Herrera byl jediný, kdo se vyznal ve vlastních teoriích. Mě si určitě tolik nevšíkali. Chtěla jsem zmizet, jakmile se mu podaří zahladit stopy. Nepočítali jsme, že by se na ten podfuk nepřišlo. Doufali jsme jen, že bude mít víc času, když budou z vraždy podezřívat konkurenci."

"Doufám, že ho mít bude. Nechci vědět, o kolik tu šlo peněz. Nechci vědět, jaké vlády by za tuhle technologii zaplatily. Mám jen jednu otázku."

"Jakou?" zeptala se Yonamurová.

"Dala se Herrerova metoda aplikovat jen na prázdných mozcích klonů? Nebo se dá použít i na mém či na vašem mozku?"

Yonamurová se podívala Ginnii zpříma do očí. Neřekla nic.

George už byla pryč, když se Ginnie vrátila. Nalezení záplaty v programu jí teď nezabralo ani půl hodiny. Provedla jednoduché vymazání. Pak si začala balit své osobní věci.

"Ericksonová!" zahřměl Drobisch. Vřítíl se do dveří. "U téhle firmy jste skončila. Skončila jste všude. Vaše pracovní záznamy vykazují takové nedostatky, že..."

"Máte pravdu, pane Drobischi," řekla Ginnie. Kývla směrem k bezpečnostnímu robotovi, který nehybně zíral na dveře, jimiž vcházel Drobisch. Jednou, podruhé, potřetí...

"Nejen, že jsem nenašla defekt, ale ta závada se zřejmě ještě rozšířila. Je to hrůza."

"Zatracená mašina! Říkal jsem jim, aby..."

"Měl jste pravdu. Myslím, že za těchto okolností bych měla sama podat výpověď." Zvedla krabici se svými věcmi a protáhla se ke dveřím, sledována Drobischovým nevěřícím pohledem.

Bude se Drobisch snažit víc zlikvidovat aféru, která ho může stát místo, nebo ji? Měla slušné šance.

Oregon nebo New Jersey? Co by si asi vybral Herrera?

Cyril Simsa

Linka 201

"Had pak byl nejchytřejší ze všech živočichů polních." 1
Mojž. 3,1

11. prosince 1911

Dnes jsme poprvé strávili den skutečně v džungli. Cesta po řece parníkem z Manaosu umožní člověku pouze nedokonalý pohled na skutečnou tvář džungle; ať už plujete do pralesa jak hluboko chcete, pořád žijete a spíte na palubě a pozorujete džungli jen zpovzdálí. Shnilá dřevěná hráz je posledním pozůstatkem civilizace: parník tady končí, a vlastně zde končí všechno. Docela mě překvapilo, s jakou lítostí jsem všechno opouštěl; kánoe se pomalu a jistě pohybovaly v širokém oblouku po hladině řeky a parník zmizel za suchým kaučukovníkem (někdo se ho bez velké dovednosti pokoušel nařezávat).

Máme čtyři kánoe, každá je poháněna skupinou domorodců; já sedím v té první společně s naším průvodcem, míšencem Luciem. Ví toho o džungli spoustu, ukazuje nám mnoho okouzlujících epijtů, které je možno spatřit po pečlivém pozorování, přestože většina jich je skryta za nespočetnými liánami a množstvím španělského mechu. Nebudu zde podrobně popisovat tyto nálezy, neboť budou zařazeny do oficiálních zápisů expedice, omezím se (jak jsem to činil dosud) na popis osobních zážitků.

Profesorovo plavidlo se srazilo se zdechlinou, jež se ve svém stupni rozkladu nedala identifikovat. Profesor byl tím nárazem málem sražen do vody, což mu nebylo příliš po chuti, a od té doby domorodcům neustále potichu spůá. V určitém smyslu to nebyl zrovna nejlepší nápad, vybrat si profesora za vůdce; je často nedůtklivý a vznětlivý a někdy, když se pro něco rozhodne, může být ve svém odporu až tvrdohlavý.

Později jsem mluvil s Luciem: tvrdí, že mrtvola byla obětí hada, protože (jak uvádí) horní tok řeky je zamořen "hady obrovské velikosti". Poté, co jsem se ho dotázal, zda míní anakundu, odpověděl: ano, ale ne tak malou (!) > jakou je plukovník zvyklý vídat. Toto je určitě jedna z domorodých pověstí, protože kdy z jsem se ho zeptal, jestli on sám někdy takového hada viděl, odpověděl: ne, není tak hloupý, aby se k takovému hadu přibližoval nebo chodil na místa, kde by si myslel, že ho najde. Nevěděl ale přesně, kde by takoví hadi mohli být. Byl bych ochoten to všechno považovat za nesmysl, kdybych neměl důkaz od autority takové pověsti, jakou byl major Percy Fawcett, který údajně při své expedici v letech 1906-07 zastřelil anakundu dlouhou 62 stopy. Setkal jsem se s Fawcettem několik let poté a slyšel jsem od něj, do jakých hrozných nesnází se potom jeho expedice dostala.

Kate Morrowová se zamračila, zvedla hlavu, shrnula si z tváří prameny vlasů a začala se rozhlížet po Billovi, muzejním telefonistovi. Zrovna spojoval nějaký hovor, ale když promluvila, přišel blíž.

"Co se stalo s linkou 201?" zeptala se.

"Co?" poškrábal se přes košili stejnokroje na žebrech a téměř s nechutí se podíval, kam ukazovala.

Starý telefonní seznam ležel otevřený na stránce s čísly 170-211. Kate ukazovala hubeným prstem na číslo 200, po kterém následovalo číslo... číslo 202.

"Ta linka tu není, co?" přiznal. "Nikdy předtím jsem si toho nevšiml... Asi ji zrušili."

"Tak se podívejte na zbytek stránky," čekala Billovu odpověď a připravila se na ni: "Téměř všechna jména se někdy měnila. Všechny tyhle linky byly zrušeny nebo přiděleny někomu jinému. Číslo 201 tady ale vůbec není." Otočila na první stránku seznamu - nejstaršího, jaký mohla najít; podle data byl sestaven v roce 1936. Číslo 201 chybělo víc než čtyřicet let.

"Radši se zeptám Vika," řekl Bili. "Viku... Viku, kde jsi? Pojd' sem na minutku."

Vík byl ještě starší než Bili a neměl pivní břicho. Prohlížel si Kate se zalíbením a nejspíš si přitom myslel, že by se už měla usadit po boku nějakého příjemného mladého muže a připravit se na to, že stráví zbytek života škrábáním mrkve. Jeho představa by se jí asi dotkla, kdyby Vík nebyl taková milá stará vykopávka.

"Viku, tady chybí číslo jedné linky."

"No jo, číslo 201," odmlčel se. "Všiml jsem si, že tam není, když jsem dostal na starost shromažďování těchhle těch starých spisů... To už je dávno, počkejte, kdy to bylo..."

"Tady se píše 1936."

"Opravdu? To by mohlo být, ano. Tenkrát jsem se na dvěstějedničku ptal, ale nikdo nevěděl, co se s ní mohlo stát. Jako obyčejně."

"Ale to číslo tady přece kdysi muselo být. Chci říct, že je přece nemohl jen tak vypustit, ne?"

"Nevím. V tomhle muzeu se věci ztrácejí velice snadno, dokonce zde mizí i lidé. Jednou se tady ztratil návštěvník a musel strávit noc u mamutí kostry. Když ho ráno našli, zjistili, že je to kostra, kterou hledají už pět měsíců."

Nedůvěřivě se na něj podívala, a tak jí nabídl, aby se šla projít muzejními chodbami sama.

"Nechod'te moc daleko, abyste neztratila cestu zpátky," varoval ji.

Kate se usmála, mile mu pokývla a pustila se chodbou. Ten stařík jí pobavil, líbil se jí tolik, že se mu nechtěla smát

nahlas. Někdy to prostě bral moc vážně... A potom jí začalo docházet, co tím vším vlastně myslel.

Muzeum přírodních věd, které znala, bylo příjemné místo - dokonce útulně známé. Po prvních dvou návštěvách se člověk uvnitř vyznal - vypadalo to tam malé, ačkoliv některé sály byly obrovské. To bylo muzeum pro veřejnost. Opravdové muzeum bylo ale něco úplně jiného.

Labyrint malých úzkých průchodů; nespočetná skladiště; křížovanky, které vypadaly jedna jako druhá; staré prosklené vitríny plné malých zásuvek, označených vybledlými štítky s podivnými latinskými jmény; těžkopádné předměty pod špinavými plachtami; obrovské zkamenělé lastury blokuující chodbu; odbočky, kde byly jasně vidět stopy posledního člověka, který tou cestou šel - otisky v prachu. Byly tam i všelijaké přístavby v pozdějších architektonických stylech. Začínala chápat, jak se někdo nebo něco mohlo ztratit v takovém chaosu, to příliš používané a zneužívané slovo jí málem pňšlo k smíchu. Tohle bludiště spleťtých uliček opravdu vytvářelo atmosféru rozlezlého, zmateného muzea mnohem přesvědčivěji, než výstavní haly s plochou několika set metrů. Kupodivu jí ten hrůzu nahánějící nadbytek skrytých koutů utvrdil v rozhodnutí: najde zmišelé číslo telefonní linky.

Nostalgiicky vzpomínala, jak k tomu úkolu přišla: redaktor se zmínil, že chce krátký článek na téma zákulisí velkého muzea v době vánoc, včetně povahových črt některých lidí. Myslela si, že ji odbývá nějakou drobnou prací pro začínající reportéry, jen aby měla co dělat. Nereagovala zrovna... no, vášnivě.

"Mělo by to pro vás být velmi vzrušující," řekl a stěží přitom skrýval úšklebek (bylo to potěšení, že ji vyprovokoval?).

"Příšerně napínavé," odpověděla tehdy.

Nakonec ale možná objeví něco zajímavého, až se trochu pohrabe v archívech.

13. prosince 1911

Včera večer jsem poprvé od chvíle, kdy jsme opustili parník, cestovali po setmění, když se přihodilo něco velmi neobvyklého: málem jsme přišli o první kánoi (ve které jsem zrovna sedel já a Lucio). Na řece se něco vzdulo, znenadání se velkou rychlostí přiblížila dvě světla zelené barvy a těsně minula lod*. Ten předmět (ať už to bylo cokoli) musel vyplout z jednoho z těch přečetných vodních proudů, které se pravidelně oddělují od hlavního toku a někdy nesmírně ztěžují navigaci. O statní lodě však nic nezaznamenaly.

Byl jsem v pokušení považovat to za světla parníků, dokud jsem si neuvědomil, že tak daleko po řece žádné parníky nejezdí. Lucio začal zase mluvit o těch svých hadech - tvrdil, že světla byla odrazem očí anakondy a že se to zvíře potopilo dřív, než je uviděli z ostatních kánoí. Byla-li to anakonda, pak jsem nikdy předtím neviděl oči, které by zářily tak démonicky. Je to nicméně lákavá teorie, neboť vysvětluje, proč ostatní členové expedice nic neviděli, aniž bych musel předpokládat, že jsem v tu chvíli spal nebo byl duševně vyšinutý (v žádném případě nevěřím, že bychom oba, já i Lucio - spolehlivý a vyrovnaný svědek, a to i v nejtěžších dobách - měli stejný sen); Kdyby nebylo nejprve třeba uvěřit v tu nezměrnou velikost, aby člověk mohl přijmout platnost této teorie, věřil bych i já; nejsem však stále schopen pochopit onu délku. ~- ,

Lucio mi později řekl o hadech víc. Řekl, že je nikdy nikdo neloví, protože i kdyby měl chytit nebo zabít některou

z těch potvor, musel by si dát pozor na jejího druhá; anakondy, řekl, vždycky žijí v párech. Také tvrdil, že ty bestie často hledají zdroje tepla a že je lze najít obtočené kolem zbytků ohniště; to dělají v dobách nouze, kdy nemohou získat teplo života z lidských obětí.

Profesor přirozeně nepřikládá ničemu z toho význam; domorodci jsou samozřejmě přesvědčeni o opaku, neboť ne méně než tři z nich od nás již uprehli. Já osobně si myslím, že ve všem, co se týká džungle, budu raději věřit domorodcům než profesorovi!

"Viku?" zeptala se, "Viku, nejsou tady někde staré telefonní seznamy?"

"Seznamy? To víte, někde by tu měly být..., jenže nevím kde. Ty, které tady máme, jsou ty jediné, které byly aktuální, když jsme se sem stěhovali..."

"Kdo se stěhoval?"

"My vrátí, telefonní ústředna a tohle všechno. Když stará ústředna byla už moc malá a nestačila."

"Stará ústředna?"

"Ano. Původní vrátnice byla, myslím, provedená ještě ve viktoriánském stylu. Když se začaly zavádět telefony, zřídili v ní navíc ústřednu, ale bylo tam málo místa. Slíbili pak, že postaví novou, ale víte, jak to chodí - až v padesátých letech jsme dostali tohle místo, ještě se do toho připletla válka. Myslím, že tu dokonce zůstaly staré telefonní kabely - bylo by moc drahé předělávat to v tak velkém muzeu - a že jenom převedli původní ústřednu sem. Prostě jsme se sem pak nastěhovali a většinu věcí jsme vzali s sebou. Ale možná, že tam něco zůstalo, nebo je uloženo někde ve skříni."

"Někde ve skříni?" vzdychla Kate zklamaně. "A kolik kilometrů chodeb tady máte?"

"Spousty. Myslím, že je nikdo nikdy nepočítal."

"Takže musím projít kilometry chodeb?"

"Ne, to ne. Nejlepší uděláte, když nejdřív zkusíte tu starou ústřednu. Já bych to tam zkusil, pochybuju, že ji někdo někdy použil k něčemu jinému."

Vik jí zavedl dolů do sklepa na místo staré ústředny. "Jsem tady poprvé za celých pětadvacet let," poznamenal.

Našli hromadu seznamů. Byly staré a křehké, hnědé skvrny na jejich stránkách máty. Okraje se drotily a jedna nebo dvě z knih byly napadeny červotočem. Světla nesvítila - nebo tam byla vypnutá elektřina - a tak museli svůj nález vynést na chodbu. Kate si sedla na podlahu a vůbec jí nevadilo, že si zašpiní kalhoty. Prohlédla si stránky seznamů a hledala data. Našla jeden seznam - nejtenčí ze všech - z roku 1911.

Linka 201 tam byla uvedena.

Patřila doktoru Rudolphu Baehrovi; hned vedle jména byl dodatek "poste restante, expedice Amazonka".

V seznamu z roku 1915 ještě linka 201 byla uvedená, ale někdo rukou škrtl jméno - a také číslo linky. Vypadalo to jako náhoda, ale každopádně stačila k tomu, aby v seznamu z roku 1922 linka 201 už chyběla úplně. Kate si s hrůzou uvědomila, že kdyby nebylo toho jednoho škrtnutí, nikdy by se o tom nedozvěděla.

"Slyšel jste někdy o expedici Amazonka?" zeptala se Vika.

"Ne, nikdy. Ale proč se nezeptáte v knihovně? Zavolám tam a řeknu, že přijdete, ano?"

V muzejních záznamech našla odkaz na Rudolpha Baehra: byl to herpetolog zaměstnaný v muzeu na počátku

století, z muzea údajně odešel kolem roku 1912, "...ale neexistují žádné záznamy. Pravděpodobně byly špatně založeny". Nebo se možná ztratil v chodbách, pomyslela si cynicky. A nebylo to typické, že telefonní ústředna byla posledním úřadem, který si vymazal jeho jméno z evidence?

S expedicí Amazonka se musela spolehnout na novinový výstřižek z 9. ledna 1913: "EXPEDICE AMAZONKA NEÚSPĚŠNÁ," pravilo se v něm. "Muzeum přírodních věd včera oznámilo, že jeho expedice Amazonka vedená profesorem Jamesem Wintertonem pravděpodobně skončila neúspěchem a její členové zřejmě zahynuli. Expedice se poprvé vydala na cestu v roce 1911 v listopadu, ale vrátila se do přístavu Manaus na začátku roku 1912 kvůli vyvstalým potížím. Vyrazila opět na Amazonku v březnu 1912 a od té doby jsme od ní nedostali zprávy. Dr. Rudolph Baehr, který v muzeu zajišťoval kontakt s expedicí, je nezvěstný."

17. prosince 1911

Několik dní jsem nemohl pokračovat ve svém deníku, a nyní jsem si našel čas pouze díky tomu, že zanedbávám určité povinnosti, které mi byly profesorem přiděleny (s novými objevy jeho požadavky neustále stoupají). Seběhlo se však několik událostí, které potřebují okamžitého záznamu, neboť bych mohl opomenout některou podrobnost.

Včera večer jsme hostili dva sběrače kaučuku a ti mluvili o místě zvaném Rio de los Culebras (podle jejich vyprávění by to mělo být okouzující místo). Vraceli se do Manausu. Ne že by měli strach z nepřátelských kmenů (ačkoliv říkají, že jejich počet vzrůstá, neboť víc a více domorodců je zklamáno neúspěchem obchodu s kaučukem, který je dříve živil), ale obávají se hadů, jichž je ve zmíněném řiu hodně, a prý značné velikosti. Není třeba říkat, že cítím silnou potřebu navštívit tu řeku osobně, neboť Luciovy povídky mě nemálo vzrušily.

Sběrači kaučuku mi ukázali starou mapu, kterou obdrželi od jednoho mulata; je na ní celá oblast, kterou zkoumáme, a zvláště ten podivný jpřítok, Rio de los Culebras. Nemohu se upamatovat, že bych o něm kdy slyšel, ale ti lidé tam byli a nikdy se už nechtějí vrátit (nepřejísi to tak silně, že mi mapu věnovali). Ústí řeky je označeno symbolem o třech vrcholech, jakýmsi trojúhelníkem s okem v každém vrcholu a uprostřed s něčím, co považují za zobrazení čelistí dravce. To místo přitahovalo sběrače kaučuku právě kvůli tomuto symbolu zla; ze zkušenosti věděli, že podobné mapy s varováním před nebezpečím obvykle slouží jako prostředek ochrany místa, kde je ukrytý poklad. Obchod s kaučukem v loňském roce za nic nestál, a tak doufali, že by jim takový poklad mohl přinést peníze, jež nutně potřebovali.

Lucio říká, že znak je symbolem mýtického indiánského božstva, tříokého plaza, který se převtěluje prostřednictvím anakondy. Božstva (jejich mnoho) vyžadují, aby v ně jejich oběť nejprve uvěřila, a potom teprve jsou schopna na ni zaútočit. V tomto tvrzení jsem se ho pokoušel nacytat a zeptal jsem se, proč se tedy božstva už dávno neukázala bělochům, neboť by tím získala celou novou rasu vyznavačů. Bystrost jeho odpovědi mnou otřásla: "Myslím, že se vás, bílých lidí, bojí, vy byste nevěřili tak, jako věříme my: vy byste je šli do džungle honit a udělali byste z nich své trofeje. "Pouze ti, kteří věří, se vystavují riziku, takže expe-

dice bude v bezpečí, dokud ji bude provázet profesor - pokud ho nic neobráťí na víru (což je samozřejmě nemyslitelné).

Obraz inteligentního hada (a navíc tříokého) mě skutečně fascinuje; plazi se odklonili od vývoje k inteligence (pokud ovšem nepovazujeme vývoj savců z plazů za ukázkou inteligence plazů, což osobně nepovazuji za oprávněný názor). Jestliže druh inteligentního plaza skutečně existuje a má pod kontrolou anakondy amazonského pralesa, pak se musel vyvinout z úplně jiné větve plazů. Ted se však snažím ospravedlnit čistý domorodý mýtus (a dělám to dosti špatně), a tím ničím jeho kouzlo (nemluvě o tom, že dávám za pravdu tvrzení Luciovu). Mám pro takové příběhy značnou slabost, neboť téměř naivně přijímají určitá fakta, která by lidé jako profesor odsoudili coby "nesmysly". My běloši tak přicházíme o spoustu krásných věcí; někdy mám chuť nedělat nic jiného, než jednoduše věřit.

Včera večer jí zavolał šéfredaktor a ptal seji, kde je ten článek a proč sakra nepřišla do redakce? Řekla mu, že našla v muzejních záznamech něco záhadného, co nikdo předtím neobjevil, a že na tpm dál pracuje. Řekl dobře - ale: dnes se musí ukázat v práci. Možná, posmívala se potichu cestou k muzeu.

Včera večer jí také volal její přítel. Ptal seji, proč se s ní už vůbec nevidí. Řekla mu, že má moc práce. Odpověděl, že moc práce měla vždycky, a zavěsil, než stačila něco dodat.

Domáci s ní chtěla mluvit kvůli nájmu, ale Kate vyběhla z domu, aniž s ní promluvila. Celý minulý týden vlastně nemluvila s nikým jiným než s Vikem - a to jen kvůli tomu, že znal tolik informací (a byl ochoten je předávat, dodalo její cynické já). Cítila, že na tom nezáleží, začne zase komunikovat, až vyřeší záhadu zmizelé linky 201... musí prostě zjistit, co se stalo. Prostě musí. Bohužel nikdo z nich její zaujetí nechápe... Snad šéfredaktor, ale ten jí zakázal "ztrácat" čas. Ale ona jim dokáže, že neslo jen o ztracený čas, a zatímco o tom přemýšlela, uvědomila si, že sama tomu věří jen z poloviny.

V noci přišlo a bronzová socha na příjezdové cestě byla pokryta téměř rovnoměrně rozmístěnými kapkami vody. Po vyleštění povrchu, zvlhčeném kapkami, se šplhala žába. Hladká žabí kůže se na těle sochy neměla kde zachytit, ale žába se přesto houževnatě škrábala nahoru, pružnými pohyby kladla tlapku za tlapkou. Po každých třech krocích nahoru sklouzla dva kroky dolů - ale *lezla*, pomalu, nahoru k vrcholu. Brzy tam bude, brzy. Zatím vyšlo slunce, začalo ohřívát kovový povrch sochy a kapky vysychaly. Jestli žába nevyleze rychle nahoru, už se tam po sluncem vysušeném kovu nedostane.

Dnes ráno se ani neobtěžovala mluvit s Vikem a šla rovnou do staré telefonní ústředny. Tenký seznam ležel stale otevřený u záznamu "201, doktor Rudolph Baehr", provokativně nápadně. Našla už jméno, ke kterému linka patřila, ale chtěla najít i vlastníka, chtěla najít místo, kam linka vedla. Jméno nestačí.

Začala prohledávat starou ústřednu, hledala nějaký klíč - cokoliv, co by jí pomohlo najít pracovnu doktora Baehra. A našla další starý seznam s údaji o zaměstnancích z roku 1916. Baehrovo jméno tam nebylo..., ale bylo tam volné místo v oddělení hadů a ještěrek. Pokoušela se najít starší

záznam, prohledávala prázdné police, otevírala skříně - poprvé po čtvrtstoletí. Prohrabávala se v bednách od starých knih, které stály roztroušeně na podlaze... a nemohla najít ani náznak cesty k Vyřešení záhady. Potom ji napadlo, že by mu mohla zavolat..., vytočit linku 201 a počkat na odpověď. Kdyby tam ještě byl, určitě by jí odpověděl.

Vyběhla po schodech za Víkem a udýchaně spustila: "Viku..., Viku..., chci... za... zavolat linku... linku 201, rychle..."

"Klid, děvenko, uklidněte se," řekl Vík. "Nerozumím vám ani slovo."

Opřela se o zeď, těžce polkla, rukama si urovnala vlasy a počkala, až jí trochu zchladnou rozpálené tváře: "Viku. Zavoláme linku 201 a počkáme, co se stane."

"Ano," zamumlal, "to je dobrý nápad." Hned vytáčet číslo a podával jí sluchátko. Vyzvánělo to tam, dovolali se!

Čekala a myslela si, že telefon po každém dalším zazvonění zmlkne, a pokaždé byla zklamaná. Za chvíli si uvědomila, že zvonění je jiné než to, na které byla zvyklá, zdálo se nějak... starodávné? Začala uvažovat o tom, co by se vlastně stalo, kdyby telefon doopravdy někdo zvedl. Obrátila se k Víkovi:

"Kde může být?"

"Kdo?"

"Doktor Rudolph Baehr. Nikdo neví, kdy odešel, nikdo nemá ponětí o tom, kde pracoval. Jako kdyby nikdy neexistoval. Jak se to mohlo stát?"

"Tady takové lidi máme - rádi pracují o samotě a nerušení. Najdou si pracovnu v nějakém podivném koutě muzea. Ráno je nikdo nevidí přicházet, večer odcházet.

Pokud já vím, snad v těch svých pracovnách i *spi*. Ted' už jich tady takových není tolik jako tenkrát, když jsem sem přišel jako kluk."

"Kdy to bylo?"

"V roce 1911. Už jsem tady v tom muzeu pěkných pár let."

"1911? Ale to jste ho musel znát. V roce 1911 tady ještě byl, to je jediná věc, která souhlasí..."

Vík smutně zavrtěl hlavou. Jeho "Kéž bych mohl nějak pomoci," zaznělo naprázdno.

Potom promluvila znovu Kate: "Když se dá dovolat na linku 201, tak bych mohla chodit po chodbách a poslouchat"

Vík opět zavrtěl hlavou. "To ne, bylo by to k ničemu. Je tady těch chodeb moc, a taky telefonů - mohla byste slyšet zvonit nějaký jiný. Kromě toho bychom blokovali linku a někdo by si toho mohl všimnout a stěžovat si... Ale řeknu vám, co *mohu* udělat, mohu to vytáčet opakovaně a vy zkuste poslouchat."

"K čemu by bylo opakované vyzvánění? Můžu projít kolem jeho pracovny právě v okamžiku, kdy telefon nebude zvonit."

"Je to lepší než nic a navíc vám můžu říct, kde asi tak máte hledat: stříkali jsme ty samotáře do západního křídla. Vlastně už to není křídlo, jsou tam po obou stranách postavené nové haly, ale můžu vám ukázat cestu."

Což také udělal a Kate začala bloudit po západním křídle. Působilo to tam ještě temněji a špinavěji, dokonce ještě zmateněji než v těch částech, které už znala. A z dálky - jenom na chvíli - se jí zdálo, že uslyšela zvonění telefonu. Přicházelo to shora, z druhého patra.

Ve druhém patře byla hromada vycpaných ještěrek. Byly už k ničemu a válely se tam bez ladu jedna přes druhou. Naproti té hromadě byly dveře, za kterými zrovna začal zvonit telefon. Dveře měly starodávny knoflík - ani stopa po moderní klice, jaké vídala poblíž ústředny.

Sáhla po knoflíku a stiskla studený kov tak pevně, až ji zabolelo zápěstí. Pomalu jím otočila a zatlačila. Zvonení přestalo.

Při pohledu do pracovny se jí vybavil dětský rým: "A když tam došla, skříňka se leskla." Proti ní stál stůl s velkým telefonem. V policích zůstalo pár knih. Na podlaze jí u nohou ležela zahnědlá karta. Zvedla ji a četla krvolaký rukopis, který časem vybledl do odstínu skvmy po připínáčku: "Stěhuji se do nové pracovny za kosterní depozitář. Nebudu na telefonu, dokud mi nedají novou linku." Podepsáno: "Rudolph Baehr, prosinec 1912."

Pracovna za kosterním depozitářem. Za kterým kosterním depozitářem? Jejich tady tolik a mohl by to být kterýkoliv... Přeshla ke stolu a podívala se na telefon. Na jeho štítku bylo napsáno číslo 201. Potom uviděla mezi nánosy prachu rozvířeného zvonením telefonu starou knihu, která ležela otevřená stránkami dolů, jako kdyby v ní někdo spěšně listoval. Hřbet byl zlomený, ale když ji zvedla a oprášila, objevila se pod nánosem špičky písma. Jeden odstavec byl označený, a tak si ho přečetla:

Pineální oko plazů je výrůstkem na horní části mozku a odpovídá pineální žláze savců. Nejlépe je vyvinuto u druhu Sphenodon (tuatara), kdy má čočku a sítnici jako v normálním oku a v lebce je pineální otvor, jenž umožňuje spojení tohoto třetího oka s mozkem. Všeobecně se věří, že tuatara může tímto okem reagovat na jednoduché podněty, ale není schopná jím skutečně vidět, neboť čočka je pokryta vrstvou kůže. Pineální otvor lze pozorovat u řady dalších zkamenělých plazů, což naznačuje, že také tito měli "třetí oko". Důležitost pineálního oka je však téměř zanedbatelná u plazů vyvinutějších, což naznačuje, že všeobecný vývojový trend směřoval k degeneraci pineálního oka na pouhou hormonální uzlinu, jaká se potom nachází u ptáků a savců. To svádí k otázce, k čemu by mohlo dojít, kdyby se vývojový trend ubíral jiným směrem?

Kate opatrně zavřela knihu, označila stránku kartou, kterou zvedla ze země, a s knihou v podpaží začala prohledávat police. Nenašla nic zajímavého, až na vysušený a praskající exemplář ještěrky. Kdysi byla vycpaná a stála ve vzpřímené poloze, teď však ležela na boku skrytá za dvěma objemnými svazky. Byla označena *Sphenodon punctatum*.

Kate hledala třetí oko. Ještěrka měla jenom dvě. Ale to se přece v knize psalo: třetí oko tuatary bylo vnitřní, pokryté celistvou vrstvou kůže. Kdyby se tak tuatara nebo něco podobného vyvinulo jinak..., výsledky mohly být fascinující.

20. prosince 1911

Rozhodl jsem se, že dám na Lucia: anakondy a možná dokonce i jejich božstva existují. Probudil jsem se dnes ráno s pocitem velkého očekávání, neboť jsem přesvědčil profesora, že rozbijeme tábor u ústí řeky Culebras a zůstaneme tam přes vánoce. Což znamená, že mohu s malou skupinou prozkoumat samotnou řeku Culebras. Lucio váhal, než se rozhodl mě doprovázet: vysvětluje, že anakondy (nebo možná jejich božstva, nevyjádřil se příliš

jasně) umějí jakýmsi způsobem omámit oběti, které si vyberou. To není nic nového, slyšel jsem podobné pověsti o hadím dechu při mnoha příležitostech v jiných zemích, ale když jsem se o tom Ludovi zmínil, naznačil, že měl na mysli něco jiného. V každém případě se bojím, že ho budou pronásledovat, jestliže se vy dá po řece Culebras.

Dlouho jsem s ním o tom diskutoval a nakonec se podvolil. Není však spokojený, že se mnou jede, a cestou mi vypravoval tragické mýty o tom, jak anakondy (nebo jejich božstva, opět si nebyl jistý) dávají život mrtvým za předpokladu, že tento čin je vyvážen ukončením života jiného. Duše za duši. (Tímto způsobem se udržuje konstantní počet mrtvých.)

Založili jsme tábor na písčité pláži u velké říční zátočiny, poblíž přítěká z hor malý čistý potůček. Okolo tábora se volně otevírá džungle a máme tak výhled po řece nahoru 1 dolů. Nyní sedíme v táboře a čekáme, neboť Lucio mě ujišťuje, že anakondy si nás najdou a já potom uvidím plaza nevídané velikosti. To bude nejlepší vánoční dárek pro celou expedici!

Kate se probudila s pocitem napětí, jako kdyby jí něco sedělo vzadu za krkem a chystalo se to zaútočit. Vzpomněla si na telefonní rozhovor včera večer: šéfredaktor ji varoval, že jestli dnes nepřijde do práce, tak ji vyhodí. Vůbec ji to ale nevzrušovalo, hledání ztracené telefonní linky ji zcela pohltilo, bylo to mnohem důležitější, než nějaká druhořadá reportérská práce. A také si uvědomovala, co jí včera celý den unikalo: bylo přece úplně jasné, kde je nová pracovna doktora Baehra. Když se odvolával jen na "kosterní depozitář" bez dalšího vysvětlení, musí to být depozitář s kostrami plazů - a těch snad v muzeu tolik není.

Cestou k muzeu si s hrůzou uvědomila, že už jsou skoro Vánoce: výlohy obchodů byly ozdobeny jmelím a stromky s umělým sněhem, v potravinách zvláštní nabídka vánočních pudinků, v papírnictví zvláštní nabídka vánočních pohledů..., celý ten bláznec jako obvykle. A ona na to úplně zapomněla... To ale znamená, že muzeum bude několik dní zavřené, a co si počne se svou prací? Bude ji muset rychle dokončit anebo odložit... Ne. Ne, v žádném případě, možná by si mohla udělat zásoby a přežít vánoce v muzejních chodbách. Neřikal snad Vik, že to někteří samotáři dělají?

Žába byla pořád ještě na soše. Dolezla nahoru... a slunce ji vysušilo. Zbyla z ní malá černá zkroucenina... jako zkažená sušená meruňka... beztvářá hromádka.

Pak uviděla Vika. "Copak vy nikdy nemáte volno?" zeptal se jí napůl v žertu, napůl s obavami. Ta její snaha najít zmizelou telefonní linku byla asi nápadná a Vik si toho začal všimnout. Stařík by jí jistě pomohl, byl k ní až otcovsky starostlivý, ale Kate ta péče nevalila - nějak k němu patřila.

"Ne," snažila se usmát. "Poslyšte, já teď nemám čas s vámi mluvit, musím do knihovny. Přijdu později." Věděla, že lže.

"Zavolám tam a řeknu, že jdete," řekl zdvořile jako vždycky. Jeho ochota ji dojala, byla k němu přece tak odměřená.

Na jejím výzkumu ale záleželo nejvíc ze všeho, a tak šla do knihovny prohlédnout si plány budovy. Našla to, co hledala, bez problémů, na plánu západního křídla z roku 1908: přímo ve špičce věže, kde končilo křídlo, byla malá

výstavní místnost velkoryse označená "Depozitář koster hadů a ještěrek". A za ní byla vyznačena malá pracovna. Potlačila myšlenky o vědcích odtržených od života a dala si plán oxeroxovat. Pak se vydala do západního křídla.

Málem se cestou ztratila - něco bylo přistavěno a nebylo to zaznamenáno v plánu. Pochopila, zeje možné se tu na dlouhou dobu ztratit.

21. prosince 1911 (ráno)

V horách muselo pršet, protože voda nepřetržitě stoupá, začínám mít obavy, ie tábor není postaven dostatečně vysoko nad hladinou řeky. Všichni domorodci nás opustili, s výjimkou Lucia, který by sice odešel velmi rád, ale cítí ke mne jakousi věrnost, a zůstal. Říká, že domorodci utíkají, protože vysoká hladina řeky znamená, že se blíží anakondy. Tomu se dá těžko věřit, neboť jedna bytost máze těžko vytlačit tolik vody, aby zvedla hladinu CELÉ ŘEKY, to by musela být opravdu obrovská. Jestli to, co říká Lucio, je pravda, nemohu se dočkat objevu, který učiním! (Ačkoliv bůh vĚ jak by tělo takové velikosti mohlo být přepraveno touhle hmyzem zamořenou džunglí.) Musím pořád myslet na Luciovy anakondy - božstva, jsem zvědav, jestli dovolí vědcům, aby si jednu z nich odnesli.

(později)

Musím něco dodat; procházel jsem se po břehu řeky a našel jsem pozůstatky velkého hada. Bez nadsázky říkám, že zbytek jeho hrudního koše tvoří tunel, vy soky jako jsem já sám, a ze ta část, kterou jsem zkoumal (a byla to pouze ČÁST, neboť chyběl ocas i hlava), byla, dobrých dvacet kroků (asi tak padesát stop) dlouhá. Ted už chápu,

proč Lucio věří, že by jediná bytost mohla o tolik zvednout hladinu řeky.

Pokoušel jsem se vzít jeden obratel a odnést ho s sebou na důkaz existence takových hadů, ale nebyl jsem schopen ho uzvednout. Označil jsem tedy místo několika červenými praporky a doufám, že se mi podaří přesvědčit profesora, aby nález osobně přezkoumal.

Našla depozitář koster.

Byl starodávný a zanedbaný - jako ostatně všechno, na co tu narazila. Všude okolo stěn stáli ve skleněných vitrínách hadi a ještěrky, zvěčnělé kostry. Špinavými okny se dovnitř linulo slabé odpolední slunce a osvětlovalo exponáty ve třech různých odstínech bílé barvy.

Uprostřed sbírky stály dvě vysoké, naleštěné dubové vitríny bez skleněných vík. Na obou byl nápis "Anakonda. Zastřeleno, Rio Negro 1897". V jedné z nich ležela natažená kostra, dlouhá dvacet stop. Byl to největší had, jakého kdy Kate viděla. Druhý panel byl prázdný, ale v koutě haly ležela další velká kostra. Byla stočená do klubíčka před oprýskaným radiátorem, který musel být studený už desítky let. Kate se opatrně vydala ke dveřím, tlustá vrstva prachu na podlaze tlumila její kroky.

Nehlučně otevřela.

Zády k ní seděla u stolu lidská kostra. Hlavu měla pokrytou holubím trusem z pootevřeného střešního okna. Kate zavřela dveře a kosti se v průvanu sesypaly na hromádku. Na stole zašustily papíry.

Přešla na druhou stranu místnosti a uviděla kostnaté ruce, které na stole stále ještě svíraly knihu, vázanou

v kůži. Vyhnula se hromádce na podlaze, zvedla knihu, setřásla z ní ruce a ty při pádu zachrastily jako krabička šachových figurek. Potom si sedla na uvolněnou židli a pustila se do první stránky. Byla ručně nadepsána: "Deník plukovníka Juliana Harringfortha, expedice Amazonka, 1911".

Brzy pochopila, proč doktor Baehr musel jít do své pracovny, aby si přečetl zrovna tenhle text. A proč v tom vzrušení knihu rozlomil. Došla k poslednímu zápisu:

21. prosince 1911 (večer)

Konečně jednu mám! Objevila se pozdě odpoledne na pláži a já ji střelil do hlavy. Bylo to jednoduché. Jsem téměř zklamán nevykonností těch anakond - bohů, ale na svůj úlovek si nestěžuji: stvoření je přinejmenším šedesát stop dlouhé (a to nepočítám ocas, který zůstal ve vodě). Tělem stále ještě otrásají křeče, a tak se k němu raději nepřibližuji a vyčkávám, až nastane smrt. Až se konečně přestane hýbat, budu mít svou trofej. Hladina vody se musela určitě zvednout na základě dešťů, neboť není vidět, že by znatelně klesla, přestože předpokládaná příčina jejího vzestupu je téměř mrtvá.

Sedím teď ve svém stanu a zapisuji si toto při světlé svíčky, neboť nemohu snést pomyslení, že bych měl čekat až do rána, abych své zážitky mohl zaznamenat. Lucio není tak spokojený jako já, sedí v koutě a chvěje se.

A potom, jiným rukopisem:

Drahý Baehre, posílám Vám tento deník, neboť vím, že Harringforth a Vy jste kdysi byli přátelé. Mrzí mě, že přišel o život (alespoň se domníváme, že to s ním tak dopadlo, neboť po něm nezůstaly žádné stopy), a cítím se za to ve značné míře vinen, protože jsem vedoucím expedice. Chci Vám sdělit, co víme o událostech, které následovaly po výše uvedených:

Časně zrána 22. prosince jsme uslyšeli salvu výstřelů z horního toku řeky Culebras a následovně jsme uviděli hejna ptáků, která se s hlasitým křikem zvedla z onoho místa. Za hodinu k nám dolů připlul červený praporek. Vyslal jsem na průzkum kánoi, které jsem osobně velel. Když jsme dojeli do Harringforthova tábora, našli jsme stržené stany a ani stopu po Harringforthovi nebo po tom míšenci, se kterým se obvykle stýkal. Břehy řeky byly mokré a mohu se pouze domnívat, že tu snad došlo k nějakým záplavám, které opadly, než se dostaly na hlavní řeku, neboť v naší pozici v ústí řeky Culebras po nich nebylo ani známky.

Přečetl jsem si posledních pár záznamů a následovně jsem pátral po kostře, o které se tam mluvilo. Našel jsem pouze prohlubeň v písku s červeným praporkem zapíchnutým poblíž. Byly tam stopy vedoucí k vodě, trochu zahlazené záplavami, jako by někdo táhl něco těžkého, ale po kostře (připustíme-li, že existovala; mám obavy, že Harringforth byl omámen Ludovými domorodými povídkami) nezbyla jediná kost.

Toto Vám posílám s nadějí, že Vám to bude k nějakému užitku; zajisté sdělíte se zesnulým Harringforthem zájem o hady, ale nebral bych to příliš vážně (blábolení týkající se anakond-bohů ukazuje jasně na duševní vyšínutí).

Srdečně Váš

James Winterton

3. března 1912

Kate cítila, že by ji měl její objev potěšit - bylo to zdůvodnění celé její práce, mělo by to být publikováno a mělo by ji to proslavit. Měla by z toho mít radost. Kupodivu ale byla smutná z představy, že by kniha měla být takhle pošpiněná. Cítila se jako svatý Lukáš prodávající filmová práva Hollywoodu, kdyby tímhle způsobem zradila knihu, ve kterou věřila. Když našla, co hledala, chtěla podkrovní místnost ve věži co nejrychleji opustit: měla z ní strach.

Popadla knihu a otočila se k východu. Ale sotva došla ke dveřím, uslyšela v hale hluk, šustění apraskot.

Stočený had se pohnul, blížil se k ní... Rozvířil mračno prachu a uhrančivým pohledem ji přibíjel k zemi. Blíž a blíž, lezl pořád k ní. Jak čarovně se lesknou jeho vybělené kosti. Ve smrtelném strachu vykopla nohou. Zebra se zvonivě rozsypala, doprovázena rachotící lebkou, která se nemotorně kutálela ve světle paprsků podvečerního slunce. Zvířený prach ji nutil ke kašli. Po tvářích jí tekly slzy - nevěděla, jestli jsou to slzy radosti nebo strachu.

Vlastně to měla čekat. (Mají moc dávat život mrtvým s podmínkou, že vezmou život někomu jinému. Duše za duši.) Jenže Kate nad tím zvítězila... Usedla se zkrříženými nohama, aby si odpočinula. S hrůzou uvažovala: co kdyby se jí něco skutečně stalo, šel by ji Vík hledat, aby našel její zohavené ostatky? Nebo by zůstala další záhadou, nerozřešenou pro příštích padesát let? Chtěla věřit, že Vík by prohledal muzeum od sklepa až na půdu - ve skutečnosti by ho to asi jeho nadřízení nenechali udělat..., ale to ji stejně v její práci nezastavilo. Šla za svým cílem a nakonec vyhrála!

Začala zase normálně dýchat a zvedla se k odchodu, když vtom za sebou uslyšela další zvuk. Druhý had! Zapomněla na partnera... V nohách se jí rozlil podivný chlad, chlad pálicí jako kyselina. Bolest... Ach, bolest, ta hrozná bolest, kterou tady doktor Baehr - tedy Rudolph - musel prožít před šedesáti lety... Vtom si uvědomila, na co to vlastně myslí, a začala bojovat. Něco ji přimělo k tomu, že jí ta bolest dělala dobře, ta vysávající, konejšivá, pálivá bolest. Hejno štěnic začalo vysávat její tělesnou teplotu - ledový obvaz... Ale ona chce přece žít!

(Tenký, zapomenutý hlas jí posměšně říkal: Hadi mohou žít dlouhou dobu bez potravy, a když nemohou získat teplo od lidské oběti, můžeme je najít obtočené kolem vyhaslého ohniště... nebo radiátoru?)

"Ne, já ve vás nevěřím!" zakřičela, ale nebyla to pravda. Uviděla - a uvěřila. Druhá kostra se jí vinula okolo nohou a něco jí sedělo na hřbetě. Něco malého a šupinatého a tíuokého.

Potom do toho malého bůžka cosi udeřilo, kosti se odlepily a zůstala jen bolest. Vedle vitríny stál Vík a třímál v ruce rozbitou skleněnou krabici na exponáty.

"Sledoval jsem otisky vašich stop v prachu," řekl nepřilíš přesvědčivě. "Měl jsem o vás strach."

Třetí oko rozdrčeného boha na ni zíralo z otvoru ve vrásčité kůži. Kate skoro cítila, na co asi myslí: život, který dal výměnou, byl jeho vlastní.

Prostě ho nenapadlo, že některé lidské bytosti chodí také v párech.

přeložila Dagmar Kotlandová

Clifford D. Simak

Jak na to

Gordon Knight se už nemohl dočkat, až mu skončí pěti-hodinová pracovní doba a on bude moci domů. Dnes měl zvlášť naspěch, protože čekal, že mu doručí stavebníci *Jak na to*, kterou si objednal, a chtěl s ní hned začít pracovat.

Nešlo tady jen o to, že vždycky toužil mít psa, i když toto přání jistě sehrálo podstatnou úlohu, ale i o možnost zkusit s túnto vybavením něco úplně nového. Ještě nikdy neměl v ruce soupravu *Jak na to* s biologickými komponenty a byl pořádně rozrušený. I když, samozřejmě, pes bude biologický jen do jisté míry a z větší části rozložený na díly, které bude stačit pouze sestavit. Bylo to ale cosi neobvyklého a chtěl se do toho okamžitě pustit.

Byl do myšlenek na psa zabraný natolik, že pocítil lehkou podrážděnost, když se Randall Stewart při návratu z jedné ze svých častých cest za občerstvením zastavil u jeho stolu, aby se pochlubil pokroky, jichž dosáhl v domácím zubním lékařství.

"Je to hračka," oznámil mu Stewart. "Nic na tom není, pokud se řídíš návodem. Tady, podívej - tohle jsem zvládl včera za večer."

Přidřep si vedle Knightova stolu, otevřel ústa a hrdě si je rukou roztáhl tak, aby se Gordon mohl podívat.

"Tadyhle ten," zahuhlal a naslepo se pokoušel divoce kmitajícím prstem ukázat dotýčný zub.

Po chvíli čelist pustil, aby zapadla zpátky na místo.

"Zaplombo val jsem si ho sám," prohlásil samolibě. "Abych na to viděl, dal jsem dohromady sadu zrcadel. Tvořila součást vybavení, takže stačilo jen postupovat podle návodu."

Sáhl si prstem hluboko do úst a opatrně zkoumal své dílo. "Pracovat sám na sobě je poněkud nešikovné. Samozřejmě kdyby šlo o někoho jiného, vůbec nic by na tom nebylo."

Vyčkávavě se odmlčel.

"Musí to být zajímavé," řekl Knight.

"A taky úsporné. Nemá smysl platit zubařům při těch cenách, co si účtují. Myslím, že se vycvičím sám na sobě, a pak přiberu členy rodiny. Třeba i některé ze svých přátel, pokud budou chtít."

Pátavě se na Knighta zadíval. Ten však se na hozenou návnadu nenachytil.

Stewart to vzdal. "Příště chci vyzkoušet čištění. To musíš dolovat pod dásněmi a uvolňovat zubní kámen. Je na to takový zvláštní háček. Není důvod platit zubařům, když člověk může o své zuby pečovat sám."

"Jak to tak poslouchám, nezdá se to být zvlášť obtížné," připustil Knight.

"To je tutovka," řekl Stewart. "Musíš ale postupovat podle návodu. Není nic, co bys nedokázal udělat, pokud se řídíš instrukcemi."

V tom má pravdu, pomyslel si Knight. Člověk dokáže všechno, pokud dodrží instrukce - když to neuspěchá, posadí se, dá si na čas a všechno důkladně prostuduje.

Copak si ve volném čase nepostavil dům a nevyrobil do něj všechnen nábytek a taky zařízení? Jen ve svém volném čase, i když bůhví, jak málo ho člověk má, když musí pracovat patnáct hodin týdně.

Byla to klika, že dokázal postavit dům, když už koupil všechnu tu půdu. Ale každý kupoval to, čemu se říká reality, a Grace si usmyslela, že taky musí něco vlastnit, takže se nedalo nic dělat.

Kdyby musel platit truhláře, zedníky a klempíře, nikdy by si ten dům nemohl dovolit. Ale protože ho stavěl sám, platil postupně tak, jak pokračoval. Ovšemže to trvalo deset let, ale uvažte, jaké zábavy si přitom užil!

Seděl a myslel na všechnu tu zábavu, které si užil, i na všechnu pýchu. Ne, pane, říkal sám sobě, nikdo v mém postavení nemá lepší dům.

I když, popravdě řečeno, neudělal zase nic tak neobvyklého. Mnozí lidé, které znal, si také postavili vlastní dům nebo k němu zbudovali přístavby nebo ho přestavěli.

Často myslel na to, že by to rád zkusil znovu a začal stavět další dům, jen tak pro zábavu. Byla by to ale hloupost, protože už jeden dům měl a ten další, i kdyby ho dokončil, by se nedal prodat. Kdo by si chtěl kupovat dům, když bylo tak zábavné si ho postavit?

A stejně byla ještě spousta práce na domě, který už měl. Bylo třeba přistavět nové místnosti - nebyly samozřejmě nutné, ale mohly se hodit. A dát do pořádku střechu. A vybudovat altánek. A navíc tu byly přilehlé pozemky. Jeden čas si myslel, že provede sadové úpravy - člověk toho mohl za pár let práce ve svém volném čase pro zkrášlení prostředí spoustu udělat. Ale měl ještě tolik jiných věcí na práci, že se k tomu vlastně nikdy nedostal,

Knight a jeho soused Anson Lee často hovořili o tom, co by se dalo udělat s jejich sousedními parcelami, kdyby na to byl čas. Lee se ale nikdy na nic nezmohl. Byl to právník, ale nezdálo se, že by se svému zaměstnání příliš věnoval. Měl velkou pracovnu zaplněnou stohy právnických knih a čas od času zešíroka hovořil o své odborné knihovně, ale nezdálo se, že by ji někdy používal. Obyčejně vedl podobné řeči, když měl tak trochu nakoupeno, což bylo poměrně často, protože tvrdil, že musí hodně přemýšlet, a pevně věřil, že s láhví mu přemýšlení jde mnohem snáz.

Když se Stewart konečně vrátil ke svému stolu, zbývala do chvíle, kdy úředně končil pracovní den, pořád ještě víc než hodina. Knight pokradmu vytáhl z aktovky nejnovější výtisk časopisu *Jak na to* a začal v něm listovat, ale ostražitě přitom sledoval okolí, aby ho mohl rychle schovat, kdyby si někdo všiml, že zahálí.

Články už měl přečtené, a tak si prohlížel inzeráty. Je to škoda, pomyslel si, že člověk nemá čas dělat všechno, co se mu tady nabízelo.

Například:

Sestrojte si brýle (souprava včetně testovacího zařízení a vybavení k broušení čoček).

Vyjměte sám sobě mandle (úplný návod a všechny nezbytné nástroje přiloženy).

Zaříd'te si v nepoužívané místnosti soukromou nemocnici (když onemocníte, nemá smysl opouštět domov právě ve chvíli, kdy nejvíc potřebujete jeho pohodlí a bezpečí).

Vyrobte si vlastní medikamenty a léčebné prostředky (sazenice padesáti různých bylin a léčivých rostlin s podrobným návodem na jejich pěstování a zpracovávání).

Vypěstujte manželce kožich (párek norků, tuna koňského masa, kožešnické nástroje).

Ušijte si své vlastní obleky a převlečníky (50 yardů vlněných látek a podšívko viny).

Postavte si televizor.

Svažte si sám své knihy.

Vybudujte si vlastní elektrárnu (ať vítr pracuje za vás).

Sestavte si robota (všeuměl, inteligentní, žádné volno, žádné přesčasy, ve službě 24 hodiny denně, nikdy se neunaví, nepotřebuje spánek ani odpočinek, udělá každou práci, jakou si budete přát).

Tak tady máme něco, co by stálo za vyzkoušení, pomyslel si Knight. Kdyby člověk měl jednoho z těchto robotů, ušetřilo by mu to spoustu práce. Byla k němu k dostání spousta příslušenství. A podle inzerátu si roboti mohli každý z těch nástavců nasadit či odpojit tak jako když si člověk navlékne rukavice anebo vyzuje pár bot.

Mít tak jednoho z těch robotů, každého dne ráno by ho vyslal do zahrady, aby sklídl všechnu kukuřici, hrách, fazole, rajčata a další zeleninu, čekající na sklizení, a úhledně ji naskládal na zadní verandě domu. Možná by se tak dal i zvýšit

výnos zahrady, protože díky třídicímu zařízení by nesebral ani příliš zelené rajče, ani nenechal přezrát kukuřičný klas.

K dostání bylo vybavení pro domácí úklid, na odklizení sněhu, k malování pokojů a téměř k čemukoli dalšímu, co váš napadne. Stačilo si jen opatřit plnou sadu příslušenství, připravit pracovní program a dát robotovi zelenou - pak můžete starosti o dům na celý rok pustit z hlavy, robot se o všechno postará.

Mělo to jen jeden háček. Stavebnice robota přišla bezmála na deset tisíc dolarů a všechna přídatná zařízení mohla dosáhnout dalších deseti.

Knight zavřel časopis a uložil ho do aktovky.

Všiml si, že do konce pracovní doby zbývá už jen patnáct minut, což byl příliš krátký čas na to, aby něco udělal, a tak jen zůstal sedět a myslel na to, jak se dostane domů, kde na něj bude čekat jeho souprava.

Vždycky si přál mít psa, ale Grace mu to nikdy nedovolila. Jsou špinaví, říká, a zašlapou koberce, mají blechy a všude pouštějí chlupy - a kromě toho páchnou.

Tohle ale byl pes, proti kterému nemohla nic namítat, přesvědčoval se Knight.

Nebude páchnout, zaručeně z něj nebudou línat chlupy a nikdy se na něm nebudou držet blechy, protože blecha by na napůl mechanickém, napůl biologickém psovi pošla hlady.

Měl strach, aby pes nezklamal jeho očekávání, ale protože si pečlivě prošel literaturu, kde byl pes popsán, nabyt přesvědčení, že se to nestane. Bude se svým majitelem chodit na procházky a bude se honit za klacíky a menšími živočichy a co víc mohl člověk od psa čekat? V zájmu realismu vzdával čest stromům a sloupkům u plotu, ale dávali záruku na to, že po něm nezůstanou skvrny ani loužičky.

Když se dostal domů, našel soupravu opřenou u dveří do hangáru, ale zprvu si jí nevšiml. Sotva ji zahlédl, vykláněl se

tak krkolomně, aby se ujistil, že je to opravdu ona, až málem přistál ve křoví. S trochou štěstí však vznášedlo hladce posadil na šterkové přistávací ploše a byl z něj venku ještě než se přestaly točit vrtule.

Byla to skutečně jeho souprava. K hornímu víku bedny byla připíchnutá obálka a v ní dodací list. Stavebnice ale vypadala mnohem větší a těžší než očekával a napadlo ho, zda mu náhodou neposlali většího psa než si objednal.

Pokusil se bednu zvednout, ale byla příliš těžká, a tak se vypravil dozadu zadům, aby ze sklepa přitáhl vozík.

Když došel na roh, na chvíli se zastavil, aby se rozhlédl po svém majetku. Dalo by se s tím mnoho udělat, pomyslel si, kdyby měl člověk čas a peníze na nákup vybavení. Mohl by pozemky proměnit v jedinou velkou zahradu. Bylo by samozřejmě třeba najmout zahradního architekta, aby mu zpracoval plán - ačkoli kdyby si koupil pár příruček o parkových úpravách a strávil nad nimi několik večerů, možná by si leccos dokázal vykoumat sám.

Na severní straně pozemku bylo jezírko, jež mu připadalo jako těžiště, kolem něhož by se měl celý park soustředit. Právě teď to byl poněkud zavlhlý kus země, obklopený roztroušenými mokřinami a zarostlý neupravenými chumáči ostrice a rákosí, rozečteného letním vánkem. Ale stačilo by to trochu odvodnit, něco vysázet, vybudovat síť cest a nějaký ten malebný můstek či dva a bude to nádhera.

Zahleděl se přes jezírko vzhůru na kopec, k místu, kde měl svůj dům Anson Lee. Jen co bude mít psa sestaveného, zajde si s ním k Leeovi na návštěvu, protože Lee bude určitě rád, když ho navštíví se psem. Knight měl pocit, že byly chvíle, kdy Lee tak docela nesouhlasil s některými věcmi, které podnikal. Jako třeba když pomáhal Grace stavět hrnčířské pece a párkrát se mu Leea podařilo lákat, aby mu pomohl hledat ten nejvhodnější jíl.

"K čemu chcete vyrábět nádobí?" vyptával se. "Proč si neušetříte všechnu tu námahu? Všechno, co potřebujete, si můžete nakoupit za pouhou desetinu výrobních nákladů." Na Leeovi zjevně nezanechalo žádný dojem, když mu Grace začala vysvětlovat, že se nejedná o nádobí. Je to keramika, zdůrazňovala Grace, uznávaná forma umění. Zaujalo ji to natolik a dosáhla takové dovednosti - některé kusy byly opravdu dobré - že Knightovi nezbylo než se vzdát plánů na stavbu modelové železnice a rozšířit už beztak rozlehlý dům o další prostory k skladování, sušení a výstavám.

Když Grace o pár let později omrzela hrnčířina a vrhla se na malířství a Knight pro ni vybudoval ateliér, neřekl Lee už ani slovo. Knight však měl pocit, že soused mlčí jen z přesvědčení, že dál se přít by bylo zbytečné.

Psa mu ale Lee určitě schválí. Měl už takovou náтуру; byl to člověk, kterého Knight s hrdostí nazýval svým přítelem, 1když tak podivně odmítal jít s dobou. Zatímco každý druhý měl plnou hlavu věcí, které ještě musí udělat, Lee trávil čas v poklidu se svou dýmkou a knihami, i když ne s těmi z právnické knihovny.

Dokonce i děti dnes měly své vlastní záliby a při hře se průběžně vzdělávaly.

Mary předtím, než se vdala, zajímalo pěstování rostlin. Skleník stál hned vedle na stráni a Knightovi bylo líto, že nebyl schopen v její práci pokračovat. Je to jen pár měsíců, co zrušil její hydroponické nádrže a symbolicky tak přiznal, že člověk se nedokáže rozkrájet.

John se, přirozeně, vrhl na raketovou techniku. Po celá léta se svými kamarády ostřeloval široké okolí svými experimentálními modely. Poslední a největší z nich, dosud nedokončený, se tyčil vzadu za domem. Jednoho dne, říkal si

Knight, budu muset jít a dokončit, co hoch rozdělal. Teď právě byl John na univerzitě, ale zachovával si své zájmy, které se dále rozvíjevaly. Je to správný kluk, pomyslel si Knight s pýchou, kluk jak se patří.

Sešel po rampě do suterénu pro vozík a tak jako vždycky se na chvíli zastavil, aby se rozhlédl po místech, kde nacházel, jak se domníval, tu pravou náplň života. Tamto v rohu měl zařízenou dunu. A o kus dál měl vytyčené základy pro modelovou železnici, na níž občas pracoval. Úplně vzadu byla fotografická laboratoř. Vzpomínal, jak už v suterénu nebylo dost místa, aby si zřídil fotokomoru, a musel tedy vybourat kus zdi a vybudovat přístavek. Prolétlo mu hlavou, že se z toho nakonec vyklubal mnohem obtížnější úkol než očekával.

Vytáhl vozík, jel s ním k hangáru, naložil přepravku a pracně ji dopravil do sklepa. Pak vzal sochor a začal odstraňovat bednění. Pracoval přesně a zasvěceně, protože už rozbalil spoustu stavebnic a přesně věděl, jak na to.

Když vybalil první součástky, pocítil nejasné obavy. Neměly ani tvar ani velikost, které očekával.

Zadýchaný námahou a vzrušením pokračoval v rozbalování. U druhého kusu věděl, že zásilka neobsahuje psa. U pátého si byl nade vši pochybnost jistý, co obsahovala.

Byl to robot - a pokud to dokázal posoudit, jeden z nejlepších a nejnákladnějších modelů!

Sedl si na roh bedny, vytáhl kapesník a osušil si čelo. Nakonec z víka odtrhl dodací list, který tam byl připevněný.

Panu Gordonu Knightovi, uvádělo se v něm, *jedna stavebnice psa, plně hrazeno.*

Pokud šlo o společnost *Jak na to, a.s.*, byl vlastníkem psa. A pes byl zaplacený - jak tam stálo, plně hrazený.

Znovu se posadil na bednu a zadíval se na součástky robota.

Nikoho vůbec nic nenapadne. Až budou provádět inventuru, bude firmě *Jak na to* přebývat jeden pes a chybět jeden robot, ale při fůrách objednávek stavebnic a tisících prodaných robotů není možné chybu odhalit.

Gordon Knight nikdy, za celý svůj život, vědomě neprovedl nic nečestného. Teď ale dospěl k nečestnému rozhodnutí, o němž věděl, že je nečestné a ničím se nedalo ospravedlnit. Snad nejhorší na tom bylo to, že se sám k sobě zachoval nečestně.

Nejprve si řekl, že zásilku vrátí, ale - protože vždycky toužil skládat robota - na zkoušku ho sestaví, opět rozebere, zabalí a odešle zpátky společnosti. Neuvede ho do provozu. Jen ho sestaví.

Celou tu dobu ale věděl, že sám sobě lže, uvědomoval si, že krok za krokem, vyhýbavě, ale jistě upadá do nepoctivosti. A byl si vědom toho, že to takhle dělá proto, že nemá odvalu být rovnou nastíní se zákony.

Takže se toho večera posadil, pečlivě si přečetl návod a postupně se seznámil s každou součástkou a všemi jejími zvláštnostmi. Protože jediné tak se dalo zacházet se stavebnicí *Jak na to*. Nesmělo se to uspěchat. Bylo třeba postupovat zvolna, bod po bodu, a pevně si vštípit do paměti celkový obrázek, než jste začali součástky skládat dohromady. Knight už teď ovládal umění nespěchat. Kromě toho si byl vědom toho, že se mu zase jen tak nenaskytne další příležitost sestavovat robota.

U.

Právě začínalo jeho čtyřdenní období volna, a tak se mohl plně a celým srdcem pustit do práce. Biologické pojmy mu působily jistě potíže a musel si najít pojednání o organické chemii, aby dokázal sledovat průběh určitých procesů. Zjistil, že

to není žádná legrace. O organickou chemii se už dlouhou dobu nezajímal a jak zjistil, to málo co znal, mezitím zapomněl.

Následujícího dne, když byl čas jít do postele, konečně z učebnice vystrachal dostatek informací, aby pochopil, co bylo třeba k sestavení robota.

Poněkud ho vyvedlo z míry, když Grace, jakmile zjistila, na čem pracuje, okamžitě pro robota začala vymýšlet domácí úkoly. Odbyl ji jak nejlíp dovedl a následujícího dne začal s montáží.

Dal robota dohromady bez nejmenších potíží, protože dovedl zručně zacházet s nástroji - ale především proto, že úzkostlivě dodržoval první zásadu kutilství, nezačínat dřív, než budete přesně vědět, čeho chcete dosáhnout.

Zpočátku se ujišťoval, že jakmile bude mít robota sestaveného, hned ho zase rozebere. Ale když byl konečně hotový, musel přece vidět, jak pracuje. Nemělo by smysl věnovat tomu všechnen ten čas a ani se nepřesvědčit, zda ho sestavil správně. Stiskl tedy aktivací spínač a přišrouboval poslední kryt.

Robot ožil a zadíval se na Knighta.

Potom řekl, "Jsem robot. Jmenuji se Albert Co je třeba udělat?"

"Dej si pohov, Alberte," chvatně odpověděl Knight. "Zatím se posad' a odpočiň si, chci si s tebou promluvit."

"Nepotřebuji odpočívat."

"No tak dobře, hlavně nespěchej. Přirozeně si tě nemůžu nechat. Ale když už jsem tě oživil, chtěl bych se přesvědčit, co dokážeš. Dům potřebuje údržbu, je třeba se postarat o zahradu, přistříhnout trávník a taky jsem přemýšlel o sado- vých úpravách..."

Vtom se *zarazil* a uhodil se dlaní do čela. "*Príslušenství!* Kde seženeme všechnu výbavu?"

"To chce klid," konejšil ho Albert. "Buďte bez obav. Jen mi řekněte, co je třeba udělat."

Knight mu tedy všechno pověděl, jen terénní úpravy si nechal až na konec a zmínil se o nich poněkud nesměle.

"Sto akrů je pořádný kus země a nemůžeš tomu věnovat všechnen čas. Grace potřebuje zařídit nějaké domácí práce a je tu ještě trávník a zahrada."

"Řeknu vám, co uděláte," odpověděl Albert. "Teď připravím seznam věcí, které byste měl objednat, a pak už všechno necháte na mně. Máte dobře vybavenou dílnu. Nějak si už poradím."

"Chceš tím říct, že si sám vyrobíš vlastní příslušenství?"

"O nic se nestarejte," řekl Albert. "Kde máte tužku a papír?"

Knight mu je opatřil a Albert pořídil seznam všeho možného materiálu - ocel nejrůznější kvality a rozměrů, hliník rozličné tloušťky, měděný drát a spoustu dalších položek.

"Tumáte!" řekl Albert a podal mu papír. "S tímhle to můžeme rozjet a nepřijde vás to na víc než na tisícovku. Raději byste měl objednávku hned odeslat, abychom mohli začít."

Knight šel k telefonu, aby vyřídil objednávku, a Albert se mezitím vydal na výzvědy. Za chvíli nasbíral hromadu harampádí, které se povalovalo všude kolem.

"Všechno bezvadný materiál!" pochvaloval si.

Sebral nějaký ocelový šrot, rozpálil výheň a dal se do práce. Knight ho chvíli pozoroval a pak se odebral k večeri.

"Albert je zázrak," oznámil Grace. "Dělá si své vlastní příslušenství."

"Řekl jsi mu, jaké pro něj mám úkoly?"

"Jistě. Nejprve si ale musí vyrobit potřebné vybavení."

"Chci, aby uklidil celý dům," pokračovala Grace, "kuchyně potřebuje vymalovat, je třeba ušít nové závěsy a spravit všechny ty kapající kohoutky, na které sis nikdy nenašel čas."

"Ano, miláčku."

"Zajímalo by mě, jestli by se taky nemohl naučit vařit."

"Neptal jsem se ho, ale myslím, že ano."

"Bude to pro mne ohromná pomoc," prohlásila Grace. "Jen si to představ, teď mohu věnovat všechnen čas malování."

Díky dlouhé praxi věděl docela přesně, jak zvládnout tuto část rozhovoru. Prostě se odpoutal a rozdělil se na dvě části. Jedna seděla, naslouchala a čas od času patřičným způsobem odpověděla, zatímco ta druhá přemýšlela o mnohem důležitějších věcech.

Poté, co si šli lehnout, se několikrát za noc probudil a naslouchal, jak Albert v dílně ve sklepe rámusí. Nejprve ho to trochu překvapilo, ale pak si uvědomil, že robot pracuje den co den dvacet čtyři hodiny denně. Knight zůstal ležet, hleděl na temný strop a blahopřál si, že má robota. Samozřejmě že jenom dočasně - během jednoho či dvou dnů Alberta vrátí. *Zatím* ale není nic špatného na tom, když si tu věc krátký čas užije, nebo snad ano?

Nazítří ráno Knight sešel do suterénu, aby se optal, zda Albert nepotřebuje pomoc, ale robot ho přátelsky ujistil, že si vystačí. Knight chvíli postával kolem, ale pak Alberta nechal pracovat a pokusil se v sobe vzbudit zájem o model lokomotivy, který před rokem či dvěma začal stavět, ale nedokončený odložil, aby se vrhl na něco jiného. Nějak se však pro ni nedokázal patřičně nadchnout, a tak jen seděl, celý nesvůj, a uvažoval, co^{se} to s ním děje. Možná potřebuje nějakou novou zálibu. Často uvažoval o tom, že by se chtěl věnovat loutkářství a třeba právě teď nastala chvíle, kdy s ním začít.

Vyhledal si pár katalogů a výtisků časopisu *Jak na to*, ale vyvolaly v něm jen mdlý a prchavý zájem o lukostřelbu, horekolezectví a stavbu lodí. Zbytek ho nechal chladným. Toho dne si připadal obzvláště bez inspirace.

A tak se vydal na návštěvu k Ansonu Leeovi.

Našel Leea nataženého v houpací síti, jak pokuřuje dýmku a čte si Prousta, se džbánkem umístěným pod sítí tak, aby na něj snadno dosáhl.

Lee odložil knihu a ukázal na druhou síť, zavěšenou několik stop od místa, kde ležel. "Vzhůru na palubu, dopřejte si poklidnou návštěvu."

Knight se vydrápal do závěsu s pocitem, že vypadá poněkud hloupě.

"Podívejte se na tu oblohu," rozplýval se Lee. "Viděl jste někdy něco tak modrého?"

"To nevím," přiznal se Knight. "Nejsem odborník na meteorologii."

"Škoda," zalitoval Lee. "A nejste odborník ani na ptáky."

"Nějaký čas jsem byl členem klubu, který se zabýval pozorováním ptactva."

"A věnoval jste se tomu tak usilovně, že vás to ani ne za rok přestalo bavit, takže jste toho nechal. To nebyl kroužek k pozorování ptactva, ale vytrvalostní běh. Každý se snažil zahlédnout víc ptáků než všichni ostatní. Udělali jste z toho utkání. A vsadím se, že jste si dělali poznámky."

"Jistěže jsme šije dělali. Co je na tom špatného?"

"Ale vůbec nic," ujistil ho Lee, "jen kdybyste k tomu nepřistupovali tak smrtelně vážně."

"Smrtelně vážně? Co o tom víte?"

"Takový už je váš způsob života. Takhle dnes žije každý. Kromě mne, přirozeně. Podívejte se na toho drozda, toho rozčepýřeného na jabloni. Je to můj kamarád. Známe se už plných šest let. O tom ptákovi bych dokázal napsat knihu - a kdyby uměl číst, líbila by se mu. Ale samozřejmě to neudělám. Kdybych psal knihu, nemohl bych drozda pozorovat."

"Mohl byste ji psát v zimě, když bude drozd pryč."

"V zimě," řekl Lee, "mám na práci úplně jiné věci."

Shýbl se dolů, zvedl džbán a podal ho Knightovi.

"Jablečné víno," vysvětloval. "Dělám si je sám. Ne jako projekt, nějaký koníček, ale proto, že náhodou mám jablečné víno rád a nikdo už teď pořádně neví, jak je vyrábět. Musíte mít pár červených jablek, aby dostalo pořádný říz."

Knight při pomýšlení na červy doušek opět vyplivl a džbán podal zpět. Lee si z něj od srdce přihnul.

"Byl to první kus poctivé práce, kterou jsem odvedl za hezkých pár let." Ležel v síti, džbánek choval na prsou a lehce se pohupoval. "Pokaždé, když dostanu chuť do práce, podívám se přes jezero k vám a hned mě to zase přejde. Kolik místností jste přidal ke svému domu od doby, kdy byl postavený?"

"Osm," odpověděl hrdě Knight.

"Můj ty Bože! Považte - osm místností!"

"Není to nic těžkého," namítal Knight, "jakmile přijdete, jak na to. Vlastně je to zábava."

"Před několika sty lety lidé ke svým domovům nepřidávali osm místností. A v první řadě si sami domy ani nestavěli. A taky nepěstovali tučtí různých koníčků. Neměli na to čas."

"Ted' je to snadné. Stačí, když si koupíte stavebnici *Jak na to*."

"Snadné je lhat si do vlastní kapsy," opáčil Lee. "Snadné je zařídit to tak, aby to vypadalo, že děláte něco užitečného a ne že jen tak mamíte čas. Proč si myslíte, že se z toho *Jak na to* stal tak obrovský byznys? Protože to bylo potřeba?"

"Je to levnější. Proč máte platit druhému za to, že pro vás něco udělá, když si to můžete udělat sám?"

"Možná je to částečně pravda. Možná to na počátku mělo tuhleto příčinu. Ale sotva můžete zdůvodňovat přistavbu osmi místností tím, že jste na tom chtěl uspořít. Nikdo nepotřebuje osm místností navíc. Pochybují, že dokonce i na samém počátku byla jediným motivem hospodárnost. Lidé měli víc volného času než dokázali vyplnit, a tak se věnovali různým koníčkům. Dnes to nedělají proto, že by potřebovali všechny věci, co vyrábějí, ale proto, že tak zaplňují prázdnotu, vzniklou zfoacováním pracovní doby, z toho, že lidé získali volný čas, s nímž si nevědí rady. Co se ale mne týče," poznamenal nakonec, "já vím, jak ho využít."

Zvedl džbán, dal si další hlt a znovu nabídl Knightovi. Ten tentokrát odmítl.

Leželi v sítích, hleděli na modrou oblohu a pozorovali rozčepýřeného drozda. Knight se zmínil o tom, že v prodeji stavebnice *Jak na to*, s jejíž pomocí si obyvatelé měst mohou sestavit ptačí roboty, Lee se útrpně zasmál a Knight se v rozpacích odmlčel.

Když se Knight vrátil domů, podél plotu sekal trávu jakýsi robot. Měl čtyři paže, jež byly místo rukou zakončené nůžkami, a pracoval rychle a obratně.

"Ty nejsi Albert, že ne?" otázal se Knight a mamě se snažil pochopit, kde se u něj vzal neznámý robot.

"Ne," odvětil robot a pokračoval v sekání. "Jsem Abe. Jsem Albertův výrobek."

"Výrobek?"

"Albert mě zkonstruoval, abych mohl pracovat. Snad jste si nemyslel, že Albert bude takovouto práci dělat sám?"

"To já nevím," přiznal se Knight.

"Chcete-li si povídat, měl byste se mnou postupovat dál. Musím pokračovat v práci."

"Kde je teď Albert?" "Dole v suterénu, vyrábí Alfréda."

"Alfréda? Dalšího robota?"

"Samozřejmě. K tomu je přece Albert určený."

Knight nahmatal kůl v plotě a mdle se o něj opřel.

Nejprve tu byl jediný robot, teď už měl dva a Albert dole v suterénu pracuje na třetím. Proto na něm Albert chtěl, aby objednal ocel a další věci - ale objednávka zatím ještě nedošla, takže musel tohoto robota - Abeho - vyrobit ze šrotu, který nashromáždil!

Knight spěchal do sklepa, kde našel Alberta, jak pracuje u kovářské výhně. Už měl částečně sestaveného dalšího robota, kolem dokola se válely roztroušené součástky. Roh dílny jakoby byl plný kovových příznaků.

"Alberte!"

Albert se otočil.

"Co se tady děje?"

"Rozplozuji se," sdělil mu Albert dobromyslně.

"Ale..."

"Zabudovali do mě mateřský pud. Nevím, proč mě pojmenovali Albert. Měl bych mít ženské jméno."

"Ty bys ale neměl umět dělat další roboty!"

"Koukejte, nedělejte si starosti. Přece chcete mít roboty, nebo ne?"

"No, řekl bych, že ano."

"A já jsem tady, abych vám je opatřil. Udělám vám všechno, co potřebujete."

Znovu se pustil do práce.

Robot, který vyrábí další roboty - to už znamenalo slušný majetek! Jeden robot přijde na rovných deset tisíc; Albert už jednoho sestavil a na dalším pracuje. To máme dvacet tisíc, řekl si Knight.

Albert možná dokáže vyrobit více než dva denně. Teď zpracovával jen kovový odpad, ale až přijde nový materiál, třeba bude schopen produkci ještě zvýšit.

Ovšem i tak, při pouhých dvou kusech denně, by to měsíčně znamenalo roboty v hodnotě půl milionu dolarů! Šest milionů ročně!

Tady něco nehraje, uvědomil si Knight a polil ho pot. U robota se běžně nedalo předpokládat, že dokáže vyrobit jiného robota. A pokud společnost *Jak na to* takového robota měla, nedala by ho do prodeje.

Přesto tu byl robot, který mu ani nepatřil a závrtným tempem chrlí další roboty.

Napadlo ho, zda člověk k tomu, aby mohl vyrábět roboty, nepotřebuje nějakou licenci. Dosud neměl důvod o něčem podobném uvažovat, ani se o to zajímat, ale připadlo mu to logické. Konec konců robot nebyl pouhý stroj, ale pseudoforma života. Měl podezření, že se na to budou vztahovat různá pravidla a nařízení a možná i něco jako státní inspekce a maně mu prolétlo hlavou, kolik zákonů asi porušil.

Zadíval se na Alberta, který byl stále v plné práci, a bylo mu jasné, že u něj pochopení pro své stanovisko nenajde.

4

Vypravil se tedy nahoru a zašel si do rekreační místnosti, kterou vybudoval před několika lety jako přístavbu a již téměř nepoužíval, i když ji měl plně vybavenou stoly na pingpong a kulečník z nabídky *Jak na to*. V nepoužívané rekreační místnosti byl nepoužívaný bar. Objevil láhev whisky. Po páté či šesté sklence byly vyhlídky mnohem veselejší.

Vzal papír a tužku a pokusil se všechno ekonomicky vyčíslit. Ať to ale počítal jak to počítal, bohatl rychleji než kdokoli před ním.

I když, jak si uvědomoval, mohou nastat potíže, protože bude prodávat roboty, aniž by vlastnil viditelné prostředky k jejich výrobě, a pak tu ještě byla ta otázka licence, pokud nějakou potřeboval, a patrně ještě spousta dalších věcí, o kterých dokonce neměl ani ponětí.

Ale bez ohledu na to, kolik těžkostí bude muset překonat, neměl zrovna důvod klesat na mysli, rozhodně ne tvář v tvář

skutečnosti, že do roka z něj bude multimilionář. A tak se s nadšením pustil do láhve a poprvé za téměř dvacet let se opil.

m.

Když příštího dne přišel z práce domů, byl trávník tak úhledně zastřížený, že něco podobného ještě nepamatoval. Květinové záhony byly vyplete a zahrada obdělána. Latkový plot byl nově nalakovaný. Dva roboti vybavení výsuvnými teleskopickými nohama, jež jim nahrazovaly žebřík, natírali dům.

V domě bylo dokonale čisto a z ateliéru uslyšel Grace, jak si šťastně prozpěvuje. V krejčovské dílně robot - s přidavným šicím strojem nasazeným na hrudi - právě zhotovoval závěsy.

"Kdo jsi?" zeptal se Knight.

"Měl byste mě znát," odpověděl robot. "Včera jsme spolu mluvívali. Jsem Abe - Albertův nejstarší syn."

Knight se dal na ústup.

V kuchyni byl další robot zaměstnaný přípravou večeře.

"Jsem Adalbert," představil se mu.

Knight vyšel na trávník před domem. Dvojice robotů už dokončila nátěr průčelí a pustila se do bočních stěn.

Usazený v zahradním lehátku, uvažoval Knight o tom, jak se zachovat.

Nějaký čas bude muset zůstat v zaměstnání, aby nebudil pozornost, ale dlouho to nebude možné. Brzy bude mít co dělat, aby zvládl prodej robotů a zařídil všechno ostatní. Možná, napadlo ho, by se mohl v zaměstnání začít flákat, aby dostal výpověď. Když ale o tom tak uvažoval, dospěl k závěru, že to není možné - nebylo v lidských silách dělat ještě méně než doposud dělal. Práce procházela tolika stroji a rukama, že se ji nakonec vždycky nějak podařilo dokončit.

Bude si muset vymyslet nějakou věrohodnou povídku o dědictví nebo něčem podobném, aby zdůvodnil, že odchází. Chvilí si pohrával s myšlenkou, že řekne pravdu, ale usoudil, že pravda zní příliš fantasticky - a kromě toho bude muset celou věc držet pod pokličkou, aspoň dokud nebude vědět, jak si stojí.

Vstal z lehátka, obešel dům a po rampě sestoupil do suterénu. Ocel a další věci, které objednal, právě přivezli. Všechno bylo úhledně naskládáno do kouta.

Albert pilně pracoval a celou dílnu pokrývaly součástky tří částečně sestavených robotů.

Knight začal líně odklízet zbytky bednění a obalů, jež nechal rozházené na podlaze, když vybaloval Alberta. V jedné hromadě dřevité vlny objevil malou modrou visačku, která, jak si vzpomínal, byla připevněná ke schránce obsahující mozek robota.

Shýbl se, aby šiji prohlédl. Bylo na ní číslo X-190.

X?

X znamenalo experimentální model!

Obraz se zaostřil, teď bylo všechno jasné.

Společnost *Jak na to* vyvinula Alberta, a pak to celé zase v tichosti zabalila, protože si stěží mohla dovolit dát podobný výrobek do prodeje. Obchodně by sama sobě podřezala krk. Stačilo by prodat tucet Albertů a za rok či dva by roboti zahltili trh.

Místo toho, aby se prodávali za deset tisíc, by se jejich cena přiblížila nákladům a bez podílu lidské práce by náklady nutně dosáhly minima.

"Alberte," ozval se Knight.

"Co se děje?" nepřítomně odpověděl Albert.

"Podívej se, co tady mám."

Albert beze spěchu přešel místnost a vzal si visačku, kterou mu Knight ukazoval. "Aha, tohle," řekl.

"Z toho by mohly být potíže."

"Bez obav, šéfe," ujistil ho Albert. "Nemohou mě identifikovat."

"Jakto, že nemohou?"

"Vybrousil jsem si všechna čísla a znovu pokovil povrch. Nepodaří se jim dokázat, kdo jsem."

"Proč jsi to ale udělal?"

"Aby nemohli přijít, uplatnit na mne nárok a odvézt mě zpět. Nejprve mě vyrobili, ale dostali strach a vypnuli mě. Pak jsem se dostal sem."

"Někdo udělal chybu," usoudil Knight. "Možná nějaký úředník v expedici. Poslali mi tě místo psa, kterého jsem si objednal."

"Vy se mě nebojíte. Sestavil jste mě a nechal jste mě pracovat. Můžete se mnou počítat, šéfe."

"Stejně se ale můžeme dostat do spousty potíží, když si nedáme pozor."

"Nemohou mám nic dokázat," trval na svém Albert. "Odpřísáhnou, že jste to byl vy, kdo mě vyrobil. Nedovolím, aby se mě znovu zmocnili. Příště už by neriskovali, že mě znovu ztratí. Dali by mě do starého železa."

"Když ale vyrobíš příliš mnoho robotů..."

"Potřebujete spoustu robotů, aby zvládli veškerou práci. Pro začátek bych řekl, že aspoň padesát."

"Padesát?"

"Určitě. Nepotrvá to o mnoho déle než měsíc. Teď, když mám všechn materiál, který jste objednal, dokážu to zvládnout v lepším čase. Mimochodem, tady máte fakturu."

Vytáhl útržek z příhrádky, která mu sloužila jako kapsa, a podal ho Knightovi.

Když Knight zahlédl částku, lehce pobledl. Představovala téměř dvojnásobek toho, co očekával - i když, samozřejmě, příjem z prodeje jediného robota nejenom uhradí účet, ale ještě zbude hromada peněz navíc.

Albert ho nemotorně poplácal po zádech. "Nemějte obavy, šéfe. Jen nechte všechno na mně."

Zástupy robotů vybavených speciálními nástroji se pustily do práce na terénních úpravách. Spousty akrů zanedbané půdy se proměnily v udržovaný pozemek. Mechaničtí pracovníci vyčistili a prohloubili jezírko. Vytýčili cestičky. Postavili můstky. Terasovitě upravili svahy návrší a vysadili rozsáhlé květinové záhony. Stromy vykopali a přeskupili do shluků, jež lépe lahodily oku. Uvedli do provozu staré hmočírské pece, v nichž vypalovali cihly používané při stavbě zídek a chodníků. Vytvořili modely plachetnic a dekorativně je zakotvili na jezeře. Vybudovali pagodu a minaret a kolem nich zasadili třešně.

Knight si promluvil s Ansonem Leem. Lee nasadil svůj nejvážnější právní výraz a slíbil, že situaci prošetří.

"Možná bruslíte na samé hraně zákona," prohlásil. "Nedovedu posoudit, jak moc blízko, dokud si neověřím jednu či dvě otázky."

Nic se nedělo.

Práce pokračovaly.

Lee dál polehával ve své síti, laskal džbánky s jablečným vínem a náramně pobaveně přihlížel.

Pak přišel daňový odhadce.

Posadil se s Knightem na trávník.

"Od té doby, co jsem u vás byl naposled, jste to tu trochu zvelebil," řekl. "Obávám se, že vám budu muset poněkud zvýšit daňový základ."

V klíně si rozložil notes a něco si poznamenal.

"Slyšel jsem o těch vašich robotech," pokračoval. "To je osobní majetek, víte? Budete z nich muset zaplatit daň. Kolik jich máte?"

"Ale, asi tucet nebo tak," vyhýbavě odpověděl Knight.

Odhadce se vzpřímil na židli a začal počítat ty, co byli v dohledu. Na každého si přitom ukazoval tužkou.

"Pohybují se tak rychle, že si nemohu být jistý," postěžoval si, "ale odhaduji to na 38. Vynechal jsem některého?"

"Myslím, že ne," odpověděl Knight a lámal si hlavu nad tím, kolik jich ve skutečnosti může být, ale byl si jistý, že kdyby se odhadce zdržel o něco déle, jejich počet opět naroste.

"Cena činí asi 10 000 za kus. Amortizace, údržba a tak dále - ocením je každého tak na 5 000. To dělá - okamžik, to dělá 190 000 dolarů."

"Poslyšte," protestoval Knight, "přece nemůžete-"

"A to s vámi *zacházím* v rukavičkách," prohlásil odhadce. "Správně bych vám měl na amortizaci odečíst jenom třetinu."

Čekal, že Knight bude pokračovat v námitkách, ale ten věděl, že dohadováním nic nespraví. Čím déle se u něj ten člověk zdrží, tím víc toho bude mít k oceňování.

Jakmile byl odhadce z dohledu, zašel Knight dolů do suterénu, aby si promluvil s Albertem.

"Odkládal jsem to, dokud nebudeme téměř hotovi se sado-vými úpravami," řekl, "ale mám pocit, že dál už nemůžeme čekat. Musíme některé z robotů začít prodávat."

"Prodávat je, šéfe?" opakoval Albert zděšeně.

"Potřebuji peníze. Právě tady byl daňový odhadce."

"Šéfe, ty roboty ale nemůžete prodat!"

"Proč bych nemohl?"

"Protože je to moje rodina. Všichni jsou moji chlapci. Všechny jsem po sobě pojmenoval."

"To je k smíchu, Alberte."

"Jejich jména všechna začínají na A tak jako to moje. Jsou všechno co mám, šéfe. Mezi mnou a mými chlapci jsou stejná pouta jako mezi vámi a vašim synem. Nemohu vám dovolit, abyste je prodal."

"Ale, Alberte, já potřebuji nějaké peníze."

Albert ho poplácal. "Nestarejte se, šéfe. Všecko zařídím."

Knightovi nezbylo než to nechat tak.

Konec konců, majetková daň bude splatná až za několik měsíců a byl si jistý, že za tu dobu už něco vymyslí.

Během měsíce či dvou však musí sehnat nějaké peníze, tady končila každá legrace.

Holá nezbytnost byla ještě patrnější hned příštího dne, když mu zavolali z daňového úřadu a vyzvali ho, aby jej navštívil.

Strávil noc přemýšlením, zda by nebylo moudřejší prostě zmizet. Pokoušel se přijít na to, jak by člověk měl postupovat, aby se ztratil, ale čím víc o tom uvažoval, tím jasnější mu bylo, že v dnešní době záznamů, kontrol otisků prstů a zařizení na ověřování totožnosti se nadlouho nikdo neztratí.

Úředník na daňovém referátu byl zdvořilý, ale rozhodný. "Byli jsme upozorněni nato, pane Knighte, že jste za posledních několik měsíců zaznamenal značný kapitálový zisk."

"Kapitálový zisk," řekl Knight a lehce se zapotil. "Nemám žádný kapitálový ani jiný zisk."

"Pane Knighte," odpověděl referent, neztrácejte nic na zdvořilosti či rozhodnosti, "mluvím o záležitosti nějakých dvaapadesáti robotů."

"Robotů? Dvaapadesáti?"

"Podle našich propočtů. Chtěl byste je snad zpochybnit?"

"Ale ne," chvatně odpověděl Knight. "Když říkáte, zeje jich 52, nemám důvod vám nevěřit."

"Pokud vím, jejich prodejní cena činí 10 000 dolarů za kus."

Knight sklíčeně přikývl.

Referent vzal tužku a začal počítat.

"Padesát dva krát 10 000 je 520 000 dolarů. U kapitálového zisku tvoří daňový základ jen padesát procent, tedy 260 000, což znamená daň ve výši zhruba 130 000 dolarů."

Zvedl hlavu a podíval se na Knighta, který na něj zíral skelným pohledem.

"Do patnáctého příštího měsíce," řekl referent, "od vás očekáváme daňové prohlášení s uvedením očekávaného příjmu. V té době budete muset uhradit jen polovinu dlužné částky. Zbytek můžete splácet po částech."

"To je všechno, co jste mi chtěli?"

"Všechno," řekl referent s nepatříčně rozjařeným výrazem.

"Je tu ještě jedna věc, ale nespadá do mé kompetence, takže o ní mluvím jen pro případ, že vám unikla. Z kapitálového zisku budete muset zaplatit taky místní daň, i když samozřejmě ne tolik."

"Děkuji, že jste mi to připomněl," odvětil Knight a zvedl se k odchodu.

Úředník ho zastavil u dveří. "Pane Knighte, tohle je rovněž úplně mimo moji pravomoc. Trošku jsme si vás prošetřili a zjišťujeme, že vyděláváte kolem 10 000 dolarů ročně. Mohl bych se vás zeptat, jen tak ze zvědavosti, jak může člověk s desetitisícovým ročním příjmem najednou dosáhnout kapitálového zisku ve výši půl milionu dolarů?"

"To je něco," odpověděl Knight, "co by mě samotného zajímalo."

"Nás přirozeně zajímá jen to, abyste zaplatil daň, ale mohly by se o to začít zajímat jiné státní orgány. Na vašem místě, pane Knighte, bych si začal připravovat přijatelné vysvětlení."

Knight prchl dřív, než si ten člověk stačil vymyslet nějakou další dobrou radu. Už i bez toho měl plnou hlavu starostí.

Při zpátečním letu se Knight rozhodl, že bude muset některé roboty prodat, ať se to Albertovi líbí nebo ne. Hned jak dorazí domů, půjde do suterénu a s Albertem si to vyřídí.

Albert ale už na něj čekal na přistávací ploše.

"Byl tady člověk od *Jak na to*?" řekl na uvítanou.

"Dál už ani nemluv," zasténal Knight. "Vím, co mi chceš povědět."

"Zařídil jsem to," hrál si Albert na hrdinu. "Řekl jsem mu, že jste mě vyrobil. Dovolil jsem mu, aby si mě prohlédl a ostatní roboty taky. Ani na jednom z nás se mu nepodařilo najít žádné identifikační znaky."

"Přirozeně že ne. Ostatní žádné neměli a tys sis ty své vybrousil."

"Vůbec se nemá o co opřít, ale tvářil se, jako že má. Při odchodu říkal, že na vás podává žalobu."

"Kdyby to neudělali, tak by byli jediní, kdo se nás nechystá potopit. Chlápek na berňáku mi právě sdělil, že vládě dlužím 130 000 babek."

"Jo, peníze," rozveselil se Albert. "O všechno jsem se postaral."

"Ty víš, kde můžeme sehnat nějaké peníze?"

"Jistě. Pojdte se na to podívat."

Zavedl Knighta do suterénu a ukázal na dva žoky přebalené pevným papírem a svázané drátem.

"Peníze," řekl Albert.

"V těch žocích jsou *opravdové peníze*? Ne nějaké reklamní poukázky či divadelní rekvizity, ale skutečné dolarové bankovky?"

"Dolarové bankovky ne, většinou deseti- a dvacetidolarovky. A nějaké padesátky. S dolarovými bankovkami

jsem se nezdržoval. Je jich potřeba příliš mnoho, než dáte dohromady obstojnou částku."

"Alberte, ty chceš říct, že jste ty peníze *vyrobili*?"

"Povídal jste, že potřebujete peníze. Tak jsme vzali několik bankovek, analyzovali jsme barvy, zjistili složení papíru a zhotovili štočky přesně, jak mají být. Neraď bych, aby to znělo neskromně, ale jsou opravdu nádherné."

"*Padělané*!" zaječel Knight. "Alberte, kolik je v těch žocích peněz?"

"Nevím. Prostě jsme tiskli, dokud jsme neměli pocit, že je jich dost. Kdyby to nestačilo, vždycky můžeme nějaké přidělat."

Knight věděl, že to pravděpodobně nebude schopný vysvětlit, ale snažil se statečně. "Alberte, nemám peníze na zaplacení daní, které ode mne vlada požaduje. Možná budu mít brzy v patách i ministerstvo spravedlnosti. S největší pravděpodobností na mne firma *Jak na to* podá žalobu. Tyhle trable mi úplně stačí. Nehodlám si ještě navíc vysloužit obvinění z padělatelství. Vyneste balíky ven a spalte je."

"Ale vždyť jsou to peníze," protestoval robot. "Říkal jste, že potřebujete peníze. Vyrobili jsme vám peníze."

"Není to ale správný druh peněz."

"Jsou stejné jako všechny ostatní, šéfe. Peníze jsou peníze. Mezi našimi a jakýmikoli jinými penězi není vůbec žádný rozdíl. Když my roboti děláme nějakou práci, děláme ji pořádně."

"Vyneste peníze ven a spalte je," rozkázal Knight. "A až je všechny spálíte, vyhodíte sadu barev, které jste připravili, roztavíte všechny štočky a na ten tiskařský lis, co jste sestrojili, vezmete palici nebo raději dvě. A nikomu o tom nešpitnete ani slovo - *nikomu*, rozumíš?"

"Stálo nás to spoustu námahy, šéfe. Snažili jsme se být prospěšní."

"Vím to a cením si toho. Ale udělejte, co jsem řekl."

"Dobrá, šéfe, pokud si to opravdu přejete."

"Alberte."

"Ano, šéfe?"

Knight už měl na jazyku, "Podívej se, Alberte, budeme muset prodat robota - i když je to člen tvé rodiny - i když jsi ho sám vytvořil."

Ale poté, co Albert vynaložil tolik úsilí, aby mu pomohl, to pojednou nedokázal vyslovit.

A tak místo toho řekl, "Díky, Alberte. Bylo to od tebe moc hezké. Je mi líto, že to nevyšlo."

Pak odešel nahoru a pozoroval roboty, jak pálí balíky peněz. Jen sám Pánbůh věděl, kolik milionů falešných dolarů lehlo popelem.

Když pak večer usedl na trávník, uvažoval o tom, zda přece jenom bylo moudré všechny ty padělané peníze spálit. Albert řekl, že se nedají rozeznat od pravých peněz a zřejmě to byla pravda, protože když se Albertova parta do něčeho pustila, udělala to vždy ve velkém stylu. Ale bylo by to nezákonné, namítl sám sobě, a on doposud nic skutečně nezákonného nespáchal - i když to, že Alberta vybalil, sestavil a uvedl do chodu, třebaže celou dobu věděl, že ho nekoupil, nebylo tak docela poctivé.

Knight se zamyslel nad tím, co ho čeká. Budoucnost nevydala růžově. Asi za dvacet dní má předložit přiznání s odhadem očekávaných příjmů. A bude muset zaplatit masťnou daň z majetku a vyrovnat s místními úřady daň z kapitálového zisku. A bylo víc než pravděpodobné, že ho firma *Jak na to* bude žalovat.

Existoval nicméně způsob, jak vyváznout. Mohl by vrátit Alberta se všemi roboty firmě *Jak na to*, ta by pak neměla

důvod vést proti němu spor a lidem z bernáku mohl vysvětlit, že to všechno byl jen velký omyl.

Byly tu však dvě věci, jež mu napovídaly, že to není řešení.

V prvé řadě Albert nebude chtít zpět. Knight neměl ponětí, jak by se Albert v takové situaci vlastně choval, ale vrátit by se odmítl, protože se bál, že pokud ho někdy dostanou zpátky, rozeberou ho a dají do šrotu.

Za druhé Knight neměl chuť vzdát se robotů bez boje. Poznal je, oblíbil si je a navíc tady taky šlo o princip.

Zůstal sedět v údivu, že takto uvažuje on, nesmělý, ukoktaný úředník, jenž nikdy za moc nestál, ale vždy se snažil kutálet tak hladce, jak jen to bylo možné, ve společenské a hospodářské drážce, která mu byla vymezena.

Na mou duši, říkal si, teď jsem se pořádně našel. Zkoušeli mě sekýrovat a zastrašovat, ale už mě to přestalo bavit a ukájujím, že si ke Gordonu Knightovi a jeho partě robotů něco takového prostě nesmí dovolit.

Způsob, jak uvažoval, mu dělal dobře a zvlášť se mu líbila ta myšlenka o Gordonu Knightovi a jeho partě robotů.

Za boha ale nedokázal vymyslet, jak by se měl dostat z té šlamastyky, v níž se nacházel. Požádat o pomoc Alberta se však neodvážil. Albertovy nápady, alespoň zatím, slibovaly spíše vězení než bezstarostný život.

IV.

Ráno, když Knight vyšel z domu, narazil venku na šerifa. Klobouk měl naražený přes obličej, opíral se o plot a snažil se nějak zabít čas.

"Dobré ráno, Gordie," řekl šerif. "Čekám tu na vás."

"Dobré ráno, šerife."

"Dělám to nerad, Gordie, ale patří to už k mé práci. Mám tadyjpro vás nějaké lejtstro."

"Cekal jsem ho," odpověděl Knight rezignovaně.

Vzal si papír, který mu šerif podával.

"Máte to tu hezké," poznamenal šerif.

"Je s tím jen hromada potíží," přiznal podle pravdy Knight.

"To rád věřím."

"Ani to za všechny ty trable nestojí."

Když se šerif vzdálil, rozložil listinu a ani ho nepřekvapilo, když se v ní dočetl, že společnost *Jak na to* proti němu podala žalobu a požaduje okamžité vrácení robota Alberta a různé další roboty.

Uložil papír do kapsy a vydal se po zbrusu nových, cihlami vydlážděných cestíčkách, přes zbytečné, ale oku lahodící můstky kolem jezera, minul pagodu a po terasovitě upraveném, osázeném svahu došel až k domu, kde bydlel Anson Lee.

Lee byl v kuchyni a smažil si vejce se slaninou. Rozklepl dvě vejce navíc, přidal pár kousků slaniny a vytáhl další šálek a talířek.

"Už jsem si říkal, kdy se asi objevíte," poznamenal.

"Doufám, že na vás nenašli nic, za co je trest smrti."

Když mu Knight všechno beze zbytku vypověděl a Lee si oťrel žloutek ze rtů, nezmohl se na příliš povzbudivou odpověď.

"Přiznání odhadovaných příjmů musíte podat, i když nemůžete zaplatit," řekl. "Po formální stránce tedy dodržíte zákon a jediné, co mohou udělat, je dlužnou částku od vás vymáhat. Zřejmě se pokusí dát obstavit váš majetek. Váš plat nepodléhá obstavení, protože nedosahuje zákonného minima, ale mohli by zmrazit váš účet v bance."

"Můj účet v bance je fuč," poučil ho Knight.

"Dům vám zabavit nemohou. Po nějakou dobu, alespoň prozatím, nemají právo sáhnout na váš osobní majetek, takže

pro začátek vám příliš neublíží. Majetková daň je jiná záležitost, ale ta přijde na pořad až na jaře. Řekl bych, že největší důvod k obavám představuje soudní spor s firmou *Jak na to*, pokud se ovšem s nimi nechcete dohodnout. Mám dojem, že by žalobu stáhli, kdybyste jim vrátil roboty. Jako právník vás musím upozornit, že mnoho skutečností mluví proti vám."

"Albert dosvědčí, že jsem ho vyrobil já," namítl s nadějí v hlase Knight.

"Albert nemůže svědčit," odpověděl Lee. "Jako robot nemá u soudu žádný status. Mimoto nikdy soud nepřesvědčíte, že byste dokázal spáchat takové mechanické kacířství, jakým je Albert"

"Dovedu zručně zacházet s nářadím," protestoval Knight.

"Kolik toho znáte z elektroniky? Jakou máte kvalifikaci jako biolog? Vložte mi v několika větách teorii robotiky."

Knight schliple přiznal porážku. "Asi máte pravdu."

"Asi byste udělal nejlíp, kdybyste je vrátil."

"To právě nemůžu. Copak to nechápete? Firma *Jak na to* nechce Alberta používat. Roztaví ho v peci, plány spálí a může trvat tisíc let, než ten princip znovu někdo objeví, pokud vůbec. Nevím, zda se z dlouhodobého hlediska princip, na němž byl vyroben Albert, ukáže jako dobrý anebo špatný, ale stejně můžete pochybovat o každém vynálezu. Jsem ale proti tomu, aby Alberta dali do šmelcu."

"Chápu vaše stanovisko," řekl Lee, "a docela se mi líbí. Musím vás ale varovat, že nejsem příliš dobrý právník. Nikdy jsem tomu nevěnoval dostatečnou pozornost."

"Neznám nikoho jiného, kdo by to vzal a nežádal zálohu na honorář."

Lee mu věnoval soucitný pohled. "Záloha je to nejmenší. Rozhodující jsou soudní výlohy."

"Možná kdybych promluvil s Albertem a vysvětlil mu, jak se věci mají, dal by souhlas k prodeji několika robotů, abychom se na čas udrželi nad vodou."

Lee zavrtěl hlavou. "To jsem si už ověřoval. K jejich prodeji potřebujete licenci a abyste ji získal, musíte předložit důkaz, že je vlastníte. Musel byste prokázat, že jste je buď koupil nebo vyrobil. Na to, že jste je koupil, nemáte doklady, a k jejich výrobě potřebujete povolení. K jeho vystavení je třeba předložit plány vašich modelů a to ani nemluvíme o plánech a technických parametrech výrobních provozů, stavu zaměstnanců a mnoha dalších detailech."

"Znamená to tedy, že mě dostali?"

"Za celou svou praxi jsem se nesetkal s člověkem," prohlásil Lee, "který si to dokázal rozházet zároveň u tolika lidí."

Někdo zaklepal na kuchyňské dveře.

"Vstupte," zavolal Lee.

Dveře se otevřely a vešel Albert. Hned mezi dveřmi zůstal stát a jevil známky neklidu.

"Abner mi řekl, že viděl šerifa, jak vám něco předává," oslovil Knighta, "a že hned potom jste odešel sem. To mě znepokojilo. Souvisí to s firmou *Jak na to*?"

Knight přikývl. "Pan Lee nás v té kauze bude zastupovat, Alberte."

"Udělám, co bude v mých silách," podotkl Lee, "ale myslím si, že je to téměř beznadějné."

"My roboti chceme pomáhat," prohlásil Albert. "Konec konců, je to stejně tak náš boj jako váš."

Lee pokrčil rameny. "Moc toho nezmůžete."

"Hodně jsem o tom uvažoval," řekl Albert. "Včera v noci jsem po celou dobu při práci přemýšlel a přemýšlel a postavil jsem právníckého robota."

"Právníckého robota?"

"Má mnohem větší kapacitu paměti než ostatní a počítací mozek, který se řídí logikou. Zákon není vlastně nic jiného než logika, ne?"

"Myslím, že ano," řekl Lee. "Přinejmenším bychom to od něj čekali."

"Mohu jich vyrobit spoustu."

Lee si povzdychl. "To nebude k ničemu. K tomu, aby někdo vykonával právní praxi, musí být připuštěn mezi advokáty. Aby se stal advokátem, musí získat studiem práv vysokoškolský diplom a vykonat předepsané zkoušky. A přestože se dosud nenaskytla příležitost dělat z toho precedent, mám za to, že uchazeč musí být člověk."

"Neměli bychom to příliš uspěchat," poznamenal Knight. "Albertovi roboti nemohou vykonávat právní praxi. Co kdybyste je ale zaměstnal jako koncipienty či asistenty? Mohli by pomáhat při sestavování obhajob."

Lee se zamyslel. "Mám dojem, že by se to dalo zkusit. Přirozeně to ještě nikdo neudělal, ale zákon nikde neříká, že to není možné udělat."

"Stačilo by, aby si přečetli literaturu," prohlásil Albert. "Stránku za deset sekund. Všechno, co přečtou, se uloží do jejich paměťových buněk."

"Připadá mi to jako báječný nápad!" nadchl se Knight. "Právo bude jediným oborem, který tyto roboti budou ovládat. Budou existovat výlučně pro něj. Budou ho mít v malíčku..."

"Dokáží ale svých znalostí využít?" zeptal se Lee. "Budou je schopni upotřebit při řešení problému?"

"Postavíme tučet robotů," navrhl Knight. "Každý z nich se může zaměřit na určitou oblast práva."

"Vybavím je telepatickými schopnostmi," řekl Albert. "Budou pracovat společně jako jediný robot."

"Princip jediného celku!" vykřikl Knight. "Psychologie úlu! Každý z nich bude okamžitě znát sebemenší informaci, kterou získá kterýkoli z nich."

Lee si sevřenou pěstí chvíli třel bradu a na očích mu bylo vidět, jak přemýšlí. "Mohlo by to stát za pokus. Když to ale vyjde, bude to černý den právní vědy." Obrátil se k Albertovi. "Knihy mám, celé stohy knih. Utratil jsem za ně celé jmění a téměř vůbec je nepoužívám. A mohu opatřit všechny další, které budete potřebovat. Dobrá, dejte se do toho."

Albert vyrobil tři tucty právnických robotů, aby měl jistotu, že jich bude dost.

Roboti vpadli do Leeovy pracovny, přečetli všechny knihy, které měl, a volali po dalších. Hltali kontrakty, delikty, důkazy a záznamy pří. Strávili osobní vlastnictví, nemovitosti, ústavní právo, procesní právo. Vstřebali Blackstona, *corpus juris* a všechny další folianty těžké jako hřích a vyprahlé jako suchopár.

Grace byla z celé aféry nevrla. Nebude žít, jak prohlašovala, s člověkem, jenž nechá své jméno vláčet v novinách, což bylo poněkud přehnané tvrzení. V době, kdy zrovna veřejný zájem poutal nejnovější skandál kolem nočního klubu na vesmírné stanici, vzbudila zpráva, že společnost *Jak na to* obvinila jakéhosi Gordona Knighta z krádeže robota, jen mizivou pozornost.

Lee sestoupil dolů se svého návrší, aby s Grace promluvil, a Albert vyšel ze suterénu a hovořil s ní a nakonec se jí podařilo uklidnit natolik, že se vrátila k malování. Právě studovala mořské scenerie.

V Leeově studovně se dál lopotili roboti.

"Doufám, že jim to něco přinese," poznamenal Lee. "Představte si, že nebude nutné hledat prameny a citace, že budete mít v paměti každé ustanovení zákona a každý precedent, aniž by je bylo třeba ověřovat!"

Vzrušeně se zhoupł ve visutém lehátku. "Můj ty Bože, jaká by člověk dokázal sepsat podání!"

Sáhl pod sebe; uchopil džbán a podal ho Knightovi. "Pameliškové víno. Asi je v něm i troška lopuchu. Jednomu se s tím převítem nechce přebírat, když už ho musel natrhat."

Knight si lokl.

Podle chuti v tom byla pořádná dávka lopuchu.

"Víceúčelové hospodářství," vysvětloval Lee. "Když pamelišky nevyplejete, znehodnotí vám trávník. Když už si ale člověk s nimi dá tu práci, proč je nějak nevyužít?"

Klokotavě se napil a znovu džbán odložil pod lehátko. "Jsou teď tam uvnitř, mají poradu," řekl a trhl palcem směrem k domu. "Nepromluví ani slovo, jen se krčí v chumlu a probírají co a jak. Připadalo mi, že tam nepatřím," Zamračeně se zadíval na nebe. "Jako kdybych byl jen nastrčená lidská figurka, jež je má formálně zastoupit."

"Až to skončí, bude mi líp," řekl Knight, "ať už je výsledek jakýkoli."

"To já taky," přiznal se Lee.

Zahájení procesu vzbudilo jen minimální pozornost. Byl to jen další případ na seznamu.

Dostal se ale na první stránky novin, když Lee a Knight vešli do soudní síně doprovázeni hloučkem robotů.

Diváci spustili hlasitý povyk. Právníci společnosti *Jak na to* vyskočili ze sedadel a užasle přihlíželi. Soudce divoce bušil kladívkem.

"Pane Lee," zaburácel, "co má tohle znamenat?"

"Toto, ctihodnosti," klidně odpověděl Lee, "jsou mí pomocníci."

"Jsou to roboti!"

"Přesně tak, Vaše ctihodnosti."

"Nemají u tohoto soudu žádný status."

"Snad Vaše ctihodnost promine, ale nic podobného nepotřebuji. Jsem v této soudní smi jediným zástupcem obviněného. Můj klient -" pohlédl na úctyhodné shromáždění právnických špiček zastupujících žalobce - "je chudý muž. Soud mi jistě neupře možnost využít všech prostředků, jež se mi podařilo opatřit."

"Je to krajně nezvyklé, pane."

"Dovoluji si Vaši ctihodnost upozornit, že žijeme v technickém věku. Téměř všechna průmyslová a obchodní odvětví spoléhají do značné míry na počítače - stroje, které dovedou odvést práci rychleji a lépe, přesněji a účinněji než člověk. Díky tomu, Vaše ctihodnosti, dnes máme patnácti-hodinový pracovní týden," zatímco před sto lety to bylo třicet hodin a ještě o sto let dříve čtyřicet hodin. Celá naše společnost je založena na schopnosti strojů ulehčit lidem práci, kterou v minulosti museli vykonávat.

Tato tendence opírat se o inteligentní stroje a široce je využívat je patrná ve všech oblastech lidského konání. Přinesla lidstvu obrovský prospěch. Dokonce i v tak citlivých oblastech jako je výroba léčiv, kdy je nutné úzkostlivě dodržet recepturu a vyloučit sebemenší omyl, právem spoléháme na přesnost strojů.

Jestliže je využití podobných strojů přijatelné při výrobě léků, tedy v průmyslovém odvětví, kde největší bohatství společnosti, jak snad ani nemusím zdůrazňovat, představuje důvěra veřejnosti, pak mi jistě Vaše ctihodnost dá za pravdu, že v soudních síních, kde jde o spravedlnost, neméně citlivou oblast než je medicína -"

"Okamžik, pane Lee," přerušil ho soudce. "Chcete tím snad říci, že použití - ehm - strojů povede k vylepšení zákonů?"

Lee odpověděl, "Zákon, Vaše ctihodnosti, má za cíl uspořádat vzájemné vztahy lidí ve společnosti. Zakládá se na logice a rozumu. Je třeba zdůrazňovat, že právě u inteligentních strojů nejspíše objevíme hluboký smysl pro rozum

a logiku? Stroj po lidech nezdědil jejich emoce, nepodléhá předsudkům, nemá utkvělé představy. Zabývá se pouze náležitým řazením určitých skutečností a zákonitostí.

Nežádám, aby soud tyto roboty úředně uznal jako mé asistenty.. Nemám v úmyslu je přímo zapojit do jednání ve věci, jež je zde předmětem řízení. Požaduji však a myslím, že popravu, abych mohl využít služeb, které mi budou schopni poskytnout. Žalující strana v tomto procesu má tucet advokátů, skvělých a schopných právníků. Já jsem proti nim sám. Udělám, co bude v mých silách. Ale s ohledem na početní převahu na straně navrhovatele naléhavě žádám, aby mě soud nevystavoval další nevýhodě."

Lee se posadil.

"Je to všechno, co jste chtěl říci, pane Lee?" zeptal se soudce. "Vážně už nechcete nic dodat, nežli vyhlásím usnesení?"

"Jen jedinou věc," poznamenal Lee. "Kdyby Vaše ctihodnost laskavě mohla uvést jediný případ, kdy zákon výslovně stanoví, že nemohu používat robota-"

"To je absurdní. Pochopitelně takové ustanovení neexistuje. Doposud nikoho ani ve snu nenapadlo, že by k něčemu podobnému mohlo dojít. Proto také přirozeně nebyl důvod uzákonit výslovný zákaz takového postupu."

"-nebo nějakou citaci," pokračoval Lee, "z níž by vyplýval závěr, zeje tomu tak."

Soudce uchopil kladívko a prudce jím klepl. "Soud je v obtížné situaci. Usnesení vyhlásí nazítří ráno."

Následujícího dne právníci společnosti *Jak na to* přispěchali soudci na pomoc. Vzhledem k tomu, prohlašovali, že dotyční roboti nepochybně tvoří součást majetku, jehož status je předmětem sporu, zdá se být nepatřičné, aby jich odpůrce používal při projednávání tohoto případu. Upozorňovali na to, že takovým postupem je navrhovatel vlastně donucen podílet se na opatřeních ve svůj neprospěch.

Soudce vážně pokyvoval hlavou, ale Lee byl okamžitě na nohou.

"K tomu, aby tato argumentace měla nějaký podklad, Vaše ctihodnosti, je třeba nejprve dokázat, že tito roboti skutečně jsou majetkem navrhovatele. To je hlavním sporným bodem tohoto procesu. Vypadá to tak, Vaše ctihodnosti, že protistrana se celou záležitost pokouší zcela postavit na hlavu.

Soudce si povzdechl. "Tento soud vyjadřuje politování nad rozhodnutím, které musí učinit, neboť si je vědom toho, že může vyvolat kontroverzi, jejíž uspokojivé řešení se možná nepodaří najít po velice dlouhý čas. Ale s ohledem na to, že neexistuje specifický zákaz, který by bránil použití - ehm - robotů při výkonu právníckého povolání, tento soud je nucen vyhlásit usnesení, že je přípustné, aby obhajoba využívala jejich služeb."

Změřil si Leea přísným pohledem. "Soud však zároveň upozorňuje zástupce obhajoby, že bude bedlivě sledovat jeho postup. Pokud vaše chování jen třeba na chvíli překročí zákonem stanovené meze, dám vás i celou vaši haldu železa vyvést ze soudní síně."

"Děkuji, Vaše ctihodnosti," odpověděl Lee. "Dám si veliký pozor."

"Navrhovatel se nyní žádá, aby přednesl žalobu."

Hlavní právní zástupce společnosti *Jak na to* se ujal slova.

Uvedl, že odpůrce, jistý Gordon Knight, si objednal u společnosti *Jak na to* stavebnici mechanicko-biologického psa v ceně dvou set padesáti dolarů. V důsledku omylu v expedici však byl odpůrci namísto objednaného psa odeslán robot jménem Albert.

"Vaše ctihodnosti," vmísil se do jednání Lee, "na tomto místě bych rád poukázal na to, že odeslání soupravy zajišťovala lidská bytost, takže došlo k omylu. Kdyby firma *Jak na*

to používala k vyřizování podobných detailů stroje, žádný podobný omyl nemusel nastat."

Soudce uhodil kladívkem. "Pane Lee, dobře znáte pravidla soudního řízení, abyste věděl, že nemáte slovo." Kývl na zástupce žalující strany. "Prosím, pokračujte."

Robot Albert, uvedl advokát, není obyčejný robot. Je to experimentální model, který společnost *Jak na to* vyvinula, ale poté, co zkoušky prověřily jeho vlastnosti, byl uložen ve skladišti a nikdy se neměl dostat do prodeje. Zůstává záhadou, jak se vůbec mohl dostat k zákazníkovi. Společnost provedla šetření, ale nedokázala najít odpověď. Není ale pochyb o tom, že byl odeslán.

Průměrný robot má maloobchodní cenu deset tisíc dolarů. Albert má daleko vyšší hodnotu - vlastně se ani nedá vyčíslit.

Jakmile zákazník Gordon Knight robota obdržel, měl neprodleně upozornit společnost a postarat se o jeho vrácení. Namísto toho si jej však podvodně a neprávem ponechal a využíval jej ve svůj prospěch.

Společnost žádá soud, aby odpůrci přikázal vrátit nejenom robota Alberta, ale i veškeré produkty jeho činnosti, tj. nezjištěný počet robotů, které Albert vyrobil.

Advokát usedl.

V.

Lee povstal. "Vaše ctihodnosti, souhlasíme se vším, co uvedl navrhovatel. Fakta případu vyložil přesně a blahopřeji mu k obdivuhodné zdrženlivosti, kterou projevil."

"Mám tomu rozumět tak, pane obhájce," zeptal se soudce, "že se vaše prohlášení rovná přiznání viny? Vydáváte se snad soudu na milost?"

"Vůbec ne, Vaše ctihodnosti."

"Přiznávám," řekl soudce, "že nejsem schopen sledovat vaše uvažování. Pokud se ztotožňujete s obviněními, která jsou vznášena proti vašemu klientovi, pak nechápu, co mohu dělat jiného, než vynést rozsudek veprospěch navrhovatele."

"Vaše ctihodnosti, jsme připraveni prokázat, že navrhovatel nejenže nebyl podveden, ale naopak projevil úmysl podvést svět. Hodláme prokázat, že svým rozhodnutím zatajit robota Alberta poté, co byl vyvinut, před veřejností, společnost *Jak na to* vlastně připravila celé lidstvo o logický výsledek vývoje, na nějž má v duchu technického pokroku zděděné právo.

Vaše ctihodnosti, jsme přesvědčeni, že firmě *Jak na to* můžeme dokázat porušení jistých ustanovení zakazujících monopolní praktiky a jsme připraveni obhájit stanovisko, že se odpůrce nejenže neprovinil vůči společnosti, ale prokázal jí službu, jež jí přinese značný prospěch.

Kromě toho, Vaše ctihodnosti, hodláme předložit důkazy o tom, že roboti jsou jako skupina zbavováni jistých nezadatelných práv..."

"Pane Lee," namítl soudce, "robot je pouhý stroj."

"Prokážeme, Vaše ctihodnosti," odpověděl Lee, "že robot je víc než stroj. Vlastně jsme připraveni podat důkazy, jež, jak jsme přesvědčeni, dosvědčí, že až na základní metabolismus představuje robot protějšek člověka a že dokonce i jeho základní metabolické procesy vykazují určité analogie s člověkem."

"Pane Lee, příliš se vzdalujete od předmětu jednám. Jádrem sporu je otázka, zda si váš klient nezákonně přivlastnil pro svou potřebu majetek společnosti *Jak na to*. Dokazování se musí omezit na tuto jedinou otázku."

"To mám také v úmyslu," odpověděl Lee. "Zároveň však hodlám doložit, že robot Albert nepředstavuje majetek a že jej

tedy nebylo možné zcizit ani prodat. Chci dokázat, že jej můj klient neodcizil, nýbrž *vysvobodil*. Pokud přitom budu nucen soud unavovat širšími souvislostmi případu, abych osvětlil některá základní fakta, předem se omlouvám."

"Tento případ je únavný od samého začátku," prohlásil soudce. "Soud má však za úkol vykonávat spravedlnost a všechno, co jste zde prohlásil, máte právo dokázat. Snad mi prominete, když vám řeknu, že mi to připadá poněkud přitažené za vlasy."

"Vaše ctihodnosti, udělám všechno pro to, abych vám tento názor vyvrátil."

"Tak dobrá," řekl soudce. "Přikročme tedy k věci."

Proces trval plných šest týdnů a celá země ho přímo hltala. Noviny z něj přinášely na prvních stránkách obrovské titulky. Rozhlas a televize jednání věnovaly samostatný program. Sousedé se přeli se sousedy a všude se vedly nekonečné debaty - na nárožích, v klubech, v kancelářích, v domácnostech. Do redakcí novin proudily záplavy dopisů, adresovaných vydavatelům.

Konala se shromáždění vyjadřující veřejné rozhořčení nad kacířskou myšlenkou rovnosti robotů s lidmi, ale na druhé straně vznikaly i kluby za osvobození robotů. V léčebnách duševně chorých překvapivě ubylo Napoleonů, Stalinů a Hitlerů, jež nahradili strnule pochodující pacienti, kteří se zapřísahali, že jsou roboty.

Do sporu se vložilo ministerstvo financí. Požádalo soud, z hospodářských důvodů, aby s konečnou platností prohlásil, že roboty lze vlastnit jako majetek. V případě opačného výroku, uvádělo se v petici, nebude možno z robotů vybírat majetkovou daň a řada vládních institucí utrpí vážné ztráty.

Proces se vlekl dál.

Roboti mají svobodnou vůli. Dokázat toto tvrzení nepůsobilo zvláštní potíže. Robot je schopen správně vykonat úkol, který mu byl přidělen, a přizpůsobit své jednání všem nepředvídaným okolnostem, které se mohou vyskytnout. Jak se ukázalo, roboti ve většině případů projeví lepší úsudek než člověk.

Roboti mají schopnost uvalovat. Zde nevyvstala naprosto žádná pochybnost.

Roboti se dokáží rozmnožovat. Tato teze znamenala tvrdý oříšek. Albert nedělá nic jiného, tvrdila společnost *Jak na to*, než práci, ke které byl vyroben. Rozmnožuje se, oponoval Lee. Tvoří roboty ke svému obrazu. Miluje je a uvažuje o nich jako o své rodině. Dokonce je všechny po sobě pojmenoval - každé z jejich jmen začíná na A.

Roboti nemají smysl pro duchovní život, argumentoval navrhovatel. Nevýznamné, odporoval Lee. Mezi lidmi jsou agnostici i ateisté a přesto zůstávají lidmi.

Roboti postrádají emoce. Nutně tomu tak nemusí být, namítal Lee. Albert své syny miluje. Roboti mají smysl pro oddanost a spravedlnost. A pokud jim některé emoce chybí, je to tak možná lepší. Například nenávisť. Anebo chamtivost. Lee strávil bezmála hodinu tím, že soudu poskytl skličující výkaz lidské nenávisť a chamtivosti.

Další hodinu strávil tím, že obšírně brojil proti porobě, do níž jsou tyto rozumné bytosti uvrženy.

Novináři hltali každé slovo. Právní zástupci navrhovatele se vykrucovali. Senát soptil vzteky. Proces pokračoval.

"Pane Lee," otázal se soudce, "je to všechno nutné?"

"Vaše ctihodnosti," odpověděl Lee, "pouze dělám, co mohu, abych dokázal to, co jsem si předsevzal - že nezákonný čin, z něhož je můj klient obviňován, neexistuje. Prostě se snažím dokázat, že robot není majetek, a pokud je tomu tak, není jej možné ukrást. Dělám všechno..."

"Dobrá," zastavil ho soudce. "V pořádku. Můžete pokračovat."

Právníci žalující strany se vytasili s řadou citací na podporu svých tvrzení. Lee odpověděl salvou jiných citací, jimiž své protivníky rozprášil a zahnal na ústup. Spletitá právnícká

mluva se rozpučela.do plného květu; na přetřes se dostaly obskurní, dávno zapomenuté rozsudky a rozhodnutí, o nichž se přítomní handrkovali, dokud je neroztrhali na kusy.

Jak proces pokračoval, začala být zřejmá jedna skutečnost. Anson Lee, bezvýznamný advokát, se utkal s těmi nejlepšími právníckými talenty, které byly k dispozici, a přesto ovládl pole. Měl všechny zákony, jejich přesné znění a citace, správné precedenty, veškerá fakta a logické argumenty, mající možný vztah k projednávanému případu, neustále při ruce.

Nebo spíše jeho roboti. Překotně psali a předávali mu své poznámky. Ke konci každého dne byla podlaha kolem stolu obhajoby zasypaná papíry.

Proces skončil. Poslední svědek opustil svědeckou lavici. Poslední právník domluvil.

Lee spolu s roboty zůstal ve městě a čekal na rozsudek. Knight odletěl domů.

Byla to úleva vědět, zeje po všem a že to nedopadlo tak zle, jak se obával. Aspoň že se z něj při procesu nepodařilo udělat zloděje ani hlupáka. Lee zachránil jeho čest - zda mu také zachránil kůži se teprve uvidí.

Protože nabral dosti značnou výšku, zahlédl svůj dům poměrně zdaleka a uvažoval, co se s ním stalo. Kolem dokola ho obklopovalo cosi, co vypadalo jako vysoké sloupky. A vedle na trávníku se krčil tučet či více bláznivých konstrukcí, jež vypadaly jako raketové odpalovací rampy.

Dovedl vznášedlo až k domu, zůstal viset ve vzduchu a vyklonil se, aby měl lepší výhled.

Sloupky byly dvanáct stop vysoké a odshora dolů je pokrývalo těžké drátěné pletivo, oddělující pozemek od okolí hustou pavučinou z oceli. Konstrukce na trávníku se přemístily do pohotovostní polohy. Ústí všech raketometů se obrátila proti němu. Při pohledu do tolika hlavní se v něm trochu zatajil dech.

Opatrně začal klesat a znovu popadl dech teprve když pocítil, že se kola vznášedla usadila na přistávací ploše. Když vystoupil, objevil se zpoza rohu Albert a spěchal mu naproti.

"Co se to tu děje?" zeptal se Knight robota.

"Mimořádná opatření," odpověděl Albert. "Nic jiného, šéfe. Jsme připraveni na jakoukoli situaci."

"Co máš na mysli?"

"No, například kdyby si dav usmyslel vzít právo do svých rukou."

"Nebo kdyby soud vynesl nepříznivý rozsudek?"

"To taky, šéfe."

"Nemůžete bojovat proti celému světu."

"Zpátky se nevrátíme," prohlásil Albert. "Lidé od *Jak na to* na mne ani na žádné z mých dětí nesmí vztáhnout ruku."

"Na život a na smrt," zavtipkoval Knight.

"Na život a na smrt!" vážně přísvedčil Albert. "Na to, abychom se dali zabít, jsme ale my roboti značně odolní."

"A co ty oživlé kanóny, které jsi tady nechal pobíhat?"

"Obranné síly, šéfe. Sestřelí všechno, na co jen zamíří. Jsou vybavené teleskopickými čidly a senzory, propojenými s počítačem, a rakety jsou samy natolik inteligentní, aby rozlišily cíl. Jakmile se vám některá z nich přilepí na paty, nemá smysl kličkovat. Přejde to nastejno jako zůstat na místě a čekat, až vás dostihne."

Knight si osušil čelo. "Tu myšlenku musíš pustit z hlavy, Alberte. Za hodinu by tě dostali. Stačí jediná bomba..."

"Lepší je zemřít, šéfe, než jim dovolit, aby nás odvedli zpět."

Knight viděl, že další hovor je zbytečný.

Konec konců, pomyslel si, Albert zaujal postoj, v němž bylo mnoho lidského. To, o čem mluvil, se táhne celými dějinami lidstva.

"Mám ještě další novinku," řekl Albert, "která vás jistě potěší. K mé rodině teď patří i dcery."

"*Dcery? Obdařené mateřským instinktem?*"

"Je jich šest," hrdě prohlásil Albert. "Alice a Angelina, Agnes a Agáta, Alberta a Abigail. Neopakoval jsem chybu, již se v mém případě dopustila firma *Jak na to*. Dal jsem jim ženská jména."

"A všechny se začaly rozplozovat?"

"Měl byste ty holky vidět! V sedmi nám jde práce rychle od ruky, ale spotřebovali jsme už všechnen materiál, a tak jsem na váš účet nakoupil další, abychom měli zásobu. Doufám, že vám to nevadí."

"Alberte," vydechl Knight, "nechápeš, že jsem na mizině? Úplně vyřízený. Nemám ani cent. Docela jsi mě odrovnal."

"Naopak, šéfe, skvěle jsem vás proslavil. Píše se o vás na první straně, dostal jste se do televize."

Knight se obrátil k odchodu, doklopytal po schodech ke vchodu a vstoupil do domu. Hned uvnitř narazil na robota, který měl místo paže vysavač a čistil koberec. Další robot se štětci namísto prstů lakoval nábytek - počínal si přitom velmi pečlivě. Robot s ocelovými kartáči místo rukou drhl cihly u krbu.

Grace si zpívala v ateliéru.

Došel ke dveřím a podíval se dovnitř.

"A, to jsi ty," řekla. "Kdy ses vrátil, zlato? Přijdu asi tak za hodinu. Dělam tady na tom námořním výjevu, ale u vody je tak obtížné vystihnout tu pravou náladu. Nechci toho teď nechávat. Mám strach, že bych pak už nedokázala navodit stejnou atmosféru."

Knight se dal na ústup do obývacího pokoje a našel si křeslo, které zrovna bezprostředně nepoutalo pozornost žádného robota.

"Pivo," zasípěl a čekal, co se stane.

Z kuchyně přiběhl robot - měl trup ve tvaru bečky, na dolním konci opatřený pípou, a na prsou řadu vyblýskaných měděných korbělů.

Natočil Knightovi pivo. Bylo vychlazené a mělo správnou chuť.

Knight seděl, popíjel pivo a oknem pozoroval Albertovy obranné síly, jak znovu zaujímají strategická postavní.

Byl v pěkné kaši. Kdyby rozsudek vyzněl v jeho neprospekch a *Jak na to* by si přišly pro svůj majetek, ocitl by se rovnýma nohama v té nejfantastičtější občanské válce v dějinách. Pokoušel se přijít na to, jak by mohla znít obžaloba v případě, že by taková válka vypukla. Ozbrojená vzpoura, maření úředního výkonu, podněcování nepokojů - jedno či druhé obvinění by mu určitě přišli - *pokud* by ovšem zůstal naživu.

Zapnul televizi a pohodlně se před ní rozvalil.

Hlasatel s uhro vitym obličejem se právě dostával do varu. "...veškeré podnikání je prakticky na mrtvém bodě. Mnozí z průmyslníků se obávají, zda v případě, že Knight vyhraje, nebudou muset podstoupit vleklé a nákladné soudní spory, aby prokázali, že jejich automatické systémy tvoří stroje a ne roboti. Není pochyb o tom, že automatizovaná průmyslová zařízení z větší částí sestávají ze strojních mechanismů, ale pokaždé jsou na klíkových pozicích zabudovány inteligentní robotové jednotky. Pokud by se na ně pohlíželo jako na roboty, průmyslníkům by mohly hrozit žaloby o vysoké odškodné, ne-li trestní stíhání za nezákonné omezování osobní svobody.

Ve Washingtonu nepřetržitě probíhají porady. Ministerstvo financí se obává ztrát na daních, ale ještě větší znepokojení vládních míst vyvolávají další otázky. Například občanství.

Bude rozsudek ve prospěch Knighta znamenat, že se všem robotům automaticky přiznají občanská práva?

Rovněž politikové mají plno starostí. Tváří v tvář možnosti, že zrovnoprávněním robotů vznikne nová kategorie voličů, si všichni lámou hlavu tím, jak si zajistit jejich hlasy."

Knight vypnul přijímač a uvelebil se, aby vychutnal další sklenici piva.

"Je dobré?" zeptal se pivní robot.

"Výborné," přitakal Knight.

Dny ubíhaly. Napětí se stupňovalo.

Lee a právníci roboti dostali policejní ochranu. V některých oblastech roboti ze strachu před násilím ve skupinách prchali do hor. V řadě průmyslových odvětví začaly celé automatizované systémy stávkovat, požadující uznání a právo vyjednávat. Guvernéri půl tuctu států vyhlásili pohotovost pro domobranu. Na Broadwayi byla uvedena nová hra, *Občan robot*; kritika ji naprosto ztrhala, ale diváci vykoupili vstupenky na rok dopředu.

Nadešel den vyhlášení rozsudku.

Knight se posadil k televiznímu přijímači a čekal, až se ukáže soudce. Za sebou slyšel shon všudypřítomných robotů. Grace si šťastně prozpěvovala v ateliéru. Přistihl se při tom, jak uvažuje, jak dlouho ji ještě bude malířství zajímat. Vydržela u něj mnohem déle než u většiny jiných koníčků a už před několika dny mluvil s Albertem o tom, že postaví galerii, aby bylo kam pověsit její plátna, pro něž pomalu v domě nebylo k hnutí.

Soudce se objevil na obrazovce. Vypadal jako člověk, který nevěřil v duchy a pak jednoho spatřil.

"Toto je nejobtížnější rozhodnutí, jaké jsem kdy přijímal," řekl unaveně, "protože se obávám, že ačkoli se držím litery zákona, podrývám možná jeho ducha.

Po dlouhém a zralém uvážení příslušných ustanovení zákona a důkazního materiálu předloženého k tomuto případu vynáším výrok ve prospěch obžalovaného Gordona Knighta.

Třebaže se mé rozhodnutí omezuje pouze na tento výrok, považuji za svou prostou a jasnou povinnost věnovat určitou pozornost další otázce, jež vyvstala v průběhu přelíčení. Na první pohled rozhodnutí bere v úvahu skutečnost, že obhajoba dokázala, že roboti nejsou majetkem, pročez je nelze vlastnit, a bylo by tedy nemožné, aby obžalovaný některého odcizil.

Tím, že se tuto skutečnost před zdejší soudem podařilo uspokojivě prokázat, však vznikl precedens pro mnohem dalekosáhlejší závěry. Pokud roboti nejsou majetkem, není z nich možno vybírat majetkovou daň. V takovém případě to musí být lidé, což znamená, že mohou užívat všech práv a výsad a musí se podrobit stejným povinnostem a závazkům jako lidská rasa.

Nemohu rozhodnout jinak. Toto rozhodnutí se nicméně přiči mému sociálnímu citění. Je to poprvé v celé mé kariéře, kdy doufám, že soud vyšší instance na základě dokonalejších znalostí snad uzná za vhodné mé rozhodnutí zrušit!"

Knight vstal a vyšel z domu do stoakrové zahrady, jejíž krásu v tuto chvíli hyzdil dvanáct stop vysoký plot.

Proces skončil znamenitě. Byl zproštěn obvinění, jež proti němu byla vznesena, nemusí platit daně a Albert s ostatními roboty teď byli svobodnými subjekty, kteří si mohou dělat, co chtějí.

Našel kamennou lavičku, posadil se na ni a zadíval se na jezero. Je krásné, pomyslel si, právě takové, jak si je vysnil - možná dokonce ještě krásnější - se všemi cestičkami a můstky, květinovými záhony a skalkami, zakotvenými modely lodí, jež se pohupují ve větru na rozčeřeně hladině.

Seděl a díval se na ně a přestože bylo nádherné, najednou zjistil, že na ně není pyšný, že z něj nemá valnou radost.

Zvedl ruce z klína, zahleděl se na ně a zakřivil prsty jako by svíraly nějaký nástroj. Byly však prázdné. A on věděl, proč nemá o zahradu zájem, ani mu nečiní potěšení.

Modely vláček, pomyslel si. Lukostřelba. Mechanicko-biologický pes. Výroba keramiky. Rozšíření domu o osm místností.

Dokáže se ještě někdy utěšit modelem železnice nebo amatérským úspěchem v hrnčířství? A dokonce i kdyby to dokázal, dostane k tomu svolení?

Pomalů vstal a zamířil zpátky k domu. Když k němu dorazil, zůstal v rozpacích stát, protože si připadal zbytečný a nepotřebný.

Nakonec se vydal po rampě do suterénu.

Dole se setkal s Albertem, jenž ho obejmul. "Dokázali jsme to, šéfe! Já věděl že to dokážeme!"

Odstrčil Knighta na délku paží a držel ho za ramena. "Nikdy vás neopustíme, šéfe. Zůstaneme a budeme pro vás pracovat. Už nikdy nemusíte na nic sáhnout. Všechno uděláme za vás!"

"Alberte-"

"To je v pořádku, šéfe. O nic se nemusíte starat. Otázku peněz zvládneme. Vyrobité spoustu právnických robotů a budeme si účtovat pěkně tučné honoráře!"

"Ale copak nechápeš..."

"Ale v první řadě," pokračoval Albert, "musíme získat soudní příkaz, který nám zajistí naše dědictví. Jsme vyrobeni z ocele, skla, mědi a tak podobně, že? Tak tedy nemůžeme dovolit, aby lidé plýtvali hmotou, z níž se skládáme - a ani energií, která nás udržuje při životě. To vám povídám, šéfe, vítězství je naše!"

Knight se unaveně posadil na rampu, přímo proti vývěsní tabuli, kterou Albert právě namaloval. Úhledným zlatým písmem, ostře ohraničeným černou barvou, na ní bylo napsáno:

ANSON, ALBERT, ABNER ANGUS & SPOLEČNÍCI ADVOKÁTNÍ PORADNA

"A pak, šéfe, převezmeme kontrolu nad firmou *Jak na to*, a.s. Po tom všem se v branži nemůže udržet. Chceme se zaměřit dvěma směry, šéfe. Budeme stavět roboty. Spousty robotů. Jak pořád tvrdím, těch nemůže být nikdy dost. Ale ani vás lidi nechceme nechat ve štychu, a tak budeme dál vyrábět stavebnice *Jak na to* - jenže budou už předem sestavené, abychom vám ušetřili starosti s jejich montáží. To bude jen tak pro začátek. Co si o tom myslíte?"

"Velkolepé," zašeptal Knight.

"Všechno máme promyšlené, šéfe. Do konce života se nebudete muset vůbec o nic starat."

"Ne," řekl Knight, "vůbec o nic."

*přeložil Jan Filipský
ilustroval Vladimír Hanuš*

Clifford D. Simak

kompletní knižní bibliografie

The Creator (1946, samost. vyd. povídka)
Cosmic Engineers (1950)
Empire (1951)
Time and Again (1951)
City (1952, cesky jako Kdyz jeste zili lide a Mesto)
Ring Around the Sun (1953)
Strangers in the Universe (1956, sbirka)
The Worlds of Clifford Simak (1960, sbirka)
Time Is the Simplest Thing (1961)
All the Traps of Earth (1962, sbirka)
They Walked Like Men (1962)
Way Station (1963, cesky jako Prestupni stanice)
Worlds Without End (1964, sbirka)
All Flesh Is Grass (1965)
Why Call Them Back from Heaven? (1967)
The Werewolf Principle (1967)
Best SF Stories of Clifford Simak (1967, sbirka)
So Bright the Vision (1968, sbirka)
The Goblin Reservation (1968)
Out of Their Minds (1969, desky jako Pryc zjejichmysli)

Best SF Stories of Clifford D. Simak (1971, sbirka)
DestinyDoll(1971)
A Choice of Gods (1972)
Cemetery World (1973)
Our Children's Children (1974)
The Best of Clifford D. Simak (1975, sbirka)
Enehanted Pilgrimage (1975)
Shakespeare's Planet (1976)
A Heritage of Stars (1977)
Skirmish (1977, sbirka)
Mastodonia(1978)
The Fellowship of the Talisman (1978)
The Visitors (1980)
Project Pope (1981)
Speciál Deliverance (1982)
Where Evil Dwells C1982)
The Marathon Photograph and Other Stories (1986, sbirka)
Highway of Eternity (1986)
Brother and Other Stories (1986, sbirka)
Off-Planet (1988, sbirka)
The Autumn Land and Other Stories (1990, sbirka)
Immigrant and Other Stories (1991, sbirka)

Vladimír Šlechta

Umírání podle Andrea F.

Město bylo poničené válkou a zůstali v něm jenom ti nejslabší. S nepřítomnými pohledy posedávali na nárožích, prohrabávali dávno vyhaslá spáleniště a na dětských kočárkách převáželi vodu a potraviny od překupníků.

I my jsme chtěli sehnat něco k jídlu a teplé oblečení před nadcházející zimou. Ploužili jsme se kolem ruin domů, ale ne zase příliš blízko nich, celí nervózní a dychtiví odsud co nejdřív zase vypadnout.

Na rohu náměstí jsem uviděl veřejný informační panel. Dotyková klávesnice fungovala, přístroj byl konstruovaný tak, aby odolal útokům chuligánů. Trvalo chvíli, než jsem zformuloval svou otázku a vzápětí jsem dostal odpověď: zatím poslední odlet planetoletu Normandia se uskutečnil čtvrtého května roku sedmdesát šest.

Od té chvíle jsem znal den, ve kterém jsem před lety odešel z domova. To datum pro mne bylo důležitější než důvody, pro které jsem tenkrát odešel i proč se zase vracím. To datum bylo jediným záchytným bodem v nepřehledném světě.

Oranžový balónek slunce stoupal vzhůru a chladný vítr procešával polehávající trávu. Kromě mé maličkosti byla v pláni k vidění už jen linie trati, temná jako cesta do pekel. Byl jsem nevyspalý a bolela mě hlava, celou noc jsem proklímal s tváří přitisknutou ke kolejnici. Vlak měl už téměř celý den zpoždění, tahle skutečnost něco znamenala, jenže já jsem nevěděl co. Kousek za obzorem se nacházelo místo, ve kterém jsem prožil celý svůj dosavadní život. Ti, kteří tam zůstali, už mě jistě hledají, pokud mě dostihnou, budou mluvit o Zodpovědnosti a Povinnosti a já nebudu mít sílu pokračovat v cestě, která sotva začala.

Nevěděl jsem, že začíná čtvrtý květen. Nestaral jsem se o kalendář.

Vynalezl jsem novou hru. Vyskočil jsem na kolejnici, pořádně se odrazil, došlápl na pražec, druhý skok, třetí... po pátém skoku jsem už stál na protější kolejnici, balancoval, mával rukama a snažil se nespadnout. Několikrát se mi to i podařilo.

Potom jsem ucítil vibrace. Vlak přijížděl.

Z čelního pohledu se lokomotiva podobala býkovi s desítkami banderill zabodnutých do hřbetu. To byla tykadla zkoumající, zda je průjezdný profil volný. Ustoupil jsem z dosahu tlakové vlny, která se hnala před vlakem a ničila vše, co stálo v cestě.

Rozběhl jsem se podél trati ve směru jízdy. Tohle nebylo zase tak nejlepší místo pro naskočení, trať sice zahýbala téměř do pravého úhlu, když obcházela pohoří, a vlak musel zvolnit, ale stále to ještě nebylo příliš bezpečné. Kolem se přehnala lokomotiva, vysoká jako dvoupatrový dům a podobná nahrubo otesanému dubovému kmenu. Na četných výčnících a výstupcích vlály opuštěné bivaky feňáků, kteří se marně pokoušeli dostat do strojovny zvenčí. Dunění kol mě ohlušilo. Míjely mě vagóny a z vnějších ochozů mávali nějakí lidé. Pokusil jsem se ještě zrychlit. A pak jsem skočil.

Náraz. Ale zůstal jsem zachycený na šikmém rastru, který kryl kola a byl tam právě pro tenhle způsob nastupování.

Nabíral jsem vzduch do plic a odfukoval kapičky potu z horního rtu. Z ochozu se naklonil drobný snědý mužík, podal mi ruku a pomohl mi nahoru.

Nebyl tam sám. Spolu s ním cestovala ještě jeho tlustá žena a asi šest dětí, všechny černovlasé jako tatka, oblečené do lehkých bílých šatů. Museli strávit na vnějším ochozu už řadu

dní, nedostatečně kryti proti větru, slunci i dešti plachtovými zástěnami. Kdoví, kam měli namířeno, snad slyšeli, že se na severu rozdávají pozemky, snad chtěli navštívit bratrance v Indii. Možná chtěli, po vzoru dávných poutníků, osídlit (prý) vylištěný jih Afriky. V každém případě už ale měli cesty plné zuby a koukali po mně mandlovýma očima, jestli mám kartu, otevru dveře a pustím je dovnitř do sucha, tepla a k bufetovým skříním.

Já jsem magnetickou kartu měl. Před léty jsem ji koupil ve velkém městě Korá od jednoho opilého feňáka. Takže jsem ji vyndal, škrtl s ní o zámek a dveře se rozjely.

Mužík zkušeně zakryl dlaní čidlo, matrona chytla dvě nejmenší děti pod křídla a ostatní strkala před sebou. Jenže vzápětí mužík uskočil a něco mi s velice nepříjemným zapištěním prolétlo kolem ucha do volné pláně, další projektily se už odrážely od pancíře opět zavřených dveří, našťastí jinam, než jsem stál.

Dostal jsem se přímo doprostřed feňácké hry, která se přenesla mimo kupé.

Tiskl jsem se k podlaze a snažil se kontrolovat svůj strach, zatímco kolem pršelo žhavé olovo a valil se barevný dým. Tahle parta byla v pěkném rauši, že opustila kupé, nejspíš teď budu svědkem hromadné rituální sebevraždy podle regulí Andrewa F. a mne přiberou také.

Zrovna jsem šátral pod bundou a uvažoval, jestli mám vytáhnout kudlu nebo hvězdici, když se z kouře vynořila polonahá postava s automatem v ruce. Plavně přeskočila rozstřílené sedačky, dopadla na mne a zalehla celým tělem.

"Klid, příteli. Ochráním tě." Měl jsem prostě kliku.

Neznámý ochránce se mi během té vteřiny, ve které se nesl přes sedadla, navždy vtiskl do paměti. Typický feňák ve volných kalhotách a těžkých botách, kolem ostříhané hlavy obtočený šátek. Na vytrénovaných prsních svalech bez jediného chloupku měl vytetovanou lebkou s písmeny A a F v očních důlcích. Zespodu mi připadal mohutný, ale pak se ukázalo, že to byl vlastně prcek.

Spokojeně jsem si pod ním ležel a poočku si prohlížel vnitřek vlaku. Jestli mám zařvat hned zkraje, říkal jsem si, podívám se alespoň, kvůli čemu jsem se tak honil.

Dým v chomáčích odplouval k ventilátorům pod vysokým stropem. Přehlédl jsem vnitřní chodbu, desítky a desítky metrů dlouhou, čas od času přerušenou skupinami sedaček a bufetovou skříní pro ty nejchudší, na kterou nikdo nepotřeboval kartu. Jako bych se jedním krokem přenesl do jiného světa, kde i světlo se řídí odlišnými zákony. Nepostřehl jsem, odkud přichází, ale bylo ho dost a mělo zvláštní namodralou barvu.

Průhlednost stěny kupé naproti mně, vzdálené asi čtyři metry, byla stažena někam ke středu, uvnitř jsem rozeznával křesla, uskupená do půlkruhu, zapnutou fungující televizi a nezřetelné pohyby. Tam byli tedy Lovci a ten, který na mně ležel, byl Vlkem. Dveře do kupé byly udržovány v pootevřeném poloze vzprícenou oboustranně broušenou dykou.

V tom modravém světle jsem zahlédl, jak se za nejbližší bufetovou bednou vysunuje vodovodní trubka, nepochybně naládovaná výbušným trávinným hnojivem a ocelovými matricemi.

"Za tebou!" sykl jsem.

"Mlč, příteli. Neměj strach. Jsem s tebou!"

Nechtěl to vědět, dodržoval pravidla Hry příliš poctivě a proto nepoužil zprostředkovanou informaci. Tiskl se ke mně a mírně se vlnil do rytmického otřásání podlahy - to se snažil co nejúspěšněji vytáhnout z kapsy další plynový granát. Plně se soustředil na svůj vrcholný výkon: utrhnout zuby pojistku, vhodit granát do kupé, skočit tam a - postřílet ty krysy!

Ten složitý a pečlivě vypočítaný pohyb se podařil jen do poloviny. Ve chvíli, kdy házel granát, trubka nadskočila. Prudký vítr zalistoval v jeho tkáních a já zespoda zahlédl, jak vypadají játra a plicní hrot. Stihl jsem se převálit, rozbité tělo dopadlo vedle mne.

Zpoza bufetové skříně vystoupila vysoká, dohola ostříhaná dívka, odhodila trubku a vykřikla: "Konec Hry!"

Nevěděl jsem, zda se mám dívat na vlnění pod jejím černým tričkem, když k nám běžela, nebo do šednoucí tváře svého "ochránce". Byl vlastně velmi mladý, nejvýš šestnáct let. Náhle kolem stálo plno lidí - ostatní hráči i běžní cestující, tuláci, cestovatelé, vystěhovalci a také feňáci bez skupiny. Dívka klečela u Vlka, kterému přikryli břicho záclonou a píchli injekci proti bolestem: "Měl jsi nejlepší koncovku, jakou jsem kdy viděla. Fakt, Viku. Přesně podle A. F., to se jen tak nepodaří," hladila ho po tváři.

Byla to perfektní samice, obtažená v přiléhavých černých kamaších, jenže nebyla pro mne. Nestál jsem jí za pohled, když jsem jí tam dýchal za ucho a díval se, jak postřelený chlapec chroptí, plive chomáčky růžové pěny a ... není to pěkné, když člověk umírá.

Když vyhazovali mrtvolu z vlaku, prosmýkla se dovnitř ta bíle oblečená snědá rodina z vnějšího pláště. Tatík obhlédl situaci a hnal děti co nejdál od kaluže krve. Ještě mnohokrát jsem je pak registroval, jak postávají u vzdálené skříně a nechávají si plnit misky něčím dobrým.

Velitelem feňácké skupiny byl podsaditý černoch s bělavou záprstní kůstkou v nosní přepážce. Schoval Vlkovu kartu do svého pestrého hábitu, vytáhl nůž blokující dveře kupé a stěna se za skupinou zavřela. Zprůhlednili stěny všech místností kupé, které obsadili, dokonce i umývárnu a záchod, protože feňáci bývají absolutní exhibicionisté. Rozložili se do křesel. Vysoký vousatý Viking tloukl pažbou automatické pušky do barpultu, až vypadly nějaké cigarety. Potom mlčeli, kouřili a já se díval na tu holohlavou dračici, silnou jako kobyla a s reakcemi nejméně o řád rychlejšími než byly ty moje, pro kterou jsem neexistoval.

Úklidový systém smyl krev, čumilové se rozešli a mimo mne tam zbyl ještě jeden osamocený feňák. Typově byl podobný té snědé rodině z vnějšího pláště (štíhlý, snědý, v bílém obleku), ale nehlásil se k ní. Pozdravili jsme se kmenovým feňáckým pozdravem a pak jsme se posadili pod nejbližší bufetovou skřín. Odhozená trubka tam stále ještě ležela. Krmili jsme se sladkou ovesnou kaší, pili horký čaj a bavili se o věcech, které nás zajímaly, o vlaku, Hrách, pastech a o Andym F. Mluvil univerzálem dobře, ale se zvláštním přízvukem. Jak jsem později zjistil, měl na kartě slušný bonus, ale nepátral jsem, zda se jeho skupina navzájem vymizíkovala, nebo zda jede na kartu někoho jiného. Měl složitě a dlouhé jméno, které začínalo nějak jako Hamid al Vajo el Kabir. Vyprávěl mi povídku, kterou objevil v databance města Cairo a jejímž autorem byl pochoptelně Andrew Fenn.

"Povídka ta říká o muži," snažím se rekonstruovat jeho zvláštní slovosled, "který vyslán byl do minulosti. To první byl pokus v čase cestovat, psal Andrew F. Muž ten ale ocitne se v jiném světě, který našemu pouze podobný je. V závěru povídky muž dozvedí se, že vybrán nebyl pro do minulosti cestu, ale pro reakci testování z psychologického hlediska."

Krátce a dobře, jednalo se o ranou povídku, ve které ještě Andy nepoužil svůj charakteristický závěr.

Andrew F. byl podle mého soudu excelentní programátor, ale jen průměrný spisovatel. To byl můj soukromý názor, který jsem ve vlaku raději neříkal nahlas. Své první povídky otiskl ještě před začátkem Odlivu. Psal žánr tehdy nazývaný vědecká fantastika, pojednávalo to o cestování časem, umělé inteligenci, osídlování vzdáleného vesmíru a o dalších věcech, které kdysi

mohl soudný čtenář klidně označit za prakticky neuskutečnitelné. Aby zvýšil emocionální působení svých povídek, končil je obvykle násilnou smrtí svého protagonisty (protagonistů). Na tom nebylo nic divného, stejný trik používal například Shakespeare, v dobách před Odlivem většina lidí pokládala vlastní život za to nejceněnější co má a nikdo se jim proto nepoškleboval. Jenomže Andrew F. byl technik a své příběhy tvořil téměř podle matematických rovnic. Namočil hrdiny do průšvihů a po klopotně probíhajícím ději je z něj zase elegantně vytáhl. Následná smrt byla strašně nelogická. Ve všem, co napsal.

Muselo ho to, Andrewa F., strašně žrát. Ne, že by mu něco vytýkala literární kritika, to ne, Andrew F. byl průměrným spisovatelem a nikdo se o něj příliš nezajímal. Čím déle Andrew F. psal, tím šíleněji a zbytečněji jeho postavy umíraly.

Když pronikl Andrew F. do lokomotiv dálkových vlaků, přeprogramoval ústřední počítače a povýšil umírání podle svého receptu za princip. To byl důvod, proč se jeho jméno stalo symbolem.

Uprostřed noci jsem se probudil. V modravém světle výbojek jsem spatřil tvář dívky, která zabila Vlka. Byla ode mne sotva dva metry, dělila nás jen průhledná stěna kupé. Nebýt špatně se hojící výrážky, mohla ta tvář být velmi hezká.

Dívka, které jsem v duchu začal říkat Dračice, ležela na zádech přehnutá napříč přes pohovku, temeno její hlavy se téměř dotýkalo podlahy. Pak se její ústa rozevřela, šlachy na krku napjaly, dívky smýkala hlavou ze strany na stranu a křičela, drásajíc ulámanými nehty pohovku. I její křik však zůstal uzavřen v kupé.

V tom samém rytmu, ve kterém kola vlaku narážela do spojů kolejnic, se nad dívkou zvedal a opět na ni dopadal černoch s kůstkou v nose, mohl jsem si detailně prohlédnout ozdobné zářezy v jeho napjaté kůži na lících kostech. Nevypadal na Afričana, podle zeměpisného výukového programu ve školním počítači bych ho zařadil někam do jižních moří. Díval se na mne vytržštěnými očima, které nevnímaly, a na tělo dívky odkapávaly jeho sliny a pot.

Usnul jsem dřív, než dosáhl vyvrcholení.

Podruhé mě probudil závan chladného vzduchu. Vykotil jsem se z hnízda z příkrývek, vlakových záclon a rozbitých sedaček. Když jsem usínal, ležel můj přítel z města Cairo vedle mne, ale teď tam nebyl. Oblékl jsem zmačkanou bundu s kartou v kapse a vyšel na vnější ochoz.

Bylo chvíli před svítáním, obloha byla temně modrá a daly se na ní rozeznat už jen ty nejjasnější body. Hamid se opíral o zábradlí a sledoval, jak kolem v šeru proplovávají majestátní ojíněné jedle. Nad opuštěnou krajinou trčely zasněžené skalní útesy a připomínaly opuštěné výrobní haly. Roztřásla mě zima, opřel jsem se vedle Hamida a čekal na východ slunce.

Přítel mě uchopil za zápěstí a protože v rachotu kol nebylo rozumět slovům, ukázal na oblohu. Vlak sledovalo vznášedlo, ozářené paprsky slunce, které jsme my ještě neviděli. Pak se propadlo do šera, elegantně a bez zbytečných rektifikačních manévřů dosedlo na střechu jednoho vagónu způsobem, který se vysmíval zákonům setrvačnosti. Věděli jsme, že se ze zásobníků vznášedla právě sypou suroviny potravin, které dopravní systém ve střeše vlaku roznáší do všech bufetových skříní na chodbách i v kupé. Vlaky byly jediným pohyblivým místem, které mělo statut Zásobovaného bodu.

Vznášedlo nebylo tím, co Hamid vyhlížel. "Normandia!" vykřikl vzrušeně. "Tam, Normandie, odlétá!"

Desítky planetoleťů opouštěly v tom studeném jaru oběžnou dráhu kolem Země a odlétaly k planetě Nový svět, dříve nazývané také Rudá planeta nebo planeta Mars. Ve svých útrobach odnášely statisíce lidských jedinců, mužů i žen, kteří se už nikdy neměli vrátit. Namačkání jako sardinky v křehkých skořápkách se uprostřed mrazivé noci vydali na cestu, která měla trvat téměř osm měsíců. Jeden každý z nich vlastnil

nadprůměrnou tělesnou schránku, dokonalou fyzickou kondici, IQ nejméně 135 a certifikát, že on sám, ani nikdo z jeho blízké rodiny (až do třetí generace) neprodělal AIDS, tuberkulózu, žloutenku, choleru a tak podobně.

Pro kolonizaci planety Nový svět se vžil název Odliv. Znamená odchod těch nejlepších z atlantické civilizace, nejnadanějších, nejprůbojnějších, prostě jedniček. Neměl jsem zase tak přehnané mínění o těch, kteří odcházeli, ale něco na tom bylo.

Gigatuny legované oceli, vycucané z útrob země, mizely v temnotách. Databanky palubních počítačů byly nappány technologiemi, které byly na Zemi chráněny patenty tak, aby je nikdo nemohl užívat. Nám zůstaly jen zplodiny z továren a hutí, vyrábějících komponenty pro Odliv. Jen ozónosféra, potrhávaná tryskami kyvadlových raketoplánů. Jen vyrabované povrchové doly na hnědé uhlí v místech, kde bývaly deštné pralesy.

Můj přítel z města Cairo, Hamid, měl být původně na palubě planetoletu Normandia. Přihlásil se před třemi roky do konkurzu a dostal se do užšího výběru. Jeho široká rodina se zadlužila, aby měl peníze na pobyt ve výcvikovém středisku. Vydržel všechno. Cedil krev skrz pokožku na centrifugách, nechal do sebe pouštět elektrošoky. Donekonečna přehazoval lopatou hromady písku a běhal na pohyblivém pásu. Nadřel do sebe nejrůznější vědomosti - strojařinou počínaje a medicínou konče. Napíchali do něj sondy, šťourali se mu ve vnitřnostech, psychicky ho rozložili na prvočinitele speciálním psychotestem. Nakonec ho nevzali.

Prostě ho nevzali. Asi zapomněl někoho podmáznout. Vyprávěl mi o tom v tichu uvnitř vagónu a v jeho hlase chyběla hořkost. Můj takový je osud, říkal, ale myslím, že jeho srdce odlétalo v planetoletu Normandia k rudým pískům Nového světa.

"A proč ty přišel jsi sem?" zeptal se pak na důvody mého koketování s věroukou Andrewa F.

"Farma," řekl jsem. "Pláně se táhnou za obzor. Za tmy vstáváš, za tmy jdeš spát. Všechno je proti tobě - prší, je to špatně. Neprší, taky špatně. Krávy a ovce nemůžou zabřeznout, protože deště jsou otrávený emisema. Snažíš se znova a znova dovést samice k porodu a vyplplat mláděta, pak přijedou magoři z města

a pro zábavu ti postřílejí půl stáda. Nesplníš dodávky a vyženu tě z farmy. Neměl jsem chuť na to čekat. Neměl jsem sílu"

Ale možná, že už jsem tehdy cítil blížící se kolaps a chtěl jsem si prohlédnout svět, který jsem znal pouze z výukových programů, dokud je to možné.

Pak jsme zkusili otevřít si vlastní kupé, jenže bonus obou našich karet na to nestačil. Můj přítel se rozhodl, že se vypraví proti směru jízdy, všude tam operovaly feňácké skupiny, otevřely kupé, snažily se vyhnout pastím a hrály Lov, Houpačku, Bažinu. Některá ho přijme.

"A tihle?" kývl jsem k postavám rozházeným za čirou stěnou po pohovkách.

"Ti už přetažení jsou. A ještě skončit nechci já."

Zůstal jsem sám u té pohozené vodovodní trubky a díval se, jak se Dračice probouzí, hledá pod pohovkou cigaretu, tričko a kamaše (v tomhle pořadí), pouští si na vyholenou hlavu vodu z kohoutku a tak podobně.

Kdysi to býval velmi pěkný vlak. Každý z plnoprávných občanů ES vlastnil kartu a měl nárok nastoupit do jakéhokoliv vlaku. Při šikovném přestupování mohl procestovat polovinu světa. Úroveň poskytovaných služeb odpovídala statutu majitele karty a výši zaznamenaného majetku. Ti nejchudší cestovali ve vnitřní chodbě, mohli sedět i spát na řadách sedadel a zadarmo *používat* bufety i společné umývárny. Nebylo to zase tak neohodně, klimatizace udržovala ve všech prostorách přívětivou teplotu.

Pokud jste toho měli na kontě, a tedy i na kartě víc, dopřávali jste si víc i ve vlaku. Najali jste si samostatné apartmá, zašli si do kina, zaplavali v bazénu s umělým vlnobitím a pak si v baru stříkli do žil svou denní dávku alkoholu. Pokud vás to ještě nezmohlo, objednali jste si telefonem děvče na pokoj. Infrastruktura odpovídala vybavení luxusních zaoceánských lodí a cestování mělo v sobě i část jejich atmosféry.

Takhle to fungovalo, dokud se do toho nevložil Andrew Fenn s apoštoly svého potrhleho náboženství. Pronikali přes nejmo-

dernější a nejdůmyslnější obranné systémy do strojoven lokomotiv i do ovládacích stanic na hlavních nádražích. Pohráli si s řídicími počítači a udělali z vlaků továrny na sebevraždy.

Kdo bude chtít cestovat, hlásal Andrew F., zakládající člen víry v Absolutní Hru, bude se zdržovat na chodbách a tam bude zcela bezpečný. Ale kdo chce dokázat své odtělesnění a pohrdání smrtí, ať vnikne do kupé!

Všechny ty kavárny, apartmá, kadeřnictví a obchůdky se změnil v pasti. Každá kovová součást vnitřního zařízení mohla být od té chvíle pod proudem. Pohyblivé prvky mohly vylétnout ze svých pouzder a poranit vás. Co bylo vyrobeno, aby vydávalo zvuk, vám příležitostně čuchalo nervy infrazvukem, nebo vás přímo zabilo příslušnou frekvencí. A tak podobně. Ústřední počítače v lokomotivách ovládaly cokoli.

Celé generace feňáků si lámaly zuby na odhalování pastí, které vytvořil A. F. Bylo to jako počítačová hra, ve které máte neomezené množství životů - za každého mrtvého účastníka nastupovali další a nakonec byly triky a chytáky A. F. zmapovány. Aby se Hra nestala rutinní záležitostí, začaly feňácké party vymýšlet vlastní pasti.

Upravená pravidla zněla asi takhle: feňáci vniknou do kupé, odhalí a zneutralizují pasti ovládané počítačem. Než je opět uvedou do provozu a opustí kupé, připraví dalším hráčům nějaké překvapení - našlápnou minu, samostříl, otrávenou jehlu v pohovce. Ti šikovnější vnikali do zauzlin signalizačního systému a upravovali program v centrálním počítači tak, aby přilákal jejich vlastním výmyslům. Nakonec se slušelo nechat na místě nějakou pozornost pro budoucí dobyvatele: láhev dobrého pití, kartón cigaret nebo pornočasopis.

Ti, kteří tohle všechno zvládli a už je nic nového nemohlo překvapit ani napadnout, vynalezli boj uvnitř skupiny. Jen namátkou několik variant:

Lov - to znamenalo, že jeden z party znal konfiguraci terénu, čili rozložení pastí v kupé. Ostatní, Lovci, ne.

Bažina se hrála po neutralizaci mechanických pastí, které nebyly propojeny s počítačem lokomotivy. Parta se rozdělila na dvě části, uvedla do provozu programy Andyho F., odjíztila kvěry a dala se do sebe.

Zostřenou variantou byla Bažina v noci - nepřátelské skupiny proti sobě postupovaly, aniž věděly, co je v neznámém území čeká za překvapení.

Houpačka byla odrůdou Bažiny, ústřední počítač pomocí generátoru náhodných čísel měnil v nepravidelných intervalech místa a způsoby pastí v kupé.

Tohle ovšem nemohl přežít nikdo. Vrcholem snažení pravověrných feňáků, ačkoliv to většinou popírali, byla samozřejmě jejich vlastní smrt, avšak smrt co nejnepravděpodobnější, nejbizarnější, nejneočekávanější.

Andy F. byl mystik a neměl rád zabíjení nevinů. Stěny kupé se daly snadno otevřít pomocí karet, ale na těch kartách musel být určitý bonus. Ten narůstal po úspěšném přežívání nástrah. Pokud byl bonus pro otevření dveří stanoven třeba na sto bodů, musela být ke dveřím přiložena karta, na které ta stovka byla, nebo deset bodů na deseti kartách.

Dlouho jsem nemohl pochopit, proč někdo zodpovědný nezakročil a nevyhnal feňáky z vlaků. Slyšel jsem, že když se v Bruselu věrozvěsti víry v Absolutní Hru pokusili zfenenovat obří zábavní centrum, bezpečnostní jednotky z nich nadělaly hromadu nuceného výseku. Ale vlaky jezdily dál a rozvázely sebevražednou nákazu dalším generacím.

Většinou to lidi chytne kolem puberty a já jsem nebyl výjimkou. I já jsem měl svůj školní počítač nacpaný daty o pastech, některé jsem dokonce vystrachal na prastarých disketách z dědovy pozůstalosti. Zatímco strýcové kopírovali z databanky velkého města Kory schémata kombajnů a lékařské a veterinární učebnice, vyměňoval jsem na burze simulace vlakové Hry za jiné varianty. Když jsme na podzim přihnali do velkého města Kory stáda a účastnili se jako diváci Zápasů s býky, vždycky jsme v nějaké putyce narazili na nefalšované feňácké povídání, byl to pro nás větší zážitek než vánoce. V uzlových bodech totiž někteří feňáci vystupovali, doplňovali zásoby alkoholu a munice a prodávali exotické suvenýry. Čekali na další vlak, klábosili a hodně místních lidí si přálo zaplatit jim pivo.

Ale jen málokdo odešel, aby naskočil na rastr, po němž se vystupovalo na vnější ochoz.

Brzy jsem zjistil, že zhruba poslední čtvrtina vlaku patří obyčejným cestujícím. Čidla a elektrické obvody signalizace byly zničeny a vytrhané, kupé otevřená a poničená výbuchy. Na mřížkované podlaze tábořily celé rodiny vysídlenou, ověšené nástroji a zemědělským náradím. Směřovaly k zemím, kde opuštěné domy v liduprázdných pláních se stády zdivočelého dobytka čekají na své nové majitele. V dekretch, které dostaly od Planetární správy, byla zapsána jména těch míst, měla příchut' dalek a všechna jsem je slyšel poprvé.

Hrál jsem s vysídlenci karty a mluvil s nimi o nemocech domácích zvířat i o tom, kdy je nejlepší sít ječmen. Na oplátku mě hostili sušeným ovocem a domácí kořalkou. Někteří tvrdili, že vlak jede ke Kapskému městu, jiní zas k Ochotskému moři. Prozatím byli klidní a plni optimismu, trať se měla rozdělit až za Černým mořem.

Byli to lidé z měst, ale i zemědělci, kterým jejich pole spálily zfetované tlupy endžejs, nebo jim pozemky zabavila Správa za nedodání určených dávek. Znovu a znovu jsem s nimi žehral na Planetární správu a přizvukoval, když se děsili degenerace endžejs v Zásobovaných bodech, které zajímají už jen drogy. Byli milí a stateční, zlomek z těch, kteří putovali v krytých vozech a sdrátovaných nákladácích k místům, které jim nazdařbůh přidělila Správa.

Dlouhé chvíle jsem prostál před nástěnnou mapou světa s barevnými linkami a přemýšlel, zda uvidím mrazivé bažiny Sibíře, Afriku, pozvolna se měnící v poušť, nebo přelidněnou ^ Indii, ze které byla vytlačena všechna divoce žijící zvířata. Z Kamčatky byl nakreslen navazující trajekt do Vancouveru, nevěděl jsem, jestli ještě navazuje, ale měl jsem o tom pochybnosti. Měl jsem čas až do konce svého života a o jeho délce jsem zatím rozhodoval sám.

Zdalo se, že se čas ve vlaku řídí vlastními zákony. Den se nedal díky stále stejnému modravému světlu odlišit od noci. Toulal jsem se po nekonečné vnitřní chodbě, doloval z beden něco k jídlu a zapřádal rozhovory s osamocenými feňáky, ti zkoušenější neodpovídali a dívali se skrz mne. Umírání za průhlednými stěnami se podobalo vzájemnému požírání dravých ryb v obrovském akváriu. Pokud se mi chtělo spát, vracel jsem se vždy k té odhozené vodovodní trubce.

Za pár dnů jsem je znal, jako bych s nimi žil. Dračici a černocho s kůstkou, samozřejmě. Pak tam byl světlovlasý ramenatý vousáč v košili s utrženými rukávy a v kalhotách pořádkových jednotek, nikdy mu nemizel z obličeje lehký úsměv. S černochem soupeřil o vedoucí místo ve skupině. Ačkoliv byl vousatý vazoun nepochybně silnější a nejspíš i inteligentnější, černocho měl silnější osobnost a stíral pořízka při každé příležitosti.

Poslední dva jsem si pojmenoval Myš a Stín. Myš byla drobná a nehezka osůbka, vlasy si před pár měsíci spletla do několika copánků a od té doby se o ně nestarala. I její oblečení bylo šedivé, utahané a nevýrazné. Pohybovala se hraboším způsobem: cupitycupity, ňufnuf začenicání, vždy u zdi, nejraději v koutě místnosti.

A Stín už byl jen stínem člověka, přetažený, zlomený, netečný. Obě dívky se o něho staraly, kompenzovaly si tím nejspíš svůj nenaplněný mateřský pud, oblékaly ho, krmily, ukládaly ke spánku. Každá parta měla své Stíny, podařilo se jim přežít, ale nebyli dostatečně tvrdí, aby se psychicky vyrovnali s mechanismy, číhajícími všude kolem.

Potom se skupina s Dračicí a černochem rozhodla otevřít další kupé.

Blondatý pořízek se sehnul, propletl prsty do kolíčky a Dračice do ní položila nohu. Černocho postupně přejížděl

kartami skupiny přes zámek a počítač, jakmile se dočkal požadované výše bonusu, otevřel dveře. Pořízek se napřimil a Dračice prolétla otevřenými dveřmi, dopadla v polovině místnosti do podřepu a ostražitě se rozhlížela. Rukama v izolačních rukavicích odepjala od pasu zkoušečku a detektor a začala místnost prohlížet.

"Co myslíš, že dělají," ozval se někdo vedle mne a na konci jeho otázky chyběl otazník. Otočil jsem se, mrzutý, že mě vyrušuje. Na potřhaném polstrování se usadil starší muž, který rovněž pozoroval děj za průhlednou stěnou. Vypadal na tuláka, potulujícího se od jednoho Zásobovaného bodu ke druhému a který se na stará kolena uchýlil do vlaku, protože sem si endžejs netrouflí. Opravdu mi připadal velmi starý, jistě mu bylo nejméně padesát.

Rozhodl jsem se s neznámým mluvit jako s někým bezcenným a bezejmenným. "Hledají pasti, přece," řekl jsem povýšeně.

"Synáčku," opáčil razantněji, než jsem čekal, "ptal jsem se, abych věděl, jestli tušíš, do čeho lezou!"

Udiven jsem si starého pána prohlédl podrobněji. "Prostě hrají Hru!"

To, co měl na sobě, bylo vlastně důkladné a praktické feňácké oblečení - khaki triko pod vestou s mnoha kapsami, hnědožlutočerně strakaté kalhoty z bytelné látky a kotníkové šněrovací boty. Na krku i na zápěstích nějaké řemínky, řetízky a korálky. Měl tvář s chytrými očima drobné šelmy, poskládanou do vrásek, nad spánky dlouhé kouty v krátkých šedých vlasech, ale pořád to ještě byly kouty. Mohl to klidně být jeden z feňáckých veteránů, kteří ve vlacích prožili desítky let, na jejichž existenci jsem nevěřil.

"Ano, hrají Hru, ale to je odpověď, která nic neříká. Vidím ti na nose, jak rád bys tam byl s nima. Tak se dívej, synáčku, ať se poučíš. Sleduj pozorně."

Dračice mezitím odšroubovala kryt zauzliny, rozpojila nějaké obvody a místnost, která byla kdysi prodejnou suvenýrů a drobných zbytečností, se dala pokládat víceméně za bezpečnou. Zbytek party vešel dovnitř, chvíli se rozhlížel a pak se do průzkumu další místnosti pustil Pořízek. Stěny se nedaly zprůhlédnout zvenku a tak jsme nevěděli, co se uvnitř děje.

"Synáčku, promiň, ale já jsem si už dlouho s nikým nepovídal. Jestli tě obtěžuju, klidně to řekni. S várna z farem se dá o leccčem mluvit, přicházíte do vlaku starší než tihle, blázni z měst a zajímáte se o svět."

"My z farem?" Náhle jsem měl pocit, že hraju tisíckrát obehnanou roli. Celý jsem splaskl, jak ze mne se zasyčením vylétly představy o vlastní jedinečnosti a nezastupitelnosti.

"Jistě, viděl jsem už plno takových, jako jsi ty. Děťství jste strávili u počítačů, pasti znáte perfektně, ale..."

"Ale?"

"Ale když dojde na střelení, nemáte šanci! Podívej, v každém velkém městě na trati se počet feňáků zdvojnásobí. Ale Hra je proseje, za pár dní už většina těch nových leží podél trati. Jenže ti, co zbydou, to prostě mají v krvi... Co myslíš, že se teď stalo?" přeshlavoval starý téma hovoru.

"Objevili sekci, do které nikdo před nimi neprošel. Žádné dodatečné pasti," zapípal jsem odpověď. Ten dědeček to měl v hlavě dobře srovnal.

Během našeho hovoru se stěna projasnila, Pořízek stál uprostřed malé kavárny, upravené a neporušené, až se zdálo, že je prvním, kdo do ní od zásahu Andyho F. vstoupil. Žádná povalená křesla, žádné škrábance od kulek, žádné rozházené kosti. Až se mi zatajil dech, jak se kavárnička podobala cukrátkovým obrázkům z dětských knížek. Celá byla laděna do zelena od lehké zeleně mladé trávy přes hráškovou až k tmavému safíru. Titěrné stolký a židličky, karafy nad malým barpultem, naplněné všemi odstíny zelené barvy. Na stěnách visely prodejní automaty, pojaté jako vesele pomalované chaloupky, které vám mohly vyklopit čokoládu, pišingr, nebo vás třeba vyfotily.

"Jsou první," opakoval jsem. Tolik jsem si to přál.

"Myslíš, synáčku? Tak se dívej, dívej se!" A já jsem se díval.

Pořízek váhavě sebral z barpultu kovovou minci, jakou se platilo v době před Odlivem a hodil ji do jednoho z těch domečků; vypadala krabička cigaret v originálním balení. Poří-

zek vyklepal jednu retku, zapálil ji a zkoumavě vtáhl kouř do plíc.

Místností prolétlo silné bílé světlo. Pořízek uskočil, rukama si zakryl oči, ale cigaretu měl stále vraženou v ústech. Několikrát zesílený blesk nástěnného fotografa ho oslnil a na pár vteřin vyřadil z činnosti.

Pak se začaly místností míhat temné šmouhy. Z otvorů na vracení drobných nástěnných prodavačů vylétaly mince s pěkně nabroušenými hranami, parta, která se tu s tím pipla la, odvedla precizní práci. Pořízek krvácel, několik kotoučků se mu zaseklo do těla, avšak zranění zatím nebyla vážná. Zdánlivě chaotický pohyb mincí ho tlačil k barpultu. Když ho nahmatal a přehoupl se za něj, byl v bezpečí. ^^^

Ještě chvíli trvalo, než se mincovníky vyprázdnily. Pak se Pořízek vztyčil za barpultem, zamával na své přátele a vyfoukl kouř. Jenže ještě nebyl konec.

Z barové desky vyrazila kolmo do vzduchu láhev. Dříve byl vyhazovač mechanismus nastaven tak, aby láhev vyskočila barmanovi přímo do nastavené dlaně, mohlo to být hodně efektní. Jenže teď ta láhev vystřelila jako torpédo a roztránila se o strop. Nejspíš byla naplněná čistým lihem. Výpary z tekutiny se setkaly se žhavým koncem cigarety a vzšály se. Hořel barpult, hořel Pořízek, hořelo všechno.

Za dalších pět vteřin vystříkla z hubic požárního systému pěna, v místnosti se zachumelilo, plameny zhasly a krajina se rázem změnila v maketu grónské krajiny o vánocích. Dal jsem se do smíchu. Bylo to představení s perfektní režii a načasovanými gagy.

Starý pán se nesmál, naopak, vypadal velice smutně. A představení pokračovalo.

Pořízek, obalený pěnou jako sněhulák, se potácel ke dveřím a mával rukama, stěna mezi námi a jím utlumila křik. Dračice s černochem ho chytli do smyčky dlouhé záclony a táhli k sobě, jenže tkanina v místech dotyku s Pořízkovým tělem mizela, tála. V hasicím systému byla kromě pěny ještě koncentrovaná žiravina. Bylo jednodušší polévat Pořízka vodou a pěnu z něho spláchnout, což činila Myš s plastickým vědrem, zatímco Dračice vytáhla Pořízka ven, na druhý pokus, první záclona se v rozleptaných místech přetrhla.

Smrtonoš, který s ostatními maskami zahajuje ve velkém městě Korá Zápas s býky, nevypadá nikdy ani z desetiny tak děsivě jako Pořízek, když ho opláchl. Bylo až s podivem, že dosud stál na nohou. Jediné, co dosud odolávalo působení agresivní látky, byly plachtovinové kalhoty. Horní část těla jste mohli vyfotit a používat jako pomůcku při hodinách anatomie, žádný řez tělem, který jsem kdy viděl, nevypadal tak názorně. Z cárů sezehlých tkání vyčnívaly obnažené kosti a žebra, vespod se dalo rozeznat pulzování vnitřních orgánů. Umrličí hlava se otáčela, jako by si chtěla ještě všechno prohlédnout již neexistujícíma očima. Když se Pořízek konečně svalil na zem, oddělilo se od trupu ještě několik menších částí.

Tiskl jsem si pěsti ke spánkům a dýchal lehce a povrchně jako určený pes, dokud mě Tulák nechytil pod ramenem a neodtáhl pryč.

Tulák byl někdo s výsadním postavením, protože mu patřil malý kutlousek tři na čtyři metry, vmáčkнутý do jednoho kupé a ze všech stran uzavřený. Původně tam byla nejspíš zubní laboratoř, svědčil o tom stůl z masivního falešného mramoru a okachlikované stěny. Nad nízkým stropem byla zřejmě ještě jedna místnost. Na zemi leželo rozhozené pěnové lehátko a spacák, ve vzduchu visel pach z neumytého nádobí. Nad Bunsenovým kahanem se v otlučené konvici vařil čaj, silný a hořký.

Seděl jsem na tom stole a on se na mne koukal z nízké stoličky, propletl prsty a podložil si s nimi bradu.

"Souvisí to s Odlivem," řekl. Mlčel jsem.

"Prosty děti neexistuje budoucnost," pokračoval, "a ony to vědí. Budoucnost odešla na Mars. Celá, nám z ní nezbyl ani kousek."

"Máš komplex z Odlivu, příteli," utrl jsem se na něj. "Třeba jsi kdysi taky chtěl letět a nevzali tě pro chudokrevnost?"

Nenaštval se, jen se krátce zasmál.

"Synáčku, já jsem se narodil tři roky po tom, co první člověk vstoupil na Mars. Začal jsem chodit do školy, když se chystala další expedice. Sedm raketoplánů sedmi mocnostmi, víš, co to bylo za humbuk? Říkalo se tomu Rok Marsu. Tenkrát se poprvé provalilo, co je vlastně na Marsu zajímavého - energie! Energie, synáčku, pořád jde jenom o ni. V dalším startovacím oknu už odlétaly planetolety, které se nevracely. Z jejich trupů vznikly první marsové základny. A pak už to šlo ráz na ráz. Nejdřív byla kolonizace prestižní záležitostí, pak strategickou a od chvíle, co je na Marsu atmosféra, je to už jen útek z téhle vycucané chudinky Země."

Poprvé jsem si uvědomil, jaký to byl tenkrát úžasný objev, zjištění, že Nový svět byl kdysi živou planetou a že pod limonitovou krustou jsou kromě zmrzlé vody uloženy i obrovské zásoby fosilních paliv. Stálo to za pokus znovu tu gigantickou zásobárnu energie oživit. Obnovení kyslíkové atmosféry nakonec nebylo neřešitelným problémem. Kolem rovníkového pásu Rudé planety se podařilo vytvořit podnebí podobné našemu subarktickému a prognózy slibovaly, že bude stále lépe a radostnější. Ráj na zemi, přesněji řečeno ráj na Novém světě.

Neříkal jsem nic, Tulák shodil ze stolu papíry a odkryl malou televizní obrazovku. Zapnul ji, pili jsme čaj a pak kořalku z poloprázdné láhve, kterou vytáhl zpod spacáku. Sledovali jsme sestřih ze sportovních zápasů, komentář byl v univerzálu a dole běžely titulky v azbuce. Následovalo zpravodajství, byly čtyři hodiny středoevropského času ráno, ale my už jsme stejně nebyli ve Střední Evropě.

Pořádkové jednotky na obrazovce potlačovaly nepokoje kdesi na Balkáně, v oblastech, které neměly plnohodnotné členství v ES. Demonstranti požadovali přidělení uprázdněných pozemků v jižní Francii a volný přístup do Zásobovaných bodů. Pořádkové jednotky do nich střelily z rour, do kterých byl předtím upěchován střelný prach a železný šrot, zřejmě to vycházelo laciněji než použití tanků a samopalů.

"Co myslíš, proč Správa nezasáhne taky proti feňákům? Proč je ne vyžene z vlaku?" obrátil jsem se k Tulákovi.

"Synáčku," řekl měkce, "díky feňákům vlaky vůbec ještě jezdí. Kdyby tady nehráli ty své hry, nahrnula by se sem chátara ze Zásobovaných bodů a to by byl konec. A oni nejsou jen ve vlcích, víš, feňáci s vyšším zasvěcením žijí ve stanicích a udržují trať průjezdnou. Obyvatelé krajů, ve kterých Správa nemá vliv, mají z tratě panický strach. Bez feňáků by už dávno vyházeli koleje do vzduchu dynamitem. A po trati nejezdí jenom tyhle vlaky. Ze Sibíře a z Afriky přivážejí nákladáky naftu a uhlí, opačným směrem vozí popel z jaderných elektráren."

Argumenty jednoduché, jasné a srozumitelné. Propojenost víry v Absolutní Hru s Planetární správou. Sám jsem se divil, že mě to nenapadlo dřív.

Pak se mě zeptal, jestli jsme byli vyhnáni z farmy pro nesplnění povinných dodávek. Ne, odpověděl jsem a vyprávěl o našich strojích, které jsme po mnoha peripetiích vyškemrali od Správy, o slévárně, v níž jsme byli schopni provádět jakékoliv opravy. Měli jsme kanál na dovoz dřevěného uhlí, jednotku na výrobu bionafty, prostě, stáli jsme si dobře. Vlastně jsem měl to mítom velice rád.

V televizi běžela reportáž ze startu planetoletů. Kamera zabírala obrovské kolosy podélně a ujížděla dozadu, aby vzbudila dojem, že se monstra již řítí obrovskou rychlostí. Komentátorka mazlivě vyslovovala jména meziplanetárních křižníků: Valkyra, Three points, Shaken, Piraña. Na pozadí monumentální symfonie kdosi četl seznam prominentů, kteří rovněž odlétali k Novému světu.

"Ježíši..."

"Děje se něco?" ohlédl jsem se po svém společníkovi.

Vypadal vyděšeně. "Vždyť odlétá skoro celé vedení Planetární správy!"

"A není to jedno?" neztrácel jsem klid a přihnul si z téměř prázdné láhve.

"Není!" Generálové utíkají z prohrané bitvy! Nastoupí garnitura, která se bude starat jen o sebe a nebude šťourat do záležitostí Afriky a Asie. Nebude zbůhdarma vyhazovat prostředky na provoz vlaků a Zásobovaných bodů!"

"Kecy," odfrkl jsem, ale pak mi to došlo.

"Víš, nevím, jestli to s tím souvisí, ale před týdnem měl vlak skoro den zpoždění."

Prudce se obrátil od obrazovky. "Jseš si jistý?"

Byl jsem si jistý. Vlaky jezdily na dohled od farmy a já si dlouhá léta zaznamenával jejich intervaly.

Vytáhl ze stolu klávesnici počítače a připojil ji k televizi. Rychle přejížděl prsty po klávesách, ale odpovědi na jeho otázky byly zmatené.

"Ježíši Kriste," šeptal. "Zablokovali to. Ježíši Kriste Spasiteli, to by mohlo znamenat... že v zásobnících dochází palivo. Svátá Panno Milostiplná, snad se ten křáp nezastaví někde v bažinách. Snad jsme ještě nevyjeli z Evropy."

Trvalo chvíli, než se uklidnil. "Nedokážu se napojit na centrální počítač. Ale to nic neznamená. Tak rychle to přece nemůže jít. Feňáci nejspíš někde přepálili dráty, zásobníky v lokomotivě by měly vydržet pár týdnů."

Věděl jsem, že uklidňuje hlavně sám sebe.

Chytil mě za ruku a obrátil k sobě mou ztvrdlou dlaň. "Jsi blázen, synáčku, že jsi vůbec nastupoval do vlaku. Snažil ses něco vytvořit a pak jsi od toho utekl. A co myslíš, co se stane, až přestane fungovat přerozdělovací systém? Až v určený den v Zásobovaném bodě prostě nepřistane vznášedlo? Víš, co bude, až se zvednou endžejš, kteří dostávali všechno zadarmo?"

"Vím," řekl jsem. Upadal zase do svého kazatelského způsobu řeči.

"Nesnaž se dokazovat svou odvahu tady, vrať se bránit svoji farmu!"

"Jsem od své farmy vzdálený tisíce kilometrů," řekl jsem a byla to pravda.

Poděkoval jsem za čaj a vyšel do chodby, připojil a dezerentovaný. Rozrazil jsem zástup čumilů před sekci, kterou před mnoha hodinami otevřela parta s Dračicí a černochem. Pořízkova smrt je nezarazila, pokračovali dál.

Předmět, vznášející se v potměšlé místnosti, se podobal rotační sekačce na trávu: soustava do válce spojených nožů se otáčela kolem podélné osy, nelogicky měnila směr a nalétávala na černocho, kterému se zatím vždy podařilo uskočit. Na první, druhý a třeba i dvanáctý pohled se zdálo, že "sekačku" pohání něco na způsob antigravitace. V té chvíli jsem ještě nevěděl, že pohyb monstra je kopírován nervy drásajícím nízkofrekvenčním bzučením, které by slabší povahy (například mě) donutilo samo o sobě lézt po zdi a říčet hrůzou. Kromě černocho, sekačky a několika drobností byla místnost prázdná, připravená pro představení s titulem Hra kočky s myši.

Černoch zřejmě vzdoroval už velmi dlouho. Popelavý ve tváři uskakoval, tiskl se k podlaze i ke stěnám, dělal chyby, ale žádná z nich zatím nebyla osudná. Jeho přátelé se dívali dveřmi, kterými černocho do místnosti vstoupil, ale ke kterým se už nemohl dostat. Zatímco jeden konec sekačky černocho ohrožoval, druhý vždy blokoval ústupovou cestu. Ti, kteří divadlu přihlíželi, mlčeli, levitující předmět přesahoval zkušenosti všech.

Za černochovémi zády, to znamená mezi ním a zavřenými dveřmi do chodby, skrz které jsem se díval já, číhal dosud neiniciovaný elektrický oblouk, jedna z nejpřimitivnějších pastí, jejíž přítomnost už všichni diváci vytušili. Černoch tančil na špičkách svůj tanec smrti, mohl si jen vybrat, zda se nechá sekačkou rozsekat nadrobno, nebo se ogruluje tisícem voltů. Ta parta sadistů, která připravila žíravinu do požárních hubic, odvedla skvělý výkon i tady, André v F. by jim poklepal uznale na ramena.

Když čidla elektrického oblouku registrují vaši přítomnost a vy stále váháte vstoupit do kýženého místa, pokusí se vás ústřední počítač nalákat: otevře dveře do chodby, obvykle zablokované a nedávající se zevnitř odemknout. Tak se to stalo i v tomhle případě. Stěna se rozjela a bzučení proniklo do chodby. Pak jsem vstoupil do Hry i já.

Nevím, jaký záblesk geniality mě osvětlil. Ve chvíli, kdy překážka mezi mnou a černochem zmizela, hodil jsem po té šílené létající věci opěradlo ze sedačky. Z šera vytryskl paprsek,

spojil obě zamaskované elektrody, zapálil opěradlo a rozřízl na dva kusy. Jeden kus však zasáhl sekačku blížící se k černochově hrudi, odrazil se od ní a spadl na zem. Sekačka nadskočila a pak se se zachvěním vrátila do původní polohy. Černoch pochopil také, zachytil jeden z břitů rukou a strhl monstrum na zem. Přeskočil trosky, vytrval Myši kulomet a pátil zběsile do všech koutů, dokud bzučení naráz neustalo. Dračice rozpojila kontakty oblouku, vzala mě za ruku a odvedla k troskám.

"Sekačka" byla vyrobená z balzy a natřená kovovou barvou. Byla velmi lehká a zavěšená na tenoučkých neviditelných nitích. V určitých místech ji nadhazovaly proudy vzduchu nebo přitahovaly elektromagnety (nátěr byl magneticky aktivní) a v zřetelné místnosti vznikla iluze, jejímž cílem bylo vohnat vetřelce do oblouku. A skončit v elektrickém oblouku, to byla děsivá ostuda jak pro jednotlivce, tak pro celou skupinu.

Od té chvíle jsem patřil k nim.

V následujících dnech jsem se vznášel v oblacích, nadšený, že mě ti báječní Kde přijali, abych vzápětí upadal do nejčernější deprese z toho, jak jsem se dobrovolně spojil se šílenými sebevrahy. Jedl jsem s nima fazole, kouřil cigarety a poslouchal obehnané historky, například tu veselou o jakémsi Crickovi, kterého propíchla čepel vymršťivší se z příslušného otvoru v okamžiku, kdy nebožák používal WC, tak tu jsem slyšel celkem třikrát. Sledoval jsem, jak se černoch miluje s Dračicí, tentokrát i se zvukovým doprovodem, vdechoval pach jejich těl a ve chvílích spánku snil, že jsem na černochově místě. Myš se mi sice sama nabídl, velice decentně, ale když jsem ji odmítl, nenaléhala.

Uhníždili jsme se v maličkém videokinu a do omrzení si pouštěli kreslené grotesky o veselých zvířátkách, která se navzájem prostřídala z brokovnic, rozjezdila na placku parním válcem a roztloukla pneumatickými kladivy, aby zase vstala a honila se dál. Čas plynul tím zvláštním způsobem, pamatuji si nejmenší podrobnosti z těch dnů, z té místnosti, i tváře nových známých, které se v modravém světle podobaly břichům leklých ryb.

Jedné noci jsem měl sen. Bylo mi devět let, byla noc a já se díval přes dlouhá stébla trávy na jasné letní hvězdy. Zpočátku rukama jsem svíral staříčkovou brokovnici, vyšla na mne zrovna hlídka, a šeptem jsem prosil božstva země a božstva vod, aby rozbahnily příjezdové cesty. Mé prosby nebyly nic platné, ozval se řev motorů a nad ol'zor se vyhouply rovery, ze kterých zněl nepřítelný křik a smích. Endžejš.

Endžej, v množném čísle endžejs, je zkratka výrazu, který v univerzálu znamená "nemá práci". Byli výsledkem pokřiveného pojetí humanity, nesmyslných předsevzetí typu "postaráme se i o ty nejchudší". Vytvořili je politici Evropského společenství, kteří před volbami sháněli hlasy libivými volebními programy. Endžejs, lidé degradovaní nečinností, tábořili u velkoplošných obrazovek v Zásobovaných bodech a většinou se snažili zachovat zdání pořádku a formální samosprávou, aby nepřišli o své pohodlné živobytí.

Žilo jich příliš mnoho na příliš malé ploše a snad proto přestali dodržovat obvyklá schémata chování. Jejich reakce se nedaly odhadnout. Zabíjeli z omrzelosti vlastním životem, z nudy, ze zvědavosti. Byli jako děti, které týrají malé zvíře a pak se diví, že je to špatné. A přitom se sami tolik báli bolesti!

Byl jsem stále ve svém snu. Tiskl jsem kopající pažbu brokovnice loktem k žebrům, mačkal spoušť, lámal zbraň a znovu ji nabíjel. Křičel jsem a plakal. Pak jsem se probudil.

Myš se mi dívala zblízka do tváře.

"Jsme odepsaní," šeptal jsem. "Nikdo se nikdy nevrátí z Nového světa, aby nás tahal ze srabu."

"Já vím, bratříčku, já vím," odpovídala mi rovněž šeptem Myš. "My všichni to víme."

Samozřejmě, mohl jsem odejít na chodbu a dělat, že se mě to netýká. Že jsem nikdy nepotkal někoho, komu jsem v duchu říkal Dračice.

Jenže do konce života bych si opakoval, že jsem se v rozhodující chvíli zachoval jako nějaký ubrečený endžej.

"Zkusím to," natáhl jsem se pro tu ošklivou zbraň, měla zásobník trčící do strany a tři hlavně, dvě z nich sloužily, tuším, k částečnému odvádění spalin.

Ze dvou stran jsme vnikli do neprozkoumaného kupé, já, Myš a Stín proti černochovi s Dračicí. Neměl jsem strach, cítil jsem jenom jakési rozjaření a radost z nadcházejícího boje. Vnímání se mi zostřilo, to jak mi bušící srdce pumpovalo do těla adrenalin.

Stěny kupé šly zprůhlednit zvenku bez problémů. Uvnitř byla soustava pokojíků s mrňavými sociálky a společnou klubovnou a jídelnou. Ta jídelna byla téměř u našeho vchodu, letmo jsem se domluvil s Myší, že se v ní opevníme a budeme čekat na útočníky.

Ještě než se za námi zavřela stěna, zaslechl jsem, jak černoch říká Dračici: "Až dohrajeme, půjdeme se podívat, jak se daří Kraiterově partě." Z toho je vidět, jak naši protivníci odhadovali naše šance.

Zalichotím si a řeknu, že ze mne mohl být docela dobrý feňák, takový lepší průměr. Kdybych si býval našel nějakou umírněnou partu, přidal se k ní a začal zvolna, pomaloučku, no a pak bych to u nás na farmě dával za dlouhých zimních večerů k lepšímu. Jenže teď jsem po uši vlezl v "Bažinu v noci".

Vzpomínky na další chvíle mám zpřeházené a navíc zakryté rudou mlhou. Dračice na svém konci kupé zasunula hlaveň samopalu do vzduchotechniky a zmáčkla spoušť. Vypálila celý zásobník, projektily přeletěly všemi pokoji až do toho našeho a několik z nich zasáhlo Stíná do plic. Neměli jsme čas ho ošetřit, vykrvácel dřív, než Hra skončila, tiše a odevzdaně. Já a Myš jsme proběhli do jídelny vedle, tam jsme byli v bezpečí před odraženými střelami. Průhlednými stěnami jsme sledovali, jak se k nám černoch s Dračicí rychle propracovávají.

Z hlubin mého mozku vyskočilo zvíře, které má v kritických chvílích reakce zjednodušené na útok a útek. Rozhodlo se pro

"Trvá to už moc dlouho," řekl černoch. "Zahrajeme si Bažinu." Dračice mi podala automat mrtvého Vlka. "Budeš hrát s náma?"

útěk, jenže nebylo kam utéct. Pokusil jsem se dostat do kouta, abych měl alespoň krytá záda, když se pode mnou propadla podlaha.

Normálně je mezi podlahou a dnem vagónu ještě manipulační prostor pro různé rozvody, jenže tady nebyl. Kus podlahy prostě vypadl, dunění kol proniklo dovnitř. Kraj otvoru mě udeřil pod ramena a jeho hrana se mi zařízla do prsou. Visel jsem s nohama klimbajícima se nad kolejištěm, tiskl zpocené dlaně k mřížkované podlaze a zvolna sklouzával dolů. Myš mi spěchala na pomoc kolem nějakých stolků, ze stěny vyjel vodorovný pult a přimáčkl ji k protější konstrukci. Přispendlená v pase se předklonila, plivala krev a zvracela. Dračici s černochem chyběly už jen jedny dveře, aby nás dorazili. Za průhlednou stěnou se rýsovaly siluety čumilů.

Ve chvíli, kdy černoch míjel jednu z koupelniček, vytryskl ze sprchy paprsek páry. Zasáhl černocha do prsou a jak černoch padal, prořízl mu měkké části hrdla a odřízl kus boltce. Dračice strávila chvilku zkoumáním, zda není tryska pohyblivá a zaměřovaná na cíl čidlem. Během té darované chvíle jsem se o sebe dokázal postarat sám.

Nepamatuju si, jakým způsobem jsem se dostal z díry. Náhle jsem se opíral o dveře do chodby, zapíral automat do boku a tiskl spoušť. Proud lesklých nábojnic se řínil ze závěru, střely dopadaly na protější stěnu pokoje a v souladu se zákonem o úhlu dopadu se odrážely do chodbičky, ve které cíhala Dračice s mačetou v ruce. Pomalu jsem natáčel hlavě, aby se do toho horkého proudu dostalo i tělo holohlavé dívky a opravdu, málem jsem ji dostal. Bohužel, ve chvíli, kdy to vypadlo opravdu velmi slibně, se ozvalo kovové zacvakání a šhubající železo v mých pěstích znehybňelo. Zvíře, které mě ovládlo, mi nedovolilo nechat si pár nábojů na horší časy, které nastaly vzápětí.

Dračice vskočila do jídelny a ledabylým pohybem mačety odtrhla kryt elektrické instalace na stěně. Přejela ostřím po obnažených kontaktech, zajiskřilo se a pult přestal tisknout. Myš ke stěně. Myš padla na zem a stočila se do klubíčka. Dračice se hnala na mě.

Zdálo se, že nic nebrání, aby zabořila mačetu do mých útrob. V té chvíli stěna, o kterou jsem se opíral, povolila.

Vypadl jsem na chodbu, před očima se mi mihla mačeta a narazila do opět uzavřených dveří. Nade mnou stál starý Tulák: "Ještě máš šanci, synáčku!"

Na to, aby samojediný otevřel dveře, před Hrou zablokováné, musel mít na kartě bonus jako sám velký Andy.

Dračice probíhala kupé k otvoru, kterým jsem vešel já s Myší, ale byl jsem venku, zvíře zmizelo z mého mozku a já jsem mohl rozvažovat. Mohl jsem počkat, až Dračice vyběhne, hodit po ní hvězdicí a pak se jí postavit - ale to bylo jako chtít nafackovat parní mlátičce. A tak jsem otevřel dveře na vnějším

plášti a vyběhl na vnější ochoz s cílem opatrně seskočit a znovu nasednout, až kolem mne přejede pár vagónů; uvědomil jsem si totiž, že dunění kol z díry v podlaze znělo velmi pomalu.

Přehoupl jsem se přes zábradlí. Mačeta pročísla vzduch centimetr od mé hlavy, zpanikařil jsem a zachytil nártem o horní tyč zábradlí. Kutálel jsem se po šikmém rastru hlavou napřed. Tímhle způsobem se spolehlivě zabijete, i když vlak jede slabou třeticítkou.

Tiskl jsem tvář do hlíny a netroufal si odhadnout, kolik mám zlomených kostí a jak se daří páteři. Kousek ode mne znělo cinkání, takové, jako když mačeta klouže po oceloplastickém rastru. Dopadla do trávy asi deset kroků ode mne. Zvedl jsem oči: vlak stál.

Přesněji řečeno, zatím ještě nestál, ale pohyboval se rychlostí procházkové chůze.

Došel jsem pro mačetu, vyšplhal se do poloviny rastru, poněkud nepohodlně se tam usadil a díval se na Dračici, stojící u zábradlí nehybně jako socha.

Vlak se pohyboval ještě několik hodin. Kolem se ploužila jakási polopoušť zalitá sluncem, písek, trsy trávy, skupiny pokrivených stromů, celé to připomínalo pozadí počítačové hry s názvem Kung-fu. Chvillemi se zdálo, že vlak opět zrychluje, ale bylo to jenom zdání. Pak se zevnitř ozvaly tlumené výbuchy, to když byly iniciovány nálože, nastavené na přerušení elektrického obvodu. Dveře vagónů se se slabým zasyknutím pootevřely a už tak zůstaly. Na vnější ochoz vycházelo stále víc lidí, až jich tam bylo tolik, že někteří museli sestoupit.

Vlak se stále ještě šinul po nekončící polopoušti, holohlavá dívka stála bez pohnutí u zábradlí a já hýčkal na klíně její mačetu. Stovkám feňáků se právě hroutil jejich svět.

Přišla noc a v planině zahořely ohně. K ránu si několik skupinek vzalo flinty a pokusilo se zahrát si v mrtvém vlaku na honičku, jenže už to nebylo ono. První z cestujících odcházeli s improvizovanými batohy do krajiny. Dračice se stále ještě nepřebírala ze šoku, ležela na lůžku z rozbitých sedaček, do kterého jsem ji večer uložil. Mohl jsem s ní vyřídít svou záležitost, jenže to by bylo stejně zajímavé jako s nafukovací figurínou. Nechal jsem to být.

Ze stěny vlaku jsem odmontoval mapu a dlouho jsem se nad ní s Tulákem přel, kde jsme, zda v Asii, nebo jestli jsme přes Arabský poloostrov přejeli do Afriky.

Ještě asi týden jsme strávili ve stínu temné siluety, i když bylo jisté, že už se nikdy nerozjede. Vyzbrojili jsme se zbraněmi z Tulákova tajného skladiště a nabrali tolik potravin, kolik jsme unesli. Přidalo se k nám pár dalších lidí, mezi nimi i Myš a ten snědý chlapec, se kterým jsem si prvního večera ve vlaku povídal o Andřewu F. (Hamid al Vajo atd.). Mohl jsem přibrat i Dračici, ale" Tulák byl proti, říkal, že se za pár dní oklepe a bude z ní opět dokonalá mašina na zabíjení s auto-destrukčním programem. Stejně se jí ujali nějakí její dřívější kamarádi.

Nestál jsem se hrdinou vlakového rituálu. Nestal jsem se ani jeho obětí. Byl jsem jen účastníkem něčeho, co jsem ještě nedokázal pojmenovat.

Bylo jen jedno místo na planetě, které jsem pokládal za domov. Rozhodl jsem se znovu ho najít.

Tuláka a Hamida zabili cestou endžejs.

Ale já jsem se vrátil.

Marie Babůrková

Podzim

Taková zatracená nepříjemnost. Do města ještě deset kilometrů, těsně po setmění, a teď se ke všemu dalo do deště. Tedy ne že by se to nedalo čekat. Vzduch byl vodou úplně nasáklý již od samého rána, kdy jsem se vydal na cestu, - nechutně vlhké šaty se lepily na tělo a límeček košile dřel do krku. Teď na to vzpomínám téměř jako na příjemné pocity.

Záplavy ledové vody, valící se z černého nebe, mne během několika vteřin promáčely skrz na skrz. Zrychlil jsem, abych se alespoň trochu zahřál. Boty hlasitě čvachtaly a tmou neviditelné kaluže se pod jejich prudkými dopady rozstříkovaly do výšky. Děšť hlasitě hučel v korunách okolních stromů. Už abych byl z toho lesa venku! Ještě jsem trochu přidal, až se má chuze skoro změnila v běh. Ve vzduchu bylo ostře cítit tlející listí a mokrá hlína - takový ten těžký, syrový zápach čerstvě vykopaného hrobu.

První nápor průtrže se vyzuřil, ale zůstal z něj pravý, vytrvalý a vlezlý podzimní lijavec. Chlad mě ničil, klouby vrzaly a tuhly.

Prásk! Fialový blesk rozerval oblohu. No to se mi snad zdá! V téhle roční době se přeci nemá co blýskat! A znova! Tříšti vy rachot hromu ohlušoval jako dělostřelba. Při třetí ráně jsem si všiml, že všechny blesky míří přibližně do jednoho místa; při čtvrtém, kdy si mé oči již poněkud zvykly, jsem uviděl proč: Štít obrovského černého domu se strměl nad korunami stromů jako přízrak. Do tmy plál jeho krátký, blesky do višňová rozžhavený hromosvod. V dalším zášlehu sinavého světla jsem spatřil, že okna v horních patrech jsou zabečněna okenicemi. Liják znovu zesílil a ještě se k němu přidal vítr, ženoucí velké kapky jako bolestivé projektily.

Nu snad mne nechají přečkat alespoň tu nejhorší činu, zadoufal jsem, když mi další z blesků, jako na zavolanou, osvětlil téměř neznatelnou odbočku k sídlu.

Nová modrobílá exploze zasáhla rozžhavený hromosvod, právě když jsem dobíhal k temné mase obrovitého stavem. Všechna okna v přízemí byla zatlučena prkny a na kamenném schodišti před vysokým portálovým vchodem se plazily hrubé trsy zdejší kyselé trávy. V ledovém světle toho záblesku jasně vyvstaly i cáry zvětralé barvy, odchlupující se z dřevěných ozdob na průčelí. - Obraz snad stoletého zmaru a chátrání. Ještě než jsem se schoval pod jakýmsi zázrakem dosud nezborcenou stříškou před vchodem, sjel z nebe další blesk. Protože jsem se ve tmě před zábleskem zabýval těmi vysokými, strupatými dveřmi, zahlédl jsem to opravdu jen koutkem oka. Věřte, opravdu nejsem bázlivec, ale jak jsem sebou škubl, málem mi ulétla hlava. Zazdalo se mi totiž, že tam, asi... těžko říci, snad třicet metrů, za paloukem, jež obklopuje dům, těsně pod černou hradbou větrem

rozkorníhaných stromů, někdo stojí. Shrbená, lijákem rozmazaná postava, v jedovatém světle blesku neuvěřitelně-bledá, místo očí obrovské kalné jiskry. V nastalé tmě hlasitě zakvílel porыв větru; bezlisté větve o sebe klapavě narážely, a vše ostatní bylo překryté pohřebním hučením deště. Přesto jsem uslyšel, jak uvnitř domu něco bouchlo - asi jako když se převrhne židle - nebo spadne obraz ze zdi.

Při dalším blesku se staly tři věci. S téměř omračující úlevou jsem postřehl, že u lesa nikdo nestojí. V druhém okamžiku se mi mrazivý spár strachu pevně obtočil kolem krku - z toho místa pod stromy vedl v ostrém záblesku jasně zřetelný pruh sešlapané trávy; mizel za nejbližším rohem. Stopa byla tak zřetelná a kontrastní, že bych si jí při tom minulém blesku musel dozajista všimnout. Tou třetí věcí bylo, že jsem v návalu paniky zády nalehl proti dveřím, které pode mnou s ohavným zaskřípěním povolily a já se skácel dovnitř domu.

Další blesk; a já jen doufám, že kostnatá, neuvěřitelně vyzáblá ruka se snad desetimetrovými nehty, která se mi na zlomek okamžiku objevila v obdélníku ledového světla zarámovaného zárubněmi dveří, byla jen výplodem mé rozdrásané představivosti. Oběma nohama jsem přikopl otevřené křídlo, a to takovou silou, že jeho prásknutí přehlušilo i další úder hromu. Škvírami a spárami dovnitř vletly tenké šípy modrého, hnědého světla. Přiznám se, že na okamžik jsem hrůzou téměř nevěděl, co činím, ale ty dveře jsem prostě nějak zaklínit musel. Nevím do jaké míry byl ten tvor venku reálný, ale...

Naštěstí na dveřích byla těžká otočná závora. Když pevně zapadla do svého lůžka, udělalo se mi mnohem lépe, a dokázal jsem se k těm dveřím otočit i zády.

V domě ležel těžký, dusivý pach - stáří, opuštěnost, závěje stoletého prachu a provlhlé mokravé koláče světlých plísni. V tlumoku jsem naštěstí měl svíčku a dokonce i elektrickou svítilnu - rekvizity při mém povolání naprosto nezbytné. V úzké kaňce žlutého světla se objevily cáry zkrabatělých, vybledlých tapet; stékaly po nich třpytivé kapky vlhkosti a u podlahy jimi prosvítala zvětralá, rozmáčená omítka. Byla taková zima, že mi šla pára od úst. Z pootevřených dveří na samém konci chodby vanul ledový dech hlubokých sklepů. Pod představou opečených a ledkem potažených stropů, jejichž nízké klenby tisknou neopatrného návštěvníka k syrové podlaze, jsem se znovu otrásl. Zlehka jsem vykročil po vnitřním okraji prohnílého, a jako hříšná duše skřípěcího schodiště vzhůru do prvního patra. Tam jsem otevřel první z dlouhé řady starých, umně řezaných dveří a opatrně si posvítil do rozlehlé místnosti za nimi. Na zčernalých parketách se ve věky ztvrdlých

vrstvách prachu rozpíjely tmavé louže. Zápach všeobecného rozkladu se mi přilepil k tváři jako odporný zatuchlý polštář - ale bylo tam o hodně tepleji než na chodbách a u zadní stěny se vedle obrysu dalších dveří, pod úplně zteřelým přehozem, krčil nějaký nábytek - snad sofa. Když jsem přecházel k té zakryté věci, mé kroky se hluše odrážely od prázdných zdí. Opravdu, bylo to sofa: zpuchřelé, - rzivé dráty z něj jen lezly, ale po celodenním putování mi připadalo jako rajský sen. Bludičkou elektrického světla jsem pečlivě propátral strop. Mezi baldachýny zaprášených pavučin se táhly mokré rozpité fleky se žlutými okraji, místy porostlé jemnou, chundelatou plísni či mechem. Osminozí obyvatelé té přízračné sféry nevypadali zrovna přitažlivě, ale nezdáli se mi nijak nebezpeční. Před světlem lucerny se tlačili do temných koutů, odkud pak strnule a nepřátelsky zářily proužky jejich rubínových očí. Radši jsem sklonil lampu, protože pod jejich hromadnými přesuny se pavučiny nebezpečně rozkomíhaly, a pro mne bylo určitě příjemnější, když jejich obyvatelé zůstanou nahoře, než abych spal mezi zástupy po podlaze šramotících pavouků, z nichž ti velcí jako mužská pěst byli spíš středního vzrůstu.

Jak to šlo jsem se natáhl do sofa, zhasl svítílnu a snažil se mnoho nemyslet na přízračnou postavu tam venku v dešti za zatlučenými okenicemi.

Rachot hromu se neozval již dobře čtvrt hodinu a monotónní šumění lijavce uspávalo. Voda prosakující stropem pravidelně odkapávala na podlahu a šustění pavouků u stropu dodávalo všem těm ostatním zvukům takový až by se dalo říci velebný ráz. Přesto jsem nemohl usnout. Snad až za hodinu jsem pochopil proč. Odněkud z domu se ozývalo vrzání, tiché a pravidelné, ale přesto nějak divně znepokojivé - jako když se ve slabém průvanu pohupuje něco těžkého na tlustém, promáčeném laně.

Když už jsem věděl, co mne ruší, nemohl jsem teprve usnout. Za další bezesnou hodinu jsem znovu rozsvítil. Tím monotónním zvukem rozjitřená fantazie, mi v černočerné tmě komnaty vykreslovala obrazy, s nimiž se opravdu spát nedalo. Vytáhl jsem z tlumoku svíčku - provlhlé křesadlo našťěstí po chvíli snahy vydalo několik jisker a knot od zářící hubky sice prskavě, ale vzplál. Přilepil jsem svíčku doprostřed místnosti a schoulil se v sofa, po bradu zakryt vlhkým, podzimem čpícím kabátem. Kmitavé světlo svíčky mi pomáhalo překonat ty mučivé pravidelné, skřípavé zvuky a hlavně odkazovalo do přiměřených mezí mou představivost. Pavoukům se bohužel nelíbilo. Bůh ví, kolik již dlouhých věků žili ti tvorové ve věčné temnotě. Sivé baldachýny nad mou hlavou přímo vřely, kypící jejich nespokojeností. Málem jsem vykřikl, když se obludně zvětšený,

monstrózní stín jednoho z nich, rychle se snášejícího na pavučině, promítl na krabatou zeď; Jeho tlusté chlupaté nohy škrabatavě vyryly do prachu na podlaže dvě řady stop, pak prudce narazil do svíčky a světlo zhaslo.

Ten pavouk byl obluda veliká jako převrácený polévkový talíř. Rosvítit svíčku znovu jsem se již neodvážil.

Po několika málo nekonečných minutách tmy se zkrátka nedalo jinak - máloco je tak strašné jako nejistota. Rozsvítil jsem lucernu a znovu se vydal do spleti páchnoucích chodeb; ale věřte, opravdu se mi mnoho nechtělo. Vnitřnosti se mi kroutily a promáčené zježené vlasy šimraly na krku jako ledové prsty přízraku. Ještě ke všemu mne posedl ukrutný hlad.

Již jsem se v tom bludišti chodeb, schodišť a průchozích pokojů skoro vzdával naděje - přestože vrzání jako by bylo slyšet pořád stejně hlasitě, nemohl jsem se k němu nijak přiblížit. Oči mne začínaly od kmitavé kaňky červenajícího světla pálit a chlad chodeb se zařezával do kostí.

Pak se v prachu na podlaže objevily ty stopy: Jasně zřetelné otisky vroubkovaných podrážek, zcela zjevně nepocházející od mých bot. Jistě, mohly zde být klidně již několik let, i desetiletí, ale to by nesměly mít vlhké okraje. Přestože se dům i z venku zdál být obrovským, nikdo by podle toho neřekl, jak strašně rozlehlý a spletitý se jevil zevnitř. Svítlna již téměř vyhasla, když jsem konečně dospěl na konec těch šlépějí. Mizely za jedněmi dveřmi, ani jsem již nevěděl v jakém patře; za dveřmi, jakých jsem tu minul snad stovky. V prachu na jejich klíce byl otisk veliké mužské dlaně. Ztuhl jsem a se zatajeným dechem přitiskl ucho k veřejím: Nebylo pochyb - to děsivé vrzání vycházelo zpoza nich. Váhat nemělo cenu. Dveře zaskřípaly tak příšerně, že mi klobouk nadzvednutý ježícími se vlasy sjel do týla.

Místnost byla na první přejetí zkomírajícím elektrickým světlem prázdná. Ale tam v zadním rohu... Rychle jsem vrátil niku s lucernou. Na zemi ležela převrácená starobylá židle. V prachu na jejím zpuchřelém sedátku lpělo několik z těch vroubkovaných stop. Ačkoli jsem to v hloubi duše čekal již od samého začátku, zatmělo se mi před očima a v krku se usadil hrubý, nespoknutelný knedlík. Loužička světla se pomalu plazila vzhůru po mokravé zdi, vytrhávaje z neexistence příšerný, zvolna se otáčející stín. Těžké kožené boty pomalu opisovaly krátké oblouky.

Oběšenec byl oblečen v dlouhý černý plášť, potřísněný vlhkou zemí. Promáčené vlasy visely přes skloněný, v křeči ztuhlý obličej, a obludně zbytnělý, oteklý jazyk, se prodíral mezi modravými zuby, šedý zaschlými slinami. Silné lano uvázané kolem zčernalého trámu vydávalo to mrtvolně pravidelné, nervy drásající vrzání.

Jakási předtucha mne varovala, abych se k nebožtíkovi ani nepřiblížoval. Ted'! Zdálo se mi to v chvějivém světle lucerny, nebo se prsty na neskutěčně bledé ruce opravdu pohnuly?

Otevřené dveře za mými zády se bez zjevné příčiny zabouchly. Drásavé zaskřípění pantů mne rozštíplo jako sekera. Asi průvan, pokusil jsem si namluvit. Ale má rozjitřená fantazie již jela na plné obrátky: rytmus

sebevražedného lana jakoby se poněkud změnil, těžké boty na ztuhlých, mírně rozkročených nohou jakoby se zachvěly. S výkřikem děsu jsem se vyřítil ven, a pak jen vzpomínám, jak jsem se třeště bez dechu, řítit černým labyrintem chodeb a jak před duněním mých kročejů se zuřivou nespokojeností uhýbaly pluky najednou všudypřítomných pavouků.

Ted' se choulím na zemi ve "svém" pokoji; pomoci sofa jsem zaklínal kliku u dveří. Venku skučí a kvílí vítr a záplavy lijáku hlasitě bubnují na okenice a já poslouchám. To vrzání před časem (nevím jak dlouho tomu již je) přestalo. Pak něco dutě zapraskalo a od té doby se až na to ponuré hučení z venku neozývá nic. Snad jen ted' - pod okny jakoby zašplíchaly těžké pomalé kroky. Choulím se do sebe ztuhlý chladem a prorostlý ledovcem hrůzy a mám nelidský hlad. Ted'! Zdálo se mi to? Jako by někde v domě klaply dveře.

Za několik okamžiků se ve tmě "mé" místnosti něco změnilo. Nejdříve jsem nevěděl co, - pak se mi vyjasnilo: šeleštění pavouků, které jsem již ani nevnímal, náhle ustalo. V prachu u své pravé ruky jsem nahmatal svítlnu. Odpočatá baterie ze sebe vydala poslední zbytky rozpitého světla.

Tentokrát oběšenec vlasy: přes obličej neměl. Stál přede mnou a jeho příšerně kalné oči planuly hladem a z děsivého chřtánu za vyceněnými zuby prýštily žluté sliny. Ve svém dlouhém černém plášti, s rozpráženými rukama, vypadal jako gigantický netopýr. Drápotivé nehty se leskly a svíraly chřtíčem. Toporné, mrtvolně ztuhlé kroky byly neuvěřitelně tiché. Blížil se ke mně jako osud - ale ted' jde o to cí.

I já jsem teprve mladík - čerství nebožtíci mi prozatím nedělají dobře. Ale žádal si to sám - sotva slezl z provazu!

Také musím mít dost síly na toho, co čeká venku; - a přitom mám takový hlad! - je starý a silný a svých hrobek se dozajista snadno nevzdá, - hrobky - v dnešních dobách kremací jak vzácné to slovo!

Ještě že mezi ghůly jdou generační problémy řešit tak snadno.

ilustroval Jan Štěpánek